

Møteinnkalling

Utvalg:	Nordreisa råd for funksjonshemmede
Møtested:	Kommunestyrsalen, Rådhuset
Dato:	04.12.2017
Tidspunkt:	12:00

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf. 77 58 80 15, eller til postmottak@nordreisa.kommune.no – ved forfallsmelding på e-post er vil dere motta en bekreftelse på at den er registrert, dersom dere ikke mottar en slik bekreftelse MÅ dere ta kontakt pr. telefon.

Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utv.saksnr	Sakstittel	U.Off	Arkivsaksnr
PS 3/17	Referatsaker		
RS 2/17	Det gjelder livet. Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2016 med kommunale helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming		2016/79
RS 3/17	Melding om vedtak - Revidering av reglement for folkevalgtes arbeidsvilkår i Nordreisa kommune		2017/599
PS 4/17	Budsjett og økonomiplan 2018-2021		2017/549

PS 3/17 Referatsaker

Fra: Postmottak HTIL (Postmottak@helsetilsynet.no)

Sendt: 02.11.2017 13:37:40

Til:

Kopi:

Emne: Det gjelder livet. Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2016 med kommunale helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming

Vedlegg: Oversendelsesbrev Rapport fra Helsetilsynet 4-2017.pdf

Vedlagt følger brev og lenke til rapport fra Helsetilsynet 4/2017 «Det gjelder livet. Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2016 med kommunale helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming.»

http://www.helsetilsynet.no/upload/Publikasjoner/rapporter2017/helsetilsynetrapport4_2017.pdf

Vi ber om at eposten videresendes til alle som kan ha interesse av å lese rapporten.

Med hilsen

Marianne Noodt
Statens helsetilsyn
Tlf. 21529978

HELSETILSYNET

tilsyn med barnevern, sosial- og helsetjenestene

Etter adresseliste

DERES REF: / YOUR REF:

VÅR REF: / OUR REF:

2015/739 2 MN

DATO: / DATE:

27. oktober 2017

Oversendelse av rapport

Statens helsetilsyn har laget rapporten «Det gjelder livet. Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2016 med kommunale helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming.»

Fylkesmennene fant lovbrudd i 45 av 57 kommuner.

Tilsynet avdekket at tjenestene i mange av kommunene var preget av svak styring og høyt risikonivå, og det ble avdekket svikt med potensielt alvorlige konsekvenser for brukernes livskvalitet og helse. I noen kommuner var svakhetene mange og store, og tjenesteytingen kunne framstå som tilfeldig. I mange tilsyn ble det påpekt som en alvorlig styringssvikt at kommunens ledelse ikke følger godt nok med på om brukerne får nødvendige helse- og omsorgstjenester og at de ikke etterspør informasjon om tjenestene fungerer som forutsatt.

Fylkesmennene fant videre at tjenestene som inngår i personlig assistanse mange steder var utilstrekkelige og lite individuelt tilpasset. I mange kommuner ble det påpekt svak kompetanse hos tjenesteytere og mangel på planmessig opplæring av de ansatte. Tjenesteytingen var ofte lite systematisk, og dokumentasjonen mangelfull og spredt. Resultatet var at mange ansatte var dårlig informert og oppdatert om brukerne de skulle bistå, om oppgavene de skulle utføre og hvordan det skulle gjøres. Det var også få spor av at brukerne medvirket i utmåling, utforming og evaluering av eget tjenestetilbud i mange kommuner, og at pårørende og verger ofte ikke var godt nok informert til å ivareta brukernes interesser.

På helseområdet fant fylkesmennene svikt i hvordan brukernes helseforhold ble fulgt opp mange steder. Helseopplysninger kunne være vanskelig tilgjengelige, og ansatte hadde dårlig kunnskap om den enkelte brukers diagnoser og andre helseforhold, om hva de skulle observere av endringer og om hva de skulle dokumentere. I flere kommuner avdekket fylkesmannen alvorlig svikt i legemiddelhåndteringen. Det gjaldt

blant annet uklare ansvarsforhold, dårlig kontroll med utdeling og utilstrekkelig kompetanse hos dem som gjør i stand og deler ut legemidler.

Fylkesmennene følger opp kommuner hvor det er påpekt lovbrudd. Vi håper at de øvrige kommunene vil bruke både tilsynsrapportene enkeltvis og denne oppsummeringsrapporten til forbedring og som utgangspunkt for å vurdere om egen praksis og eget styringssystem er i tråd med myndighetskravene.

Tilsynsveilederen til fylkesmennene er offentlig, og tilgjengelig på www.helsetilsynet.no.

Rapport fra Helsetilsynet 4/2017 Det gjelder livet. Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2016 med kommunale helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming.

Med hilsen

Heidi Merete Rudi e.f.
assisterende direktør

Marianne Noodt
fagdirektør

Brevet er godkjent elektronisk og sendes derfor uten underskrift

Saksbehandler: Marianne Noodt, tlf. 21 52 99 78

Det gjelder livet

HELSETILSYNET

tilsyn med barnevern, sosial- og helsetjenestene

RAPPORT FRA
HELSETILSYNET 4/2017

OKTOBER
2017

Rapport fra Helsetilsynet 4/2017

Det gjelder livet. Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2016 med kommunale helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming

Oktober 2017

ISSN: 1503-4798 (elektronisk utgave)

ISBN: 978-82-93595-02-1 (elektronisk)

Denne rapporten finnes på Helsetilsynets nettsted
www.helsetilsynet.no

Design: Gazette

Trykt og elektronisk versjon: 07 Media

Statens helsetilsyn

Postboks 8128 Dep, NO-0032 OSLO, Norway

Telefon: 21 52 99 00

E-post: postmottak@helsetilsynet.no

Innhold

Sammendrag	2
1 Om tilsynet og tilsynets temaer	4
1.1 Bakgrunn for valg av tema	4
1.2 Om rapporten	6
2 Funn i tilsynet	8
2.1 Personlig assistanse	8
2.1.1 Utilstrekkelige og lite individuelt tilpassede tjenester	9
2.1.2 Lite systematisk tjenesteutøvelse	11
2.1.3 Dokumentasjon av personlig assistanse – mangelfull og spredt	12
2.1.4 Få spor av brukers medvirkning	14
2.2 Helsetjenester i hjemmet og tilgang til medisinsk undersøkelse og behandling	15
2.2.1 Medvirkning til at brukeren kommer i kontakt med og ledsages til fastlege	15
2.2.2 Helsetjenestene i hjemmet – ikke trygge nok	16
2.2.3 Lite systematisk dokumentasjon av helsehjelp	19
2.3 Styring og ledelse av tjenestene	20
2.3.1 Uklar fordeling av ansvar, oppgaver og myndighet	20
2.3.2 Svak kompetanse og mangelfull opplæring	20
2.3.3 Ledelsen følger ikke godt nok med, etterspør for lite	23
3 Gjennomføring av tilsynet	24
4 Veien videre	26
Vedlegg: Oversikt over kommuner med tilsyn	28
Čoahkkáigeassu	30
English summary	31

Sammendrag

Hvorfor dette tilsynet?

Personer med utviklingshemming har ofte behov for omfattende og varige tjenester, og behovene endres underveis. Mange er avhengige av hjelp og bistand til det aller meste, hver eneste dag, og livet ut. Brukerne skal ha et meningsfylt innhold i livet, tilbudet må derfor være individuelt tilpasset. Når den enkeltes livsvilkår og livskvalitet i stor grad er betinget av kvaliteten på det kommunale tilbudet, er det ikke godt nok at det «går rundt» fra dag til dag. Tilbudet må også være helhetlig, forutsigbart, tilstrekkelig, kompetent og trygt. Mange av brukerne klarer ikke å meddele behov og si fra når noe ikke fungerer. Svikt i tjenesten kan derfor være vanskelig å oppdage, som igjen kan få alvorlige konsekvenser. For personer med utviklingshemming med store og til dels komplekse tjenestebehov «gjelder det livet».

Hvem og hvordan?

Fylkesmennene gjennomførte i 2016 landsomfattende tilsyn med kommunenes helse- og omsorgstjenester til mennesker med utviklingshemming. Som ledd i et utviklingsarbeid i Statens helsetilsyn, intervjuet fylkesmennene mer enn 200 brukere og ca. 70 representanter for brukere som ikke selv kunne formidle sine erfaringer. Fylkesmennene oppfattet at brukerne fortalte om hva som var viktig for dem, og ga innblikk i egen hverdag og tjenestetilbud. Mange fylkesmenn meldte at brukerintervjuene ga informasjon som de kunne ettergå i videre undersøkelser i tilsynet og som styrket beslutningsgrunnlaget.

Det ble gjennomført tilsyn med 57 kommuner. I 12 kommuner fant fylkesmennene ingen lovbrudd. I de øvrige 45 kommunene fant fylkesmennene til dels alvorlig svikt i tjenestetilbudet.

Fylkesmennene undersøkte om kommunene gjennom systematisk styring og ledelse sikrer at mennesker over 18 år med utviklingshemming, og som bor i egen eid eller leid bolig, får forsvarlige helse- og omsorgstjenester. Fylkesmannen undersøkte om kommunen legger til rette for personlig assistanse i form av tilsyn og bistand til å ivareta egenomsorg, bistand til aktivisering og opplæring i dagliglivets gjøremål. Fylkesmennene undersøkte videre om kommunen legger til rette for at mennesker med utviklingshemming får helsetjenester i hjemmet og tilgang til medisinsk undersøkelse og behandling. I undersøkelsen inngikk om kommunene legger til rette for at brukerne får medvirke, og for samhandling internt og med fastlege og spesialisthelsetjenesten. Fylkesmennene undersøkte også om kommunen innhenter politiattest ved tilbud om ansettelse.

Hva fant vi?

Det var til dels svært alvorlige forhold som ble avdekket i dette landsomfattende tilsynet. I mange kommuner var tjenestene preget av svak styring og høyt risikonivå, og det ble avdekket svikt med potensielt alvorlige konsekvenser for brukernes livskvalitet og helse.

I noen kommuner var svakhetene mange og store, og tjenesteytingen framsto tilfeldig. I mange tilsyn ble det påpekt som en alvorlig styringssvikt at kommunens ledelse ikke følger godt nok med på om brukerne får nødvendige helse- og omsorgstjenester og at de ikke etterspør informasjon om tjenestene fungerer som forutsatt.

Blant hovedfunnene var at tjenestene som inngår i personlig assistanse mange steder var utilstrekkelige og lite individuelt tilpasset. I mange kommuner påpekte fylkesmannen at tjenesteyterne hadde svak kompetanse og at det manglet planmessig opplæring av de ansatte. Tjenesteytingen var ofte lite systematisk, og dokumentasjonen av personlig assistanse mangelfull og spredt. Resultatet var at mange ansatte er dårlig informert og oppdatert om brukerne de skulle bistå, om oppgavene de skulle utføre og hvordan det skulle gjøres. Det var også i mange kommuner få spor av at brukerne medvirket i utmåling, utforming og evaluering av eget tjenestetilbud, og pårørende og verger var ofte ikke godt nok informert til å ivareta brukernes interesser.

På helseområdet fant fylkesmennene i mange kommuner svikt i hvordan brukernes helseforhold ble fulgt opp. Opplysninger om brukernes helseforhold kunne være vanskelig tilgjengelige, og mange steder hadde ansatte dårlig kunnskap om den enkelte brukers diagnoser og andre helseforhold, om hva de skulle observere av endringer og om hva de skulle dokumentere. I flere kommuner avdekket fylkesmannen alvorlig svikt i legemiddelhåndteringen. Det gjaldt blant annet uklare ansvarsforhold, dårlig kontroll med utdeling og utilstrekkelig kompetanse hos dem som gjør i stand og deler ut legemidler.

Videre oppfølging av tilsynet

Fylkesmennene følger opp kommuner hvor det er påpekt lovbrudd, og er godt i gang med denne oppfølgingen. Der det er funnet omfattende svikt i kommunens ledelse og kvalitetssikring av tjenestene til mennesker med utviklingshemming, kan det være nødvendig med et større endringsarbeid og oppfølging fra fylkesmennene.

Helsetilsynet oppfordrer ledere i kommuner som ikke har hatt tilsyn til å bruke erfaringene fra tilsynet beskrevet i enkeltrapporter og i denne oppsummeringsrapporten som utgangspunkt for å vurdere om egen praksis og eget styringssystem er i tråd med myndighetskravene.

Tilsynsveilederen til fylkesmennene er offentlig, og tilgjengelig på www.helsetilsynet.no.

1 Om tilsynet og tilsynets temaer

Fylkesmennene gjennomførte i 2016 landsomfattende tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester til mennesker med utviklingshemming.

Fylkesmennene har undersøkt om kommunene gjennom systematisk styring og ledelse sikrer at mennesker med utviklingshemming over 18 år og som bor i egen eid eller leid bolig, får forsvarlige helse- og omsorgstjenester. Tilsynet var rettet mot kommunens gjennomføring av helse- og omsorgstjenester som kommunen selv yter.

Fylkesmennene har undersøkt:

- Om kommunen legger til rette for at mennesker med utviklingshemming får personlig assistanse i form av tilsyn og bistand til å ivareta egenomsorg, bistand til aktivisering, og opplæring i dagliglivets gjøremål.
- Om kommunen legger til rette for at mennesker med utviklingshemming får helsetjenester i hjemmet og tilgang til medisinsk undersøkelse og behandling.

Undersøkelsene av begge temaene omfattet om kommunen legger til rette for at brukerne får medvirke i egne tjenester, og om kommunen legger til rette for samhandling internt og for samarbeid med fastlege og spesialisthelsetjenesten. Fylkesmennene undersøkte også om kommunen innhenter politiattest ved tilbud om ansettelse.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Det har over lang tid vært bekymring for kvaliteten i helse- og omsorgstjenestene til mennesker med utviklingshemming. Det er rapportert om mangelfull ivaretagelse av rettssikkerheten og dokumentert utilstrekkelig fagkompetanse og tjenesteomfang for mange tjenestemottakere.¹ Statens helsetilsyn har også sett mangler i tjenestetilbudet gjennom tilsynssaker og fylkesmennenes planlagte tilsyn.

Voksne med utviklingshemming er en sårbar gruppe

Kommunene registrerer og melder årlig til Helsedirektoratet hvor mange mennesker med utviklingshemming som har vedtak på tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven og som er over 16 år. I 2016 gjaldt det ca. 19 000 personer.

1 Norges offentlige utredninger. På lik linje. NOU 2016:17.

Utviklingshemming reduserer den enkeltes evne til mentale prosesser som hukommelse, språk, bearbeiding av informasjon, problemløsning og tilegnelse av kunnskap og erfaring. Mennesker med utviklingshemming lever med begrensninger når det gjelder planlegging og gjennomføring av dagligdagse oppgaver. Mange kan også ha store somatiske og psykiske helsemessige utfordringer, flere diagnoser, kroniske sykdommer, og dessuten økt risiko for å utvikle livsstilssykdommer som følge av usunt kosthold og inaktivitet.

Mennesker med utviklingshemming som mottar helse- og omsorgstjenester har ulike behov. Noen lever selvstendige liv med litt bistand, mens andre har omfattende og langvarige behov for tjenester, og trenger bistand til de fleste av dagliglivets aktiviteter, og livet ut. Behovene endrer seg gjerne i løpet av livet, men mange har vansker med selv å melde fra om tjenestebehov, og spesielt om fysiske og psykiske helseplager. Det kan skyldes reduserte kognitive forutsetninger til å overskue og vurdere egen situasjon, begrensede kommunikasjonsferdigheter eller lojalitet til hjelpere de står i et avhengighetsforhold til. Brukerne mangler ofte informasjon og kunnskap om muligheten til å medvirke i gjennomføringen av tjenestene, og de deltar i liten grad i utredning av egne behov og evaluering av de tjenestene de mottar.

Ofte er det uavklart om tjenestemottakeren selv kan ta beslutninger og ivareta egen rettssikkerhet. Pårørende og verger får ofte lite informasjon om hvordan helse- og omsorgstjenesten fungerer, og kommer derfor ikke i posisjon til å ivareta brukernes rettigheter på en god måte.

Identifisering av risikoområder

For å identifisere de viktigste risikoområdene innen helse- og omsorgstjenestene til personer med utviklingshemming, gjennomgikk Statens helsetilsyn tilsynsrapporter, aktuelle tilsynssaker og relevant litteratur og forskning. Det ble opprettet en referansegruppe fra fire fylkesmenn som bidro med viktige tilsynserfaringer. I tillegg ble det innhentet informasjon gjennom en rekke møter med bruker- og interesseorganisasjoner (inklusive en gruppe personer med utviklingshemming), med fagmiljøer, Helsedirektoratet, KS og habiliteringstjenesten. Mulige temaer ble også presentert på en samling for medarbeidere hos fylkesmennene som arbeider med overprøving av vedtak om tvang og makt.

Arbeidsgruppen som forberedte tilsynet merket seg særlig følgende momenter etter gjennomgangen:

- Svak ledelse og dårlig styring av tjenestene er en viktig risikofaktor. Hyppige lederskifter er en utfordring, og krever særlig god oppfølging fra kommunens øverste ledelse, både faglig og administrativt. I mange kommuner fordeles også faglig ansvar for tjenesteyting og oppfølging av de ansatte ofte på flere personer.
- Tjenestene som ytes er omfattende og komplekse. Det er derfor behov for koordinering av tilbudet og god oppfølging av tjenesteytere og ansatte for å sikre kvaliteten på tilbudet. Dersom de ansvarlige for daglig tjenesteyting ikke kjenner den enkelte brukers individuelle behov og tildelte tjenester, kan det medføre at tjenestene ikke blir planlagt og gjennomført forsvarlig. Hvis ansatte ikke har tilstrekkelig kompetanse om utviklingshemming og har for dårlig kjennskap til brukeren til å fange opp, fortolke og formidle det hun eller han uttrykker, kan redusert livskvalitet og unødig lidelse bli resultatet.

- I døgnkontinuerlige tjenester vil det gjerne være flere personer som har ansvar for de samme oppgavene knyttet til enkeltbrukere, fordi det i tjenestene er mange deltidsansatte og mange ansatte som ikke har formell kompetanse. Det er ikke sjelden et stort antall tjenesteytere som gir tjenester til den enkelte, og det kan derfor gå lang tid mellom hver gang en ansatt yter tjenester til en bruker. Dette øker risikoen for at brukeren ikke får tilstrekkelig og kontinuerlig tilsyn, og det øker risikoen for at brukeren ikke selv får utføre oppgaver, og gjennom det lære eller vedlikeholde ferdigheter.
- Personer med utviklingshemming har større behov for helsetjenester enn andre, men det er mindre sjanse for at de mottar hjelpen de trenger.² Risikoen for at disse brukerne ikke får forsvarlige helsetjenester forsterkes av lav faglig kompetanse hos mange av de ansatte som står for daglig omsorg, av at ansatte ikke har oversikt over brukernes tidligere sykdommer og aktuelle symptomer, og av uklare ansvarslinjer i tjenesten. Hvis helseproblemer og behandling av erkjente helseproblemer ikke følges opp, kan det få alvorlige konsekvenser.
- 30–50 % av mennesker med utviklingshemming behandles med psykofarmaka.³ Legemiddelbehandling og legemiddelhåndtering til utviklingshemmede som bor i eget hjem er et område med stor fare for svikt. Mangelfull oppdatering av legemiddellister, for lite samarbeid med fastlege, utilstrekkelig opplæring av ansatte som deler ut legemidler og svakheter i rapporteringssystemer og dokumentering er kjente sviktområder.
- Mange mottar helsehjelp fra flere deler av spesialisthelsetjenesten, i tillegg til tjenestene de får fra sin fastlege. Mangelfull koordinering kan føre til at helseoppfølgingen ikke blir god nok.⁴

1.2 Om rapporten

Det er drøyt 1 av 10 av landets kommuner som har hatt tilsyn. Selv om fylkesmennene i valg av kommuner har tatt hensyn til risikokunnskap, og utvalget dermed er skjevt, er det grunn til å tro at mange av manglene og lovbruddene som er avdekket også kan forekomme i andre kommuner. De vesentlige og typiske trekkene i det bildet som rapportene samlet gir, kan derfor bidra til nyttig læring og kvalitetsarbeid i alle landets kommuner.

Denne oppsummeringsrapporten formidler hvilke lovbrudd som ble avdekket og observasjoner som var grunnlag for lovbruddene. Observasjoner som ikke har munnet ut i påvisning av lovbrudd, omtales ikke. Noen av kommunene har allerede rettet lovbruddene når denne rapporten publiseres, og fylkesmannen vil ha avsluttet tilsynet.

Fordi lovbrudd kan være formulert noe ulikt og fordi bevisene som underbygger lovbrudd kan være organisert på forskjellige måter i tilsynsrapportene, er det ikke dekning for å foreta noen eksakt kvantitativ oppsummering av funn. Vi tallfester derfor ikke lovbrudd og observasjoner under hvert enkelt tema, men benytter verbale mengdebeskrivelser.

2 KE Ellingsen. Helseoppfølging av personer med utviklingshemming. Trondheim: Nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemming (NAKU), 2007.

3 G Baasland, K Engedal. Bruk av psykofarmaka hos mennesker med utviklingshemming. Tidsskr Nor Legeforen 2009; 129 (17): 1751-3

4 KE Ellingsen. Op cit, se kapittel 4.

Vi angir omfang lovbrudd i forhold til det totale antall kommuner som har hatt tilsyn. Av 57 undersøkte kommuner, fant fylkesmannen lovbrudd i 45 kommuner.

Noen av kriteriene som fylkesmennene har vurdert kommunenes praksis opp mot, er særskilte for de tre hovedtemaene personlig assistanse, forsvarlig gjennomføring av helsetjenester i hjemmet og tilgang til medisinsk undersøkelse og behandling, men i mange av rapportene beskriver fylkesmennene observasjoner som går på tvers av temaene for tilsynet. Vi har forsøkt å gi et bilde av funn som belyser hvert av hovedtemaene personlig assistanse og helsetjenester i hjemmet i kapittel 2.1 og 2.2, og samlet omtalen av noen gjennomgående funn som gjelder svikt i kommunenes styring og ledelse i kapittel 2.3. Presentasjonen av funn i form av avvik og observasjoner blir illustrert med sitater (innrykket med « ») fra enkeltrapporter. Sitatene viser dels hva som er typiske observasjoner, dels funn som opptrer mer sjeldent, for å vise bredden.

2 Funn i tilsynet

Fylkesmennene har gjennomført tilsyn med 57 kommuner, og påpekt lovbrudd i 45 av disse. I mer enn halvparten av kommunene med lovbrudd gjelder lovbruddene begge områdene personlig assistanse og helsetjenester.

Det er til dels svært alvorlige forhold som er avdekket. I mange kommuner er tjenestene preget av svak styring og høyt risikonivå, og det er avdekket svikt med potensielt alvorlige konsekvenser for brukernes livsvilkår og helse. I noen kommuner er svakhetene mange og store, og tjenesteytingen framstår tilfeldig.

At 12 av de undersøkte kommunene ikke fikk påvist avvik, viser at det på de undersøkte områdene mange steder fungerer, og at det er fullt mulig å gi et forsvarlig tjenestetilbud.

2.1 Personlig assistanse

Fylkesmannen konstaterte brudd på kravene til forsvarlig gjennomføring av tjenesten personlig assistanse i om lag halvparten av de 57 kommunene som hadde tilsyn.

Innholdet i personlig assistanse er i dette tilsynet avgrenset og konkretisert til:

Bistand til egenomsorg, som er personrettede oppgaver som personlig hygiene, tannstell, hjelp til av- og påkledning og hjelp til planlegging og gjennomføring av måltider.

Tilsyn, som innebærer tilstedeværelse av ansatte. Noen brukere vil ha behov for kontinuerlig tilsyn for å hindre at de utsetter seg for fare når de er alene, mens andre selv vil kunne tilkalle hjelp.

Aktivisering, som omfatter bistand til aktiviteter i og utenfor hjemmet, som hjelp til å opprettholde kontakt med familie og sosialt nettverk, være i fysisk aktivitet eller å delta i aktiviteter og hobbyer.

Opplæring, som betegner målrettede tiltak for å øke ferdigheter i dagliglivets praktiske gjøremål og i personlig stell og egenomsorg.

Den faglige tilnærmingen i tjenesteytingen til mennesker med utviklingshemming er målrettet miljøarbeid, som innebærer en systematisk tilrettelegging av tjenestene, for at den enkelte kan oppnå bedret livskvalitet og personlig vekst og utvikling.

Det er avgjørende at det er kjent og tydelig for alle som er involvert i tjenesteytingen hvordan ansvar og oppgaver er fordelt. Bemanning og kompetanse må til enhver tid være tilpasset brukernes behov og de tjenestene de er tildelt. Kommunen må derfor sørge for nødvendig opplæring og veiledning. Kommunen må videre sikre samarbeid med aktuelle instanser og ha nødvendige rutiner for dette, og sikre at brukermidvirkning blir ivarettatt i utredning av behov, i utforming av tjenestetilbud og i daglig tjenesteutøvelse.

Kommunene skal ved ansettelse også innhente politiattest.

2.1.1 Utilstrekkelige og lite individuelt tilpassede tjenester

For å gi faglig forsvarlige tjenester, må tilbudet være individuelt tilrettelagt til den enkelte bruker, og med brukerens medvirkning i utarbeidelse av mål og delmål. Tjenesteytingen skal ta utgangspunkt i en grundig kartlegging av behov og utviklingspotensial. De som er ansvarlige for å planlegge tilbudet må sikre at det til enhver tid er bemanning som er tilstrekkelig for å ivareta personlig assistanse i form av aktivisering, tilsyn og bistand til egenomsorg og opplæring. De ansatte må videre være satt i stand til å kunne møte brukerne ut fra deres individuelle behov og forutsetninger. Det innebærer at de må få opplæring i aktuelle metoder, de må følge konkrete planer og tjenestebeskrivelser, og de må benytte metodene som er besluttet. Ledelsen må sørge for at de ansatte gis anledning til å evaluere tjenesteytingen, og legge til rette for at de formidler eventuelle behov for endringer i utmåling og utføring av tjenester til faglig leder.

Fylkesmennene rapporterer om *mangelfull bemanning* i flere av kommunene, beskrevet som manglende samsvar mellom hva den enkelte hadde behov for, det som var innvilget i brukernes vedtak og årsverkene eller timeverkene som var disponert til å yte tjenestene. Resultatet var at innvilgede tjenester ikke ble gjennomført.

«Det går fram at kommunen planlegg at ein tenesteytar skal gi tenester til fleire brukarar, deriblant brukar med 1:1 bemanning. Tenesteytar kan då ikkje gje 1:1 bistand til brukar som har vedtak om det.»

Noen steder har fylkesmannen funnet at det ikke er tilstrekkelig bemanning enten i helgen, om kvelden og/eller natten i ukedagene, andre steder settes det ikke alltid inn vikar ved fravær. Det er også eksempel på at de ansatte er usikre på når det er nødvendig å sette inn ekstravakter ved fravær, og at det mangler rutiner for hvordan man skal sikre tilstrekkelig bemanning ut fra brukernes vedtak om tjenester.

Mangelfull og knapp bemanning får konsekvenser for brukerne, ved at de i enkelte tilfeller ikke får dekket grunnleggende behov på grunn av *mangelfullt tilsyn og bistand til egenomsorg*.

I en kommune var det for eksempel avdekket at det for flere brukere ikke ble sørget for regelmessig tannpuss for å forebygge og forhindre tannplager. Samme sted fant fylkesmannen et tilfelle der bruker var tildelt utilstrekkelig tilsyn og oppfølging vurdert ut fra funksjonsnivå og kjente utfordringer. Et annet sted var det brukere som hadde behov for bistand til ernæring og tilrettelegging av kosthold, uten at det var dokumentert at dette ble fulgt opp. Det er stor risiko for svikt dersom bemanningen er for knapp, og risikoen øker hvis det samtidig er uklart hva de ansatte skal foreta seg i uforutsette situasjoner.

«Kommunen har berre ei ambulerande nattevakt for alle brukarane i habiliterings-tenesta. Det er ikkje gjort greie for korleis nødvendig tilsyn skal gjennomførast om natta. () Dersom det oppstår situasjonar som nattevakt ikkje er i stand til å løyse sjølv, skal personell frå andre deler av pleie- og omsorg tilkallast. I intervju kom det fram at det er uklart kva personell som kan tilkallast når.»

«Enkelte brukere føler seg ensomme og utrygge på grunn av manglende bistand eller tilgjengelig personale. Ved enkelte av boligene er det ansatte alene på vakt.»

«Det blir ikkje alltid leigd inn ekstra personell dersom ein brukar har behov for auka tenester. I intervju kom det fram at dersom ein brukar i ei periode har behov for meir tenester, fører det til at andre brukarar får mindre bistand enn det som går fram av deira sitt vedtak, utan at det blir fatta vedtak om reduksjon av tenester.»

I flere av rapportene blir det også beskrevet hvordan mangelfull bemanning går ut over *aktivitetstilbud* som brukerne har behov for og vedtak om. Når ansatte yter tjenester til flere brukere som bor i samme bolig og bemanningen er knapp, blir de tvunget til å prioritere mellom brukerne, eller må avlyse eller utsette aktiviteter utenfor boligen. Det er beskrevet at aktiviteter for den enkelte utgår på grunn av for få ansatte på jobb, og at dette har skjedd jevnlig og over lengre tid.

«Personalet gir tydelig uttrykk for at de brukerne som har minst behov for tjenester blir sittende alene fordi begrensede ressurser må benyttes på brukerne med størst behov. Det er uttrykt at disse brukerne «går for lut og kaldt vann».

«Det er ikke tilstrekkelig bemanning til å gjennomføre individuelle aktiviteter med brukerne ut fra den enkeltes behov. Spesielt gjelder dette aktiviteter utenfor huset.»

«Brukarane får tilbod om felles aktivitetar, og i liten grad individuelt tilrettelagte aktivitetar.»

I noen tilsyn er det også avdekket at det var lite konkrete planer for hva den enkelte bruker kan forvente av aktiviteter, spesielt i helgene, og at aktivitetene brukerne får bistand til er lite varierte. I andre tilsyn kunne bemanningssituasjonen være slik at brukerne må tilpasse seg de ansattes tidsskjema, og ikke kunne få aktiviteter eller bistand på de tidspunktene de hadde behov for det.

Det bemerkes i flere rapporter at mange vedtak mangler beskrivelse av innholdet i tjenesten sett i lys av den enkelte brukers diagnoser, utfordringer og behov for tjenester. Vedtak er lite konkrete og presise, og/eller av gammel dato, og avspeiler *utilstrekkelig kunnskap om brukerens forutsetninger*. Mål for tjenestene for hver bruker framgår i begrenset grad, mange brukere har ikke aktivitetsplaner eller spesifikke dags- og ukeplaner i det hele tatt, og det er i noen tilfeller «lite spor av at tjenestene har som mål å fremme mestring og økt selvstendighet», som én fylkesmann uttrykker det. Når mange brukere bor sammen, velges ofte fellesskapsløsninger framfor individuelt tilpassede tjenester.

«Individuelle tenester er avslutta med grunngiving i at det er etablert fellesareal knytt til bustaden.»

Det framkommer at særlig tiltaksplaner for brukere med spesielle utfordringer er mangelfulle og uten konkrete tiltak for kommunikasjon og samhandling, og at råd fra habiliteringstjenesten ikke alltid blir fulgt, uten videre begrunnelse.

Det er også beskrevet at ansatte ikke er tilstrekkelig godt orientert om hva tilbudet til den enkelte skal bestå i og hvordan de skal utføre bistanden, eller at de ansatte ikke har fått nødvendig opplæring eller veiledning til å yte tjenesten slik det er bestemt.

«Det er i vedtak og IPLOS-registreringer opplyst om funksjonsfall og opplæringspotensiale, men vi finner lite informasjon om at dette får betydning i tjenesten i form av tid og fokus på ferdighetstrening eller vedlikehold av mestringssevne.»

«Det er beskrevet marginalt med personell og at personalet i hovedsak dekker basale behov. Det beskrives i varierende grad muligheter til å gjennomføre aktiviteter basert på individuelle ønsker utenfor bolig.»

«Aktiviteter for den enkelte utgår på grunn av for få ansatte på jobb. Dette har skjedd jevnlig og over lengre tid.»

Det er også eksempler på at brukere, pårørende og verger ikke er i posisjon til å ivareta sine/brukers rettigheter, fordi de ikke får informasjon om hva som er vurdert og besluttet eller hvordan tjenestene faktisk utføres.

Flere kommuner *mangler rutiner for evaluering* av tjenestetilbud, og følger ikke med på om den hjelpen brukerne har vedtak på, faktisk blir gjennomført.

2.1.2 Lite systematisk tjenesteutøvelse

Forsvarlig gjennomføring av personlig assistanse forutsetter at kommunen sikrer systematisk gjennom målrettet miljøarbeid. Skriftlige rutiner og prosedyrer og aktivitets- og dagsplan for hver bruker er, sammen med rapporter, regelmessige møter, opplæring og veiledning, virkemidler for å sikre at tjenester gjennomføres slik de skal og på samme måte av alle som yter tjenester til den enkelte.

Mange fylkesmenn fant at for mange brukere var det ikke utformet mål, tiltaksbeskrivelse og plan for evaluering av tiltakene, eller tiltaksplanene var ufullstendige og ikke oppdaterte.

«Det fremkommer av dokumentasjonen at flertallet av tiltaksplanene er lite utfyllende og oppdaterte sett i lys av brukernes diagnoser, utfordringer og behov for tjenester.»

«Brukerpermene er ikke tilstrekkelig ryddige og oppdaterte til å kunne benyttes på en forsvarlig måte i tjenesteytingen.»

Flere steder ble det påvist *svakheter ved prosedyrer og rutiner*. Det øker risikoen for svikt. Det kunne være uklare rutiner for utarbeidelse av tiltaksplan, evaluering og justering opp mot brukerens behov og personlige mål. Prosedyrer for enkeltbrukere var ikke datert og signert, og hadde dermed uklar status.

«I fagpermene og medisinerpermene til to brukere, ligger det blant annet møte-referater datert tilbake til 2008, og prosedyrer og miljøregler datert 2003.»

«Innholdet i fagpermene i flere av de undersøkte boligene er mangelfullt. Det mangler eksempelvis tiltaksbeskrivelser, og flere av prosedyrene er utdaterte.»

Det ble flere steder også påpekt at kommunen manglet plan for faste møter, for eksempel i ansvarsgrupper, eller at planlagte møter ikke ble gjennomført. I noen kommuner manglet det prosedyrer for hvordan tjenesten personlig assistanse skulle dokumenteres. Ikke alle ansatte er derfor kjent med omfang og innhold i tjenesten til den enkelte, og med hva som var omforente arbeidsmåter og arbeidsmål. Konsekvensen kunne bli at tiltak ikke ble iverksatt, eller ikke gjennomført som beskrevet.

«Avdelingsmøter, personalmøter samt leilighetsmøter gjennomføres ikke i tråd med rutiner. For flere brukere har det kun vært ett leilighetsmøte i løpet av seks måneder.»

Flere fylkesmenn påpekte at ikke alle brukere som skulle hatt det, hadde individuell plan eller så ut til å være tilbudt individuell plan.

Mange fylkesmenn har rapportert observasjoner av at *det mangler mål og planer* for den enkelte bruker. Bl.a. kunne dagsplanene være utdaterte og mangelfulle, særlig for helgene. Miljøarbeidet var dermed mindre målrettet enn hva som er forutsatt. I flere kommuner var det ulike oppfatninger om hva en «fagperm» skal inneholde, og fagpermene var av varierende kvalitet, av og til også med utdaterte prosedyrer.

2.1.3 Dokumentasjon av personlig assistanse – mangelfull og spredt

Jo mer bistand den enkelte bruker trenger, jo større deler av døgnet brukeren trenger bistand, og jo flere ansatte som yter tjenester, jo viktigere er det å sikre informasjon og informasjonsdeling. Muntlig rapportering fra vakt til vakt er ikke tilstrekkelig til å sikre at tjenesteyterne vet hva de skal gjøre. Skriftlig dokumentasjon fungerer som et nødvendig «lim» for å skape sammenheng i tjenesteytingen fra dag til dag, for å sikre at alle som trenger det lett kan finne ut hva oppgavene går ut på og hvordan de skal utføres, og for at det skal være mulig å følge utviklingen til den enkelte over tid og evaluere tilbudet underveis.

Manglende og mangelfull dokumentasjon kan få alvorlige følger, hvis det fører til at de ansatte ikke har god nok oversikt over brukerens situasjon. Hvis tjenesteyteren ikke vet om planlagte aktiviteter er gjennomført, om brukeren har spist og drukket, hva som ellers har skjedd i løpet av dagen, eller ikke er kjent med avtaler som er inngått, kan det skape frustrasjon og uro. For noen brukere er det avgjørende at dagene er forutsigbare, at alle ansatte møter dem på samme måte, og at spørsmål som brukerne er spesielt opptatt av blir besvart på samme måte. Når det ikke skjer fordi de ansatte ikke er godt nok orientert, kan det skape stor utrygghet, og i alvorligste fall føre til at brukeren skader seg selv eller andre.

For å sikre brukerne forsvarlige tjenester, må derfor alle planer og rutiner være dokumentert i fagadministrative systemer. De ansatte må ha informasjon om endringer i brukernes behov, de må vite hvor de kan finne nødvendige opplysninger om brukerens rutiner, tiltak og planer, og de må kunne stole på at informasjonen de finner er oppdatert og gyldig. Det må også være avklart hvem som har ansvar for å dokumentere, hva som skal dokumenteres og hvor. Det er avgjørende at de ansatte vet hvordan de skal melde behov for endringer i brukernes behov.

Endelig må det være klart hvem som er ansvarlig for å gjennomgå dokumentasjonen, både for å etterse at tjenestene blir gitt som planlagt, og for å følge med på om det er behov for endringer i tjenestetilbudet til den enkelte, i innhold og omfang.

I mange av kommunene som fikk påpekt lovbrudd på området personlig assistanse fant fylkesmennene feil og mangler i virksomhetenes dokumentasjon av tjenesteytingen.

I flere tilsyn bemerket fylkesmannen at dokumentasjonen var *fragmentert og uoversiktlig*. Det fantes ikke noen enhetlig journal, men opplysninger ble ført flere ulike steder; i elektronisk pasientjournal, i elektroniske brukermapper, i papirmapper, i møtereferater eller beskjedbøker, eller også på løse ark. Til dette kom at de ansatte kunne være usikre på hvilken informasjon de skulle nedtegne hvor, og gjenfinne hvor. Slike uklarheter gir en betydelig risiko for at det skal glippe i informasjonsutvekslingen.

«Leiinga sikrar ikkje at alle tilsette har den informasjonen dei treng for å yte forsvarlege tenester til brukarane. Ingen følgjer opp om dei tilsette oppdaterer seg på informasjonen som står om brukarane i Profil.»

«Mange tilsette har deltidstillingar. Det er ikkje rutinar for informasjonsutveksling sånn at dei tilsette kan halde seg oppdatert om kva som skal bli gjort og korleis tenesta skal utførast. Det er stor fare for at tenestane ikkje tilførast på lik måte når mange forskjellige yter tenester til ein brukar.»

Det var også eksempler på *manglende samsvar mellom dokumentasjonen på de forskjellige stedene*, og det ble observert at det kunne variere både mellom ansatte og mellom tjenestesteder hvilke opplysninger som ble nedtegnet.

Det er beskrevet *mangelfulle journaler*, og eksempler på at det ikke ble nedtegnet vurderinger, heller ikke etter særlige hendelser, til hjelp for de ansatte i liknende situasjoner. Det framgår at de ansatte kunne være usikre på hva de skulle dokumentere.

«Nokon dokumenterer berre avvik frå planer, medan andre skriv kva dei har gjort hjå brukar. Ikkje all relevant informasjon om gjennomført praktisk bistand og helsetenester blir dokumentert fortløpande.»

Slik tilfeldig og/eller ulik dokumentasjonspraksis kan ha opphav dels i manglende eller mangelfulle rutiner, dels i at rutiner ikke er kjent og innarbeidet. Fylkesmennene fant eksempler på begge deler. Flere kommuner hadde ikke rutiner for dokumentasjon av personlig assistanse.

«Kommunen har ikkje skriftlege rutinar for dokumentasjon av personleg assistanse og opplæring. Av Profil går det fram at personalet dokumenterer tenesteytinga ulikt. Fleire journalnotat manglar konkrete observasjonar.»

I andre kommuner var rutinene ikke tilstrekkelig kjent og innarbeidet, og ble ikke fulgt. Men det er også i flere tilsyn funnet at ikke alle ansatte som trenger det har fått god nok opplæring i dokumentasjonssystemet, eller i hva slags opplysninger de skal nedtegne, og i noen tilfeller hadde de ikke nødvendige tilganger for å kunne rapportere.

«Det kom fram at dei med lave stillinger (under 50%) ikkje får opplæring i Gerica. Det kom også fram at ikkje alle tenesteytarar hadde hatt tilgong til Gerica.»

2.1.4 Få spor av brukers medvirkning

Kommunen forventes å innhente brukers eller representants erfaring med tjenesten, og å benytte slik informasjon sammen med annen tilbakemelding i utmåling, utforming og evaluering av den personlige assistansen.

Informasjon er en nødvendig forutsetning for å kunne ha en reell medvirkningsmulighet og for å kunne ta stilling til om en ønsker å motta tjenester. Brukere har rett til den informasjon som er nødvendig for å få tilstrekkelig innsikt i tjenestetilbudet og for å kunne ivareta egne rettigheter.

Brukermedvirkning forutsetter at bruker har visse ferdigheter til å utøve selvbestemmelse. Kommunen må derfor sørge for at brukerne får informasjon tilpasset den enkeltes forutsetninger og gitt på en hensynsfull måte. Medvirkningens form skal tilpasses den enkeltes evne til å gi og motta informasjon.

Dersom pårørende eller verger (der bruker ikke har samtykkekompetanse) ønsker å benytte seg av retten til å medvirke, må kommunen sikre at de får nødvendige og relevante opplysninger, slik at de kan følge opp bruker. Nærmeste pårørende til brukere som ikke har samtykkekompetanse er ikke gitt tilsvarende rettigheter, da det forutsettes at det oppnevnes verge med mandat til å ivareta disse brukernes personlige forhold.

I enkelte kommuner har fylkesmannen påpekt lovbrudd på grunn av mangelfull ivaretagelse av brukernes rett til informasjon og til medvirkning. Avvikene gjaldt dels at ikke alle brukere fikk medvirke systematisk i planlegging og evaluering av tjenestetilbudet, dels at det ikke ble sikret at samtykkekompetanse ble vurdert.

Flere kommuner *manglet en systematisk, dokumentert brukermedvirkning*. Brukernes synspunkter var i noen tilfeller lite etterspurt, og deres meninger og ønsker hadde liten innvirkning på kommunens beslutninger. Det var dermed få spor av brukerens ønsker, behov og mål i utforming av tjenestene. Det var i mange tilfeller uklart om det var fastslått om brukeren hadde forutsetninger til å kunne medvirke alene, eller om hun/han trengte eller ønsket bistand. Brukererfaringer ble heller ikke alltid innhentet til evaluering av tjenestene. Dokumentasjonen av brukermedvirkning var i flere tilfeller usystematisk og mangelfull.

«Mål for tenesteutøvinga blir ikkje alltid utarbeidd i samarbeid med brukar og/eller representanten til brukar. Det kom fram at brukarane si meining og ønskjer om tenesteutforminga blir lite etterspurt. Enkelte brukarar vert tatt med i nærgruppemøta, men får da ikkje være med før på slutten av møtet.»

Brukernes *forutsetninger for medvirkning blir i mange tilfeller ikke kartlagt*, heller ikke hvilken informasjon den enkelte tjenestemottaker eller representant må ha for å kunne medvirke. Informasjonen som kommunen sender brukeren om vedtak, er ofte ikke tilstrekkelig tilpasset den enkelte bruker. Hva som faktisk er innvilget av hjelp kan være for lite konkret og tydelig til at brukeren, pårørende eller verge kan klage.

«Det er ikkje avklart om brukar har evne til å medverke sjølv, ønskjer hjelp av representant eller må være representert i planlegging, vedtaksutforming og gjennomføring av tenestetilbodet.»

I mange tilsyn ble det avdekket mangelfull kunnskap om kravene til vurdering av samtykkekompetanse hos ansatte. Hvem som skal vurdere samtykkekompetanse og hvordan dette gjøres, framstår for mange som uklart, og det går ikke alltid fram av journal om brukeren er samtykkekompetent eller har behov for en representant for å ivareta sine rettigheter.

«Det går fram av intervju at dei tilsette ikkje har eit bevisst forhold til kva slags informasjon brukarane skal ha.»

I en del tilfeller kan det være *tvil om brukeren har reell innvirkning*. I noen kommuner deltar ikke brukeren, pårørende eller verge i de møtene som er av størst betydning, for eksempel møter om innholdet i tiltaks-, ukes- eller dagsplaner. Det hender også at pårørende eller verge inviteres til møter uten brukeren, uten klar begrunnelse for at bruker ikke er invitert.

2.2 Helsetjenester i hjemmet og tilgang til medisinsk undersøkelse og behandling

Fylkesmennene påpekte brudd på kravene til forsvarlige helsetjenester i hjemmet, inklusive legemiddelbehandling, og tilgang til medisinsk undersøkelse og behandling i mer enn halvparten av kommunene.

2.2.1 Medvirkning til at brukeren kommer i kontakt med og ledsages til fastlege

Jevnlig *helsekontroll hos fastlegen* utgjør del av den nødvendige helsehjelpen til voksne personer med utviklingshemming. Mange brukere er ikke selv i stand til å vurdere behov for legetjenester, eller til å ta kontakt og formidle hva som er problemet. Kommunen må derfor medvirke til at brukeren kommer i kontakt med og ledsages til fastlege og/eller lege i spesialisthelsetjenesten. Kommunens ansatte må også bistå med å formidle opplysninger som legen trenger for å yte helsehjelpen.

Kommunen må ha rutiner som sikrer at kontrolltimer bestilles i henhold til avtaler med fastlege og spesialisthelsetjenesten, og sikre at avtalte timer blir gjennomført. Det må være klart hvem som skal sørge for at brukeren møter opp. Den som er ansvarlig for helsetjenestene i brukerens hjem, må ta kontakt med fastlegen dersom det er tvil om videre helsekontroller.

Med noen svært få unntak ser det ut til at kommunene i dette tilsynet ivaretar plikten til å medvirke til at brukeren kommer i kontakt med og ledsages til fastlege. I de kommunene der det ble avdekket svikt, ble det beskrevet mangel på rutiner og tydelig ansvar for å sørge for legetimer og for å følge bruker til lege.

«I en elektronisk melding til fastlege står det at en bruker har vann i kroppen. Legen svarte at de ansatte måtte bestille legetime til brukeren. Det går ikke fram av journal at dette ble fulgt opp videre verken med time eller tiltak.»

2.2.2 Helsetjenestene i hjemmet – ikke trygge nok

Med *helsetjenester i hjemmet* menes her helsetjenester som gis av hjemmesykepleien og/eller av ansatte i personens bolig. Helsetjenester i hjemmet omfatter både helse-tjenester som er initiert av kommunens helsetjeneste og oppfølging av tiltak igang-satt av brukers fastlege eller av spesialisthelsetjenesten.

Helsehjelpen som kommunen yter i brukerens hjem er i stor grad knyttet til den helsehjelpen som brukeren mottar fra fastlege og/eller spesialisthelsetjeneste. Kommunen må ha etablerte rutiner som sikrer samarbeid og kommunikasjon med både fastlegen og spesialisthelsetjenesten om den enkelte bruker. Aktuelle sam-arbeidstema vil være medikasjon, oppfølging og behandling, rapportering og drøftinger om tolkninger av atferd og symptomer.

Det er viktig at involverte ansatte blir gjort kjent med hvilke helseforhold som skal følges opp hos den enkelte bruker, og med hvordan observasjonene skal rapporteres og dokumenteres. Nødvendige journalopplysninger skal nedtegnes og være tilgjenge-lige for ansatte som trenger dem. Ansvarlig leder for helsehjelpen må føre kontroll med at journalføringen er tilstrekkelig. Ansatte må melde fra om brukere som ikke får ivare tatt sin helseoppfølging. Ansvarlig leder må iverksette korrigerende tiltak og følge med på om situasjonen bedrer seg.

Et funn som gikk igjen i flere kommuner, var *mangelfull kunnskap om brukeres individuelle behov*. Dette er en problemstilling også for helsepersonell med høg-skolekompetanse, som kunne ha faglig ansvar for samtlige tjenestemottakere, selv om de ikke kjente behovene til hver enkelt. Når ingen helsepersonell med høgskole-kompetanse er til stede, for eksempel i helger og ferier, må medisinskfaglige spørs-mål ivaretas av hjemmetjenesten, som i enda mindre grad kjenner den enkelte brukers helsemessige situasjon.

I noen kommuner har fylkesmannen avdekket at *opplysninger om endringer i brukers helsetilstand er vanskelig tilgjengelig*.

I flere av kommunene ble det avdekket mangelfull oppfølging av brukerne etter legekonsultasjon. I noen tilfeller ble det observert mangelfulle rutiner for informa-sjonsutveksling mellom tjenestestedet og fastlege eller spesialisthelsetjeneste. Det kunne konkret gjelde hvordan epikriser, prøvesvar eller svar på spørsmål fra tjenesten skulle mottas, håndteres og følges opp på tjenestestedet. I ett tilfelle fantes ikke klare rutiner for hvordan tjenester for funksjonshemmede skulle få informasjon om endringer i legemiddelbehandling.

Tilsynet har også avdekket flere eksempler på at anbefalte tiltak fra lege var mangel-fullt dokumentert, og at det heller ikke var journalopplysninger om tiltak var fulgt opp og hvordan, eller om effekt av tiltak. Som det heter i en av rapportene, framsto oppfølging etter legekonsultasjon som tilfeldig, og det var ikke klart for tjeneste-yterne hvilke konkrete tiltak de skulle iverksette.

«Flere rapporter inneholder opplysninger om ulike helseplager, men det journal-føres ikke hvilke tiltak som er satt inn eller hvordan og hvem som skal følge opp.»

For å sikre at den informasjonen helse- og omsorgstjenesten trenger for sitt videre arbeid bringes tilbake fra legekonsultasjonen, må kommunen sørge for at den ansatte har nødvendige faglige kvalifikasjoner til å forstå og formidle opplysningene korrekt. En særlig utfordring kan det være i tilfeller der pårørende følger til fastlege eller

spesialisthelsetjenesten. Hvordan opplysninger da skal tilflyte de ansatte i boligen kunne framstå som tilfeldig, og dermed begrense muligheten for å følge opp bruker på en forsvarlig måte.

Manglende dokumentasjon av om tiltak etter legekonsultasjon var iverksatt var observert i flere av tilsynene. Det gir grunn til bekymring for om anbefalte og nødvendige tiltak er iverksatt.

«Det går fram av journal at brukar skal ta nye blodprøver om ein månad. Det står ikke noko om dette har skjedd.»

«Det fremkommer av journalgjennomgangen at anbefalt oppfølging hos fastlege av mulig diabetes ikke er fulgt opp.»

«Forhold som behandlende leger har bestemt skal følges opp er ikke dokumentert fulgt opp. Eksempler er økning av væskeinntak for flere brukere, mulig smertelindrende behandling, penicillinkur, oppfølging av infeksjon og allmenntilstand.»

I noen kommuner konstaterte fylkesmannen alvorlig svikt ved at kommunen hadde unnlatt å iverksette tiltak etter legekonsultasjon, og med potensielt alvorlige konsekvenser for brukerne:

«Bruker som skulle ta blodprøver og ikke skulle hatt medisiner, fikk disse og blodprøve kunne derfor ikke tas.»

«Det fremkommer at spesialisthelsetjenestens anbefaling i 2014 om årskontroll hos fastlege ikke er fulgt opp for en bruker.»

«Det gjennomføres ikke systematisk, relevant og nødvendig oppfølging av anbefalte tiltak overfor brukere i etterkant av legeundersøkelser og annen helseoppfølging.»

Et annet deltema gjelder helse- og omsorgstjenestens plikt til å følge med på og observere brukernes helsetilstand. I enkelte kommuner ble det avdekket mangelfull oppfølging og observasjon av brukernes helsetilstand og manglende ivaretagelse av enkelte brukeres behov for nødvendig helsehjelp. I ett tilfelle fant fylkesmannen at verken endringer i beboeres helsetilstand over tid eller akutte hendelser alltid ble fulgt opp med nødvendig legebesøk. Det fantes heller ikke skriftlige rutiner for når lege skal tilkalles/opsøkes ved akutt sykdom og uforutsette hendelser. Flere rapporter inneholder opplysninger om symptomer (utslett, tørrhet, rødhet), men ikke om det er iverksatt tiltak, og av hvem som følger opp.

«Fylkesmannen har avdekket at manglende helseoppfølging (manglende observasjoner av endring i helsetilstanden og ikke iverksatt tiltak) har fått konsekvenser for to brukere.»

Særlig om legemiddelhåndtering

Legemiddelhåndtering til brukere som bor i eget hjem er et område med stor fare for svikt. Forhold som kan føre til svikt, er blant annet mangelfull oppdatering av legemiddellister, mangelfullt samarbeid med forskrivende lege, utilstrekkelig opplæring og veiledning av fast ansatte, eller at ufaglært personell og vikarer settes til å dele ut legemidler. Svakheter ved dokumentasjon og rapporteringsrutiner kan også bidra til svikt i legemiddelhåndteringen. Mellom 30 og 50 prosent av personer med

utviklingshemming behandles med psykofarmaka.⁵ Fra faglig hold er det påpekt at feil bruk av denne type legemidler er svært vanlig, bl.a. på grunn av mangler ved samhandlingen mellom fastlege og spesialisthelsetjenesten om diagnostisering, legemiddelvalg, dosering og evaluering. Mangelfull kunnskap om psykiske lidelser og de aktuelle legemidlenes virkninger og bivirkninger er også viktige risikofaktorer.

I mange av kommunene ble det påvist *svakheter ved organiseringen av og ansvaret for legemiddelhåndteringen*. I flere kommuner var det ikke avklart og/eller kjent hvem som har det overordnede ansvaret for legemiddelhåndtering. Det ble i flere tilfeller konstatert at virksomhetsleder ikke hadde utpekt en lege eller provisorfarmasøyt som faglig rådgiver, etter de krav som stilles i den nye forskriften. I noen kommuner fant fylkesmannen at ansvar for legemiddelutdeling ble delegert til avdelingsleder uten legemiddelkompetanse eller nødvendig opplæring. Avdelingsledere kunne i sin tur delegere ansvaret og oppgavene til medisinsansvarlig verne-/sykepleier. At ansvaret var delegert til enkeltansatte, var ikke alltid dokumentert.

I flere kommuner avdekket tilsynet *prosedyrer og rutiner med uklar status*. Det øker risikoen for svikt. Det framgikk i noen tilfeller ikke hvem som hadde utarbeidet og/eller signert dem, eller når de var datert. I noen kommuner fantes det prosedyrer som var nye og ikke gjort kjent, mens andre var gamle, men ikke i bruk.

Det ble påvist at *flere kommuner manglet systematisk kontroll* med utdeling av legemidler. Det fantes ikke rutiner for opptelling av «eventuelt-medisin» i alle boligene, og i én kommune ble legemidler oppbevart i ulåst skap i et åpent rom.

Tilsynet har avdekket *svakheter i kompetanse* blant dem som håndterer legemidler. Det kan være uklart om faglig rådgiver eller andre fyller kravene, enkelte kommuner mangler oversikt over ansatte med nødvendig kompetanse om legemiddelhåndtering, og gjør ingen vurdering av personellens kompetanse før oppgaven tildeles. Istandgjøring av legemidler kan dermed være tillagt personell uten tilstrekkelige kunnskaper til å vurdere virkninger og bivirkninger og pasientens tilstand. I noen kommuner har fylkesmannen påpekt at det er uklart hvor ansvaret for opplæring i legemiddelhåndtering er plassert, og at det ikke iverksettes systematisk opplæring.

«Det er tilgang for alle til å gi medisiner, det er ingen systematisk vurdering av egnethet.»

I flere kommuner er det påpekt *alvorlige svakheter i administrasjon og bruk av legemiddellister*. Legemiddellister for hver enkelt bruker kan finnes flere steder i ulik form og til ulik bruk. Listene er ikke alltid kvalitetssikret og signert av lege, heller ikke etter besøk hos fastlege eller etter behandling i spesialisthelsetjenesten. Annet helsepersonell ber ikke lege eller medisinsk faglig rådgiver om oppdatert legemiddelliste i alle tilfeller, og prosedyren for tillaging spesifiserer ikke nødvendigvis hvilken liste som skal følges. Legemiddelliste, diagnose, hvilke medisiner som er gitt og annen kritisk informasjon blir ikke alltid dokumentert. I noen tilfeller er det ikke samsvar mellom informasjon fra ulike kilder.

«Det fremgår ikke av journal at det er blitt gjort legemiddelgjennomgang og intervju bekrefter at det ikke blir etterspurt oppdatert legemiddelliste fra lege rutinemessig.

5 G Baasland, K Engedal. Bruk av psykofarmaka hos mennesker med utviklingshemming. Tidsskr Nor Legeforen 2009; 129 (17): 1751-3.

Legemiddellistene blir ikke systematisk kvalitetssikret av lege.»

Det er i flere kommuner fastslått *mangelfull journalføring* av observasjoner knyttet til legemiddelhåndtering. De blir dokumentert på forskjellige steder, og det er ikke alltid angitt i dokumentasjonssystemet hvor ulike journalopplysninger er nedtegnet. Kommunens retningslinjer for legemiddelhåndtering er ikke alltid kjent, og journalansvarlig følger ikke alltid med på om det foretas tilstrekkelig journalføring.

«Stikkprøver i journal viser at det ikke alltid journalføres virkning og bivirkning av legemiddel, heller ikke om det er gitt tilbakemelding til rekvirerende lege.»

2.2.3 Lite systematisk dokumentasjon av helsehjelp

Journalen skal gi en oversiktlig framstilling av brukerens aktuelle helsetilstand og av hva som særlig skal følges opp, både når det gjelder legemiddelbehandling og andre tiltak. Nødvendige journalopplysninger skal nedtegnes og være tilgjengelige for ansatte som trenger dem utfra sitt ansvar og sine oppgaver, herunder diagnose og årsak til utviklingshemmingen, aktuelle og tidligere sykdomstilstander, epikriser og annen skriftlig dokumentasjon fra fastlege og spesialisthelsetjeneste, behandlingstiltak som skal følges opp i hjemmet, avtale om kontrolltimer, legemidler (oppdatert legemiddelliste), individuell plan, og avtaler (med fastlege, habiliteringstjenesten) om helseoppfølgingen.

Ansvarlig leder for helsehjelpen må følge med på om journalføringen er tilstrekkelig og sørge for at den blir forbedret når det er nødvendig.

Fylkesmennene har avdekket mangelfull journalføring, dårlig systematikk og styring med hvordan journalføring skal skje og hvilke opplysninger som skal være tilgjengelige for hvem og hvor. I noen kommuner var ansatte usikre på hva som skal journalføres, andre steder kunne det være uenighet og ulik praksis både med hensyn til hva som skal journalføres, og hvor.

«Vanskelig å finne fram til viktig informasjon om brukerne i Profil og å holde seg oppdatert på endringer.»

I flere tilsyn fant også fylkesmannen at det ble journalført opplysninger om endringer eller om utdelte legemidler flere ulike steder, for eksempel både på papir og i elektronisk pasientjournal. Opplysninger kunne også være notert på avkryssingsskjema i beboers leilighet eller i vaktboka.

Mangelfulle journalopplysninger kunne bero på at kommunens system for å notere observasjoner knyttet til den enkelte brukers aktuelle helsetilstand i elektronisk journal var for dårlig, et annet sted sviktet det med hensyn til å få informasjon fra fastlege eller epikriser fra sykehus.

«Det er store skilnader i kva, kvar og kor ofte det blir dokumentert i pasientjournal. I enkelte journalar er det lang tid mellom notat.»

Det er også eksempler på at ansatte som trenger det ikke har tilgang til journalsystemet.

2.3 Styring og ledelse av tjenestene

Noen sviktområder er gjennomgående for de to områdene personlig assistanse og helsetjenester i hjemmet. Det gjelder blant annet hvordan ansvar og myndighet er forankret og hvordan oppgaver er organisert, det gjelder kommunenes kompetanse- og personellstyring, og på hvilken måte kommunens ledelse følger med og etterspør om tjenestene fungerer som forutsatt. Dette er grunnforutsetninger for tjenestene.

2.3.1 Uklar fordeling av ansvar, oppgaver og myndighet

Kommunene har stor frihet til å velge organisatoriske løsninger for hvordan oppgaver skal løses. Uavhengig av organisasjonsform må det likevel, som ledd i kommunens internkontroll, klart framgå hvordan ansvar, oppgaver og myndighet er fordelt, og fordelingen må være kjent i virksomheten. Den enkelte må ha kjennskap til andres ansvar og oppgaver i den utstrekning som er nødvendig for samhandling og samarbeid.⁶

Kommunen må søke å sikre stabil ledelse med ansvar for daglig og faglig drift av tjenestene, og må ha sørget for at de oppgavene som skal løses på tjenestestedet er fordelt og kjent. Det gis ofte tjenester hele døgnet. Det medfører at leder ikke vil være til stede til enhver tid, og det må derfor utpekes en ansvarlig i leders fravær. Det kan også være bakvaksordninger. Kommunen må ha avklart hvem som har henholdsvis faglig ansvar og ansvar for tjenesteytingen overfor hver enkelt bruker. I det faglige ansvaret, og i målrettet miljøarbeid, inngår det å avklare og utarbeide mål, IP og tiltaksplaner. I ansvaret for å yte tjenester til brukerne vil det kunne inngå særlige oppgaver med å følge opp den enkelte i hverdagen.

Fylkesmennene har undersøkt om det er klart hvem som har ansvaret for den daglige tjenesteytingen til brukerne, hvem som har det faglige ansvaret og om det er avklart hvem som har ansvar for driften på tjenestestedet når lederen ikke er til stede. Det har vært spesielt viktig å undersøke om det er tydelig hvem som har ansvar for at bemanningen er tilpasset de behovene brukerne har for personlig assistanse og hvem som har ansvar for at personalet har tilstrekkelige kunnskaper.

Fylkesmennene konstaterte *uklare ansvarsforhold* i flere kommuner. Det dreide seg i flere kommuner om uavklart ansvarsfordeling mellom fagansvarlig, boligkoordinator, primær/sekundærkontakt og avdelingsleder for enkeltbrukere. I noen kommuner fantes det få stillingsbeskrivelser, og de som forelå, var lite kjent og i noen tilfeller heller ikke etterlevd. Det var ikke alltid avklart og kjent hvem som kontrollerer at det er samsvar mellom vedtak og tiltaksplaner, og/eller hvem som har ansvar for utarbeidelse, evaluering og oppdatering av tiltaksplanene. Funksjonen som systemkoordinator var ikke alltid tilstrekkelig avklart, og ikke alle koordinatorene var kjent med innholdet av sin funksjon.

2.3.2 Svak kompetanse og mangelfull opplæring

Forsvarlig gjennomføring av helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming forutsetter at kommunen sørger for nødvendig kompetanse i tjenestene, og for at ansatte har tilstrekkelige kunnskaper til å utføre oppgavene. Kommunen må kartlegge kompetansebehov, og gjennom rekruttering, personellstyring, opplæring og veiledning sikre at helse- og omsorgstjenestene til enhver tid utføres med tilstrekkelig kompetanse.

6 Jf. dagjeldende forskrift 20. desember 2002 nr. 1731 om internkontroll i helse- og omsorgstjenesten (internkontrollforskriften i helsetjenesten) § 4 andre ledd bokstav a. Forskriften er erstattet av forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten, som trådte i kraft 1.1.2017.

For å yte forsvarlig personlig assistanse, kreves grunnleggende kunnskap om utviklingshemming og om målrettet miljøarbeid, og at ansatte har fått tilstrekkelig opplæring i enkeltbrukeres funksjonsnivå, diagnoser og utfordringer. Gode opplæringsplaner må bygge på at kommunen har kartlagt hvilken kompetanse som kreves for å gi tjenester til de aktuelle brukerne og hvilken kunnskap og hvilke ferdigheter de ansatte trenger i tjenesteytingen. Kommunen må også avklare hva som er opplæringsbehovet hos hver enkelt ansatte. Dette er spesielt viktig i de situasjonene der ansatte jobber alene med å gi tjenester til brukeren uten hjelp og støtte fra kollegaer.

Det er et lederansvar å sikre forsvarlig helseoppfølging ved å sørge for at det rundt den enkelte bruker er ansatte som har nødvendig kompetanse. De ansatte må ha kunnskap om sykdomsrisiko hos utviklingshemmede generelt og om hva som er aktuelle symptomer. Behovet for kompetanse hos de ansatte vil avhenge av hva som skal følges opp hos den enkelte bruker. De ansatte som yter daglig omsorg for brukerne må derfor være kjent med brukernes helsetilstand, sykdommer og om virkninger og mulige bivirkninger av legemidler.

De ansatte må videre være i stand til å gjøre nødvendige observasjoner og vurderinger av brukerens helsetilstand, de må ha skolering i generell førstehjelp og i å identifisere og yte hjelp ved akutte tilstander som epileptiske anfall. De må være kjent med hva de skal foreta seg dersom det oppstår situasjoner som krever akutt legehjelp, og alle som ledsager brukere til lege må kunne formidle relevante opplysninger fra legekonsultasjoner.

Funnene knytter seg dels til mangelfull kompetanseplanlegging og personellstyring, dels til utilstrekkelig kompetanse i tjenestene og dels til mangelfull opplæring og veiledning i konkrete oppgaver til ansatte.

Det er beskrevet *mangelfull kompetanseplanlegging og mangelfulle kompetansetiltak*. Fra flere kommuner ble det opplyst at det ikke var gjennomført noen kartlegging av personellet kompetanse, og/eller forelå noen opplæringsplaner. I flere kommuner var det ikke foretatt noen systematisk vurdering av hva slags kompetanse og ferdigheter de ansatte trenger for å gi forsvarlige tjenester til de enkelte brukere ut fra deres individuelle behov. I mange tilsynsrapporter er det også beskrevet at gis utilstrekkelig opplæring i aktuelle somatiske og diagnoser og tilstander, som epilepsi, diabetes, feilernæring og CP, og dessuten etterlyst mer opplæring i forskjellige type utviklingshemninger og i kommunikasjon tilpasset den enkelte bruker. I mange kommuner ble det dessuten gitt lite systematisk veiledning til ansatte, og veiledning var flere steder ikke obligatorisk. Det var i flere kommuner satt av lite tid til samarbeid og faglige diskusjon om felles brukere. Det var eksempler på at opplæringsplaner fantes, og behovet for opplæring erkjent, men at det ikke var tid eller økonomi til opplæring og veiledning.

«Det er ikke systematisk opplæring av nyansatte utover to-tre opplæringsvakter. Dermed er det planløst hva de ansatte får opplæring i – og uten at det tas utgangspunkt i hva som trengs for å yte tjenester til de aktuelle brukerne.»

I flere av kommunene med lovbrudd har fylkesmannen beskrevet kunnskapssvikt og mangel på adekvat opplæring på sentrale områder for tjenesteytingen hos kommunens ansatte. Det beskrives mangel på grunnleggende kunnskap om utviklingshemming og om målrettet miljøarbeid, at det er gitt utilstrekkelig opplæring i enkeltbrukeres funksjonsnivå, diagnoser, utfordringer og behov, og det er eksempler på at mange ansatte ikke kan føre journal.

For noen er det en utfordring å rekruttere tjenesteytere med høgskoleutdanning. Desto viktigere vil det da være å utnytte den kompetansen kommunen allerede har for å sikre faglighet i tjenesten, og å sørge for planmessig opplæring og veiledning.

Mange kommuner har ikke god nok systematikk i arbeidet med å sørge for at tjenestene ytes på en tilstrekkelig kvalifisert måte, det gjøres ingen kompetanse-kartlegging, er få spor av opplæringsplaner. Det kan bli litt tilfeldig hva som settes i gang av opplæringstiltak, eller om alle som trenger det får delta.

«Det er risiko knytta til opplæring i kvardagslivets gjøremål: om den ansvarlege har tid og kompetanse til å avklare, planleggje, gjennomføre og evaluere tiltak og om iverksatte tiltak følgjast opp av alle tilsette.»

Noen rapporter beskriver at det gis opplæring ved ansettelse, men at det ikke blir sørget for å opprettholde kompetanse, eller med å avklare hva slags kompetanse som trengs ved endringer i brukernes behov. På samme måte som det mange steder gis mangelfull opplæring, er det også observert lite systematiske veiledningstiltak, for eksempel at veiledning bare gis etter initiativ fra de ansatte selv, eller er noe ansatte kan velge bort.

Tilsynet avdekket *kunnskapssvikt* om brukernes helseforhold hos personalet i et relativt stort omfang. Det ble bl.a. påpekt utilstrekkelig opplæring av nyansatte og vikarer om brukeres helsetilstand og individuelle behov før personellet blir satt i turnus. I flere kommuner fikk personalet lite opplæring i aktuelle somatiske og psykiske sykdomsproblemer hos den enkelte, og i observasjon ved akutte og grad-vise endringer. Det ble påpekt at ufaglærtes mulighet til å fange opp endringer i helsetilstand er begrenset, og at ansatte uten formell kompetanse kan ha dårlig faglig skjønn ved kriser. I enkelte kommuner avdekket fylkesmennene sviktende opplæring i tiltak ved epilepsi.

«Ufaglærte har ikke alltid tilstrekkelig kunnskap til å fange opp endringer i brukers helsetilstand.»

«Tilsette sier at de ikke har tilstrekkelig kompetanse når det gjelder helsetilstanden til brukerne og kva det er viktig at de følger med på for å fange opp endring, eller i hvordan de skal rapportere og dokumentere.»

«Ikke alle tilsatte som trenger det har tilstrekkelig kompetanse til å vurdere eventuelle virkninger og bivirkninger av legemiddel.»

Knapphet på høgskoleutdannet helsefaglig personell kunne medføre svikt i nødvendig helseoppfølging. Men det kunne også gi for stor risiko for svikt i helseoppfølgingen når høgskoleutdannet personell hadde helsefaglig ansvar for brukere de ikke kjente, eller ikke kjente godt nok.

I flere kommuner framgikk det at det manglet rutiner for å innhente og kontrollere at politiattest foreligger før tiltredelse, og enkelte steder ble nyansatte satt i turnus uten at politiattest faktisk forelå. Politiattest kan bidra til å hindre at mennesker med utviklingshemming utsettes for overgrep.

2.3.3 Ledelsen følger ikke godt nok med, etterspør for lite

Som ledd i plikten til systematisk styring, må kommunens ledelse følge med på om brukerne får nødvendige helse- og omsorgstjenester. Det innebærer at kommunens ledelse har tatt stilling til hva som er målsettingen med tjenesten, til hva tjenestemottakerne skal kunne forvente og til hvilke rammebetingelser som må være på plass for at tjenestene kan ytes som forutsatt.

Ledelsen må selv etterspørre forhold nedover i organisasjonen og benytte avvik som er meldt og andre innrapporterte forhold som grunnlag for ytterligere undersøkelser. Ledelsen må følge med på kompetansesituasjonen i virksomhetene, kontrollere om rutiner er oppdatert, og om de blir etterlevd og fungerer etter hensikten. Kommunens ledelse må aktivt etterspørre og forsikre seg om at lokale ledere rapporterer i linjen ved mangler som det ikke kan kompenseres for lokalt, og de må følge med på at brukere og pasienter blir informert om de tjenestene de får, og at de gis mulighet til å medvirke til tildeling og ytelse av tjenester.

I flere kommuner har fylkesmennene registrert *mangler i ledelsens gjennomgang* og kontroll av om praksis og rutiner er egnet til å ivareta brukernes behov, og av om den løpende tjenesteutøvelsen er faglig forsvarlig. Tilsynet har også avdekket at det å bruke avviksmeldinger – meldinger om feil og mangler i tjenestene – ikke nødvendigvis benyttes som del av kommunens styringssystem. De utløser ikke tiltak for å korrigere praksis og forbedre rutiner.

«Det går fram av intervju og av journal at tilsette melder i frå til leiinga om brukarar som ikkje får ivaretatt si helseoppfølging. Det blir ikkje gjort korri-gerande tiltak.»

«Det går fram av intervju og av journal at epi-alarm har feil. Det er journalført i mars 2015, men det har ikkje skjedd noko i saka.»

I noen kommuner er det *ikke gjennomført risikovurderinger* for å forebygge svikt i ulike tjenester til mennesker med utviklingshemming. Det er også konstatert *ulik og mangelfull forståelse* av hva som skal meldes som avvik, og hvordan dette skal gjøres. Fra noen kommuner rapporteres det at ressursmangel, kompetansesvikt, mangelfull opplæring, manglende journalføring, sviktende helseoppfølging mv. ikke blir meldt. Meldinger om feil og mangler får i noen kommuner *bare* en sporadisk behandling i personalmøter, og tas ikke som utgangspunkt for forbedringsarbeid.

3 Gjennomføring av tilsynet

Fylkesmennene har gjennomført tilsyn i minimum tre utvalgte kommuner i hvert fylke. Kommunene er valgt ut på grunnlag av fylkesmennenes lokalkunnskap om svikt i tjenestene. Det er gjort tilsyn i til sammen 57 kommuner.

Tilsynet ble gjennomført som systemrevisjon, etter en veileder utarbeidet av Statens helsetilsyn.⁷ Systemrevisjon egner seg godt til å undersøke om kommunene har tilstrekkelige styringsaktiviteter slik de er pålagt etter regelverket om internkontroll, til å sikre at det faglige arbeidet er underlagt styring og tjenestene drives forsvarlig.

Under en systemrevisjon innhenter tilsynsmyndighetene opplysninger fra flere kilder for å beskrive praksis og faktiske forhold ved virksomheten. De viktigste kildene for tilsynet var kommunens interne dokumenter om styring (prosedyrer, rutiner, vaktlister, vedtak), resultatdokumenter (for eksempel journaler, rapporter) og intervjuer med ledere, ansatte og brukere. Det var utarbeidet et eget kartleggingsskjema som fylkesmennene kunne bruke for å undersøke legemiddelhåndteringen.

Etter at fylkesmennene har klarlagt hvordan forhold og praksis ved den aktuelle virksomheten er, blir tjenestene og styringen av tjenestekvaliteten vurdert opp mot revisjonskriterier, fastsatt ut fra bestemmelser i helse- og omsorgslovgivningen, regelverk avledet av dette, og av gjeldende faglige normer for god og forsvarlig praksis.

Fylkesmennene utarbeider en rapport til kommunen etter hvert tilsyn. Den blir oversendt øverste administrative leder. Alle rapportene fra systemrevisjonene blir etter hvert sendt til Statens helsetilsyn, og er tilgjengelige på www.helsetilsynet.no.

Brukere som informanter i tilsynet

Som ledd i Statens helsetilsyns arbeid med å styrke brukernes stilling i tilsyn, skulle fylkesmennene i dette landsomfattende tilsynet intervjuje tjenestemottakere eller deres representanter om erfaringer med tjenestetilbudet. Fylkesmennene skulle intervjuje 4 brukere/representanter i hvert tilsyn, og informasjonen legges sammen med øvrig informasjon som revisjonsbevis.

Det ble intervjuet mer enn 200 brukere og ca. 70 representanter for brukere som ikke selv kunne formidle sine erfaringer, fordelt på de 57 kommunene som hadde tilsyn.

⁷ Tilsyn med kommunens helse- og omsorgstjenester til mennesker med utviklingshemming. Veileder for landsomfattende tilsyn 2016. Oslo: Statens helsetilsyn, 2016. Internserien 2016:1

I veilederen for tilsynet utarbeidet av Statens helsetilsyn var det skissert framgangsmåte for valg av informanter, og gitt noen praktiske råd om gjennomføring. De aktuelle brukerne ble invitert skriftlig, og de aller fleste stilte seg positive til å delta. De kunne velge å ha med seg en støtteperson. Spørsmålsstillingene gjaldt i utgangspunktet temaene i tilsynet, men konkrete samtaler og spørsmål måtte tilpasses den enkelte informants forutsetninger, og fylkesmannen var godt forberedt ved på forhånd å ha satt seg inn i den enkeltes funksjonsnivå, hjelpebehov, vedtak, tiltaksplaner, ukeplaner, rutiner osv.

Statens helsetilsyn har samlet fylkesmennenes erfaringer. Tross behovet for å forberede og tilpasse intervjuene individuelt, mente 8 av fylkesmennene at de fikk tak i brukernes erfaringer og synspunkter i stor grad, mens 8 fylkesmenn sa de fikk dette i noen grad. To fylkesmenn fant at tiden som var til rådighet var for kort til å skape tilstrekkelig trygghet i samtalen og til å lære brukerens kommunikasjonsform. Men i hovedsak var erfaringen at brukerne fortalte om hva som var viktig for dem, og ga et innblikk i hvordan de så på sin egen hverdag og på tjenestetilbudet de hadde.

Et flertall av fylkesmennene meldte at brukerintervjuene ga informasjon som de ettergikk i den videre informasjonsinnhenting, og at informasjonen styrket beslutningsgrunnlaget.

De fleste fylkesmenn fikk muntlig tilbakemelding fra de intervjuede brukerne om at det var positivt og spennende å dele erfaringer og uttale seg om eget tjenestetilbud.

4 Veien videre

I planlegging og utforming av faglig forsvarlige tjenester må kommunene legge inn premisser om at tjenestene skal vare hele livet og at det vil skje endringer underveis som forutsetter regelmessig vurdering og evaluering av den enkeltes tjenestebehov. Utstrakt bruk av fellesskapsløsninger kan også stå i motstrid til individuell tilpasning. Individuell tilpasning forutsetter at brukeren trekkes inn og får medvirke så langt mulig ut fra sine forutsetninger.

Oppsummeringsrapporten vil bli distribuert til alle landets kommuner, til aktuelle brukerorganisasjoner, profesjonsforeninger og utdanningsinstitusjoner, og til ansvarlige departementer og direktorat. Vi vil også gjøre funnene i tilsynet tilgjengelige i en versjon tilpasset brukere med utviklingshemming. Vi håper at kommunene vil bruke både tilsynsrapportene enkeltvis og denne oppsummeringsrapporten til læring og som utgangspunkt for styrking av tilbudene til mennesker med utviklingshemming.

For å lykkes med nødvendig kvalitetsforbedring av tjenestetilbudet til mennesker med utviklingshemming, trengs bidrag fra alle aktører som er involvert og berørt. Statens helsetilsyn utfordrer:

Brukerne til å medvirke aktivt i utviklingen av eget tjenestetilbud. Brukerne og deres pårørende og verger må tørre å stille krav og etterspørre planer, og å melde fra når tilbud ikke gjennomføres som forutsatt og planlagt.

De ansatte i tjenestene til å aktivt observere og følge med og melde fra til ledelsen om mangler og risiko for feil i tjenestene. De som er nærmest brukerne har et særlig ansvar og en selvstendig plikt til å se og si fra, også om egen kompetanse ikke er tilstrekkelig for å utføre de oppgavene de er satt til.

Kommunens ledelse til å ta stilling til hva som skal til for at tjenestene til kommunens brukere skal være forsvarlige. Ledelsen må vite hva de skal etterspørre for å forsikre seg om at tjenestene ytes som forutsatt, og sikre at tjenestene har de verktøyene (for eksempel IKT) som trengs for at det skal være mulig å følge med. Særlig viktig er det å sørge for å kompensere for eventuelt manglende fagkompetanse gjennom gode opplæringsystemer.

Spesialisthelsetjenesten gjennom habiliteringstjenesten til å veilede kommunene og å sikre kvaliteten på kommunenes tilbud, og særlig til å bidra til å styrke brukernes medvirkning og selvbestemmelse.

Helsedirektoratet til å utarbeide veiledningsmateriell for tjenestene. Tilsynsfunnene tilsier at det er behov for faglige råd og føringer til kommunene. Vi ber Helsedirektoratet vurdere om det for eksempel er grunnlag for å lage en nasjonal faglig retningslinje som tydelig formulerer hva som er forsvarlige tjenester og hva som skal til for at tjenestene er individuelt tilrettelagt og der brukerne medvirker i eget tilbud.

Prinsippet om at mennesker med utviklingshemming skal være integrert ble virkelig gjort med ansvarsreformen og avviklingen av sentralinstitusjonene på 1990-tallet. Kommunene har siden hatt ansvar for at mennesker med utviklingshemming blir inkludert i lokalsamfunnet og får leve verdige liv og delta på lik linje, uavhengig av individuelle forutsetninger.

De alvorlige forholdene som dette tilsynet har avdekket gir grunn til å stille spørsmål om dagens rammer og ressurser for kommunenes tjenestetilbud er tilstrekkelige til å sikre gode og trygge tjenester til alle brukerne. Har kommunene nødvendige forutsetninger for å etablere og drifte forsvarlige tilbud – også til brukere med store og komplekse tjenestebehov? Gir staten tydelige nok krav, føringer og faglig støtte til kommunenes oppgaveløsning? Prioriterer spesialisthelsetjenesten bistanden til kommunene høyt nok?

Og videre – kan det tenkes alternative måter å organisere (deler av) tjenestene på som på en bedre måte kan ivareta kravene til forsvarlige tjenester? Statens helsetilsyn mener det er behov for en diskusjon på bred basis, blant brukere og i brukerorganisasjonene, i fagmiljøene, i kommunene og kommunenes organisasjoner og hos myndighetene, om hvilke organisatoriske betingelser og mulige løsninger som kan bære framover.

Vedlegg: Oversikt over kommuner med tilsyn

<i>Fylke</i>	<i>Kommune</i>
Østfold	Spydeberg Halden
Oslo og Akershus	Ski Oppegård Nes Søndre Nordstrand bydel, Oslo Alna bydel, Oslo Nordre Aker bydel, Oslo
Hedmark	Stange Ringsaker Kongsvinger
Oppland	Østre Toten Nord-Fron Vågå
Buskerud	Ringerike Nes Øvre Eiker
Vestfold	Holmestrand Larvik Tjøme
Telemark	Kragerø Seljord Vinje
Aust- og Vest-Agder	Kristiansand Kvinesdal Grimstad Froland
Rogaland	Gjesdal Sandnes Sokndal
Hordaland	Ullensvang Kvinnherad Meland Laksevåg bydel, Bergen Bergenhus bydel, Bergen
Sogn og Fjordane	Årdal Balestrand Eid
Møre og Romsdal	Hareid Ulstein Sunndal Haram
Sør-Trøndelag	Midtre Gauldal Orkdal Trondheim

<i>Fylke</i>	<i>Kommune</i>
Nord-Trøndelag	Stjørdal Levanger Inderøy
Nordland	Flakstad Saltdal Vefsn
Troms	Nordreisa Tromsø Lenvik
Finnmark	Sør-Varanger Vadsø Porsanger

«Det gjelder livet» (Heaggamávssolaš)

Čoahkkáigeassi riikkaviidosaš geahčus 2016:s. Suohkaniid dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusat doaimmashehttejuvvon olbmuide

Dearvvašvuodageahču raporttas 4/2017

Fylkkamánnit čadahedje 2016:s riikkaviidosaš geahču suohkaniid dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusain doaimmashehttejuvvon olbmuide. Geahčču čadahuvvui 57 suohkanis. 12 suohkanis eai gávdon láchkarihkumat, ja dan eará 45 suohkanis gávdne fylkkamánnit muhtin oalle duodalaš váilevuodaid. Fylkkamánnit jearahalle badjel 200 geavaheaddji ja birrasiid 70 ovddasteaddji geavaheddjiide geat ieža eai sáhte iežaset vásáhusaid mitalit.

Fylkkamánnit gávnnahehje ahte persovnnalaš assistentadoaibma lei mángga sajis váilevaš ja unnán heivehuvvon ovttaskas geavaheddjiide. Fylkkamánnit čujuhede ahte olu bargiin lei unnán gelbbolašvuohta, ii ge lean čadahuvvon plánavuloš oahpaheapmi. Bálvalusa addin sáhtii leat unnán systemáhtalaš ja dain lei váilevaš ja biedgguid dokumenteren. Bargit sáhtte leat ožžon unnán dieduid daid geavaheddjiid birra geaid galget veahkehit ja das maid sii galget doaimmahit. Olu sajiin ii vuhtton ahte geavaheaddji beassá ieš váikkuhit, ja lagamusat ja válldi fuolaheaddjit dávjá eai diehtán doarvái dasa ahte sáhttit áimmahuššat geavaheddjiid beroštumiid.

Dearvvašvuodasuorggis gávdne fylkkamánnit ahte diedut geavaheddjiid dearvvašvuodadili birra ledje hui váddása duohken, ja ahte bargiin lei unnán diehtu iešgudetge geavaheddjiid dearvvašvuodadili birra ja das makkár rievdamiid sii galggaše áicat dahje dokumenteret. Mángga suohkanis fuomášuvvojede maid váilevuodas dálkkasgiedahallamis, ovdamearkka dihte ledje eahpečielga ovddasvástádusčielggadeamit, váilevaš dárkkisteapmi dálkasiid juohkimis ja váilevaš gelbbolašvuohta sis geat lágidit ja juhket dálkasiid.

Fylkkamánnit čuoovvolit juohke suohkana gos gávdnojedje láchkarihkumat. Dearvvašvuodageahčču ávžžuha suohkaniid, gos ii leat leamaš geahčču, atnit dán geahču vásáhusaid vuoddun árvvoštallat ahte čuvvot go sin iežaset geavat ja stivrenvuogádagat láchkamearrádusaid.

It is all about life

Summary of countrywide supervision in 2016 of municipal health and social services for people with mental disabilities

Summary of Report of the Norwegian Board of Health Supervision 4/2017

In 2016, the Offices of the County Governors carried out countrywide supervision of municipal health and social services for people with mental disabilities in 57 municipalities. No breaches of the legislation were detected in 12 municipalities, but service errors were found in 45 municipalities, some of them serious. More than 200 clients were interviewed, and about 70 representatives for clients who could not relate their experiences themselves were interviewed.

The Offices of the County Governors found the following: The service *personal assistance* was inadequate in many places, and was not well adapted to the needs of the individual. The staff often had inadequate skills, and there was no plan for training. Provision of services was not always systematic, and documentation was inadequate and scattered. The staff were not always fully informed about the clients they should help, and about the tasks they should carry out. In many places, there was little trace of client participation, and relatives and guardians were often not well enough informed in order to take care of the clients' interests.

With regard to health services: In many municipalities, access to information about the clients' health status was difficult, and the staff had inadequate knowledge about the clients' health status, and what they should observe or document if there were changes. In several municipalities, errors in administration of medication were also detected, for example unclear responsibility and poor control of administration. Some of the staff who prepared and administered medication had inadequate qualifications and experience.

The Offices of the County Governors will follow up the municipalities where breaches of the legislation were detected.

The Norwegian Board of Health Supervision encourages the management in the municipalities where supervision has not taken place to use the experience gained from supervision, presented in the individual reports and in the summary report, as a basis to assess whether their own practice and management is in accordance with the statutory requirements.

Rapport fra Helsetilsynet

Utgivelser 2017

1/2017 Bekymring i skuffen. Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2015 og 2016 med barnevernets arbeid med meldinger og tilbake-melding til den som har meldt

2/2017 Utenkelig eller forutsigbart?

Oppfølging av varsler om alvorlige hendelser i spesialisthelsetjenesten. Status og erfaringer 2016 fra Undersøkelsesenheten i Statens helsetilsyn

3/2017 Med lua i handa? Oppsummering av det landsomfattende tilsynet med kommunane sitt arbeid med sosiale tenester i Nav 2015 og 2016 – tenestene opplysning, råd og rettleiing og økonomisk stønad til personar mellom 17 og 23 år

4/2016 Det gjelder livet. Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2016 med kommunale helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming

Utgivelser 2016

1/2016 Informasjonen var mangelfull og kom ofte for sent. Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2015 med samhandling om utskrivning av pasienter fra spesialisthelsetjenesten til kommunen

2/2016 Oppfølging av varsler om alvorlige hendelser i spesialisthelsetjenesten – et relevant bidrag i pasientsikkerhetsarbeid? Status og erfaringer 2015 fra Undersøkelsesenheten i Statens helsetilsyn

3/2016 Risikovurdering av tjenester til personer med samtidig ruslidelse og psykisk lidelse

Videre lesning på www.helsetilsynet.no

Statens helsetilsyns veileder som fylkesmennene har brukt i gjennomføringen av dette landsomfattende tilsynet, Internserien 1/2016, menyen Publikasjoner

Tilsynsrapporter som inngår i dette landsomfattende tilsynet, menyen Tilsyn

Alle tilsynsrapporter som omhandler tjenester til utviklingshemmede, menyen Tilsyn

Involvering av pasienter, brukere og pårørende i tilsyn, menyen Tilsyn

Tilsynsmeldinger

Tilsynsmelding er en årlig publikasjon fra Statens helsetilsyn. Den benyttes til å orientere omverdenen om saker som er sentrale for sosiale tjenester, barnevern-, helse- og omsorgstjenester og for offentlig debatt om tjenestene.

Tilsynsmeldinger fra og med 1997 finnes i fulltekst på www.helsetilsynet.no. De nyeste kan også bestilles i trykt utgave.

I serien Rapport fra Helsetilsynet formidles funn og erfaring fra klagebehandling og tilsyn med sosiale tjenester, barnevern- og helse- og omsorgstjenestene.

Serien utgis av Statens helsetilsyn.
Alle utgivelser i serien finnes i fulltekst på
www.helsetilsynet.no

HELSETILSYNET
tilsyn med barnevern, sosial- og helsetjenestene

OPPSUMMERING

Rapport fra Helsetilsynet 4/2017

Det gjelder livet. Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2016 med kommunale helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming

Fylkesmennene gjennomførte i 2016 landsomfattende tilsyn med kommunenes helse- og omsorgstjenester til mennesker med utviklingshemming. Det var tilsyn i 57 kommuner. 12 kommuner hadde ingen lovbrudd, i de øvrige 45 fant fylkesmennene til dels alvorlig svikt. Fylkesmennene intervjuet mer enn 200 brukere og ca. 70 representanter for brukere som ikke selv kunne formidle sine erfaringer.

Fylkesmennene fant at tjenesten personlig assistanse mange steder var utilstrekkelig og lite individuelt tilpasset. Fylkesmannen påpekte mange steder at de ansatte hadde svak kompetanse og at det manglet planmessig opplæring. Tjenesteytingen kunne være lite systematisk, og dokumentasjonen mangelfull og spredt. Ansatte kunne være dårlig informert om brukerne de skulle bistå og om oppgaver de skulle utføre. Mange steder var det få spor av brukermedvirkning, og pårørende og verger var ofte ikke godt nok informert til å ivareta brukernes interesser.

På helseområdet fant fylkesmennene i mange kommuner at opplysninger om brukernes helseforhold kunne være vanskelig tilgjengelige, og at de ansatte hadde dårlig kunnskap om den enkelte brukers helseforhold og om hva de skulle observere eller dokumentere av endringer. I flere kommuner ble det også avdekket svikt i legemiddelhåndteringen, for eksempel uklare ansvarsforhold, dårlig kontroll med utdeling og utilstrekkelig kompetanse hos dem som gjør i stand og deler ut legemidler.

Fylkesmennene følger opp kommuner hvor det er påpekt lovbrudd. Helsetilsynet oppfordrer ledere i kommuner som ikke har hatt tilsyn til å bruke erfaringene fra tilsynet, beskrevet i enkeltrapporter og i oppsummeringsrapporten, som utgangspunkt for å vurdere om egen praksis og eget styringssystem er i tråd med lovkravene.

Nordreisa kommune

Nordreisa kommune

Alle folkevalgte i Nordreisa kommune

Melding om vedtak

Deres ref:	Vår ref (bes oppgitt ved svar):	Løpenr.	Arkivkode	Dato
	2017/599-2	10441/2017	033	30.10.2017

Melding om vedtak - Revidering av reglement for folkevalgtes arbeidsvilkår i Nordreisa kommune

Vedlagt følger vedtak etter behandling i Nordreisa kommunestyret 26.10.2017.

Reglementet er gjeldende fra 01.01.2018.

Med vennlig hilsen

Ellinor Anja Evensen
Sak- og arkivleder
77 58 80 11
ellinor.evensen@nordreisa.kommune.no

Dette dokumentet er produsert elektronisk, og har derfor ingen signatur.

Vedlegg

1 Reglement for folkevalgtes arbeidsvilkår i Nordreisa kommune

Kopi til:

Alle utvalgssekretærer

Økonomi avdelingen

K-SEKRETARIATET IKS Postboks 6600 Langnes 9296 TROMSØ

Postadresse:
Postboks 174, N- 9156 Storslett
E-post:
postmottak@nordreisa.kommune.no

Besøksadresse:
Sentrum 17
Internett:
www.nordreisa.kommune.no

Telefon: + 47 77 58 80 00
Telefaks: + 47 77 77 07 01

Bankkonto: 4740.05.03954
Org.nr: 943 350 833

Saksfremlegg

Utvalgssak	Utvalgsnavn	Møtedato

Revidering av reglement for folkevalgtes arbeidsvilkår i Nordreisa kommune

Henvisning til lovverk:

Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) av 25. september 1992 nr. 107, kapittel 7.

Vedlegg

- 1 Reglement for folkevalgtes arbeidsvilkår i Nordreisa kommune

Saksprotokoll i Nordreisa kommunestyre - 26.10.2017

Behandling:

Innstillingen enstemmig vedtatt

Vedtak:

Reglement for folkevalgtes arbeidsvilkår i Nordreisa kommune vedtas i henhold til vedlegg.

Rådmannens innstilling

Reglement for folkevalgtes arbeidsvilkår i Nordreisa kommune vedtas i henhold til vedlegg.

Saksopplysninger

Gjeldende [arbeidsvilkår for folkevalgte ble vedtatt av Nordreisa kommunestyre 17.12.2009 i sak 78/09.](#)

Formannskapet informerte om følgende i møte 01.12.16:

Revidering av reglement «Godtgjøring folkevalgte» gjennomføres av ordfører, representant fra opposisjon samt representant fra politisk sekretariat. Opposisjon gir tilbakemelding til ordfører hvem som deltar.

Det har vært ett arbeidsmøte 12.05.17 der ordfører, representanten Terje Olsen (H) og sak- og arkivleder Ellinor Evensen deltok.

Det er foretatt en gjennomgang av reglementet, og det er gjort nødvendige endringer i oppbyggingen av dokumentet og lovparagrafer er oppdatert. Dette for å hindre uklarheter og feil med hensyn til hvilken godtgjøring folkevalgte skal ha, og for å klargjøre hvilke plikter og rettigheter våre folkevalgte har. Språklige omformuleringer og oppsettet er endret.

Det forrige reglementet ble vedtatt 17.12.09 var på 5 ½ A4 side. Den nye er på 16 sider, hvorav 2 sider er innholdsfortegnelse med linker til punkt i reglementet slik at det skal være oversiktlig og greit å finne frem. Det er også lagt til et eget skjema for erstatning av tapt arbeidsfortjeneste.

I det reviderte reglementet er det tatt med hvem reglementet gjelder for, og reglene om godtgjøring gjelder i all hovedsak politisk valgte medlemmer til faste utvalg, styrer og råd. Hensikten med reglementet er å regulere rettigheter og plikter som vedrører arbeidsvilkårene for de folkevalgte i Nordreisa kommune.

Ungdomsrådet har sitt eget reglement som regulerer deres arbeidsvilkår og de har sitt eget budsjett som skal dekke bl.a. deres møtedeltakelse herunder også deltakelse i kommunestyre og hovedutvalg. Kommunens ungdomsråd har møte- og talerett i kommunestyret og hovedutvalgene og mottar sakspapirer som for øvrige folkevalgte representanter.

Kommunalt ansatte som deltar i kommunale møter i kraft av sin stilling eller arbeidsområde for denne har ikke krav på møtegodtgjøring etter dette reglement. Der hvor ansatte møter i møter ut fra et partsforhold som er hjemlet i lover og/eller avtaler, kan det tilstås møtegodtgjøring som for de folkevalgte medlemmene, når deltakelse ikke kan ansees å være dekket av den faste lønn de mottar fra kommunen. Rådmannen kan avgjøre.

Stemmestyrene er tatt inn i reglementet for folkevalgte. Det følger av valglovens § 4-2 at dersom det foregår stemmegivning på flere steder i kommunen, skal et stemmestyre med minst tre medlemmer administrere stemmegivningen på hvert sted. Stemmestyrene oppnevnes av kommunestyret, eller av valgstyret, etter delegering fra kommunestyret. Stemmestyrene er å anse som nemnder i kommunelovens forstand.

De fleste kommuner har lagt seg på en prosent andel av godtgjøring for Stortingsrepresentanter. I det forrige reglement står det «Ordførers godtgjørelse tas opp ved årlige budsjettforhandlinger». I det reviderte er det lagt inn: Godtgjørelse ordfører settes til 80 % av godtgjøring for Stortingsrepresentanter, og justeres årlig i tråd med gjeldende satser.

Ledergodtgjøring og møtegodtgjøring til hovedutvalg og kontrollutvalget har samme prosentsats som tidligere, mens det er gjort endringer i det reviderte reglementet for godtgjørelse til medlemmer i andre underutvalg, ad-hoc, styrer og råd. Her er ledergodtgjøringen den samme som tidligere, mens møtegodtgjøringen har fått to faste satser, en for møter over 5 timer og en for møter under 5 timer.

I det reviderte reglement er det bl.a. tatt inn bruk av Ad hoc utvalg, skjema for erstatning av tapt arbeidsfortjeneste, tidsfrister for innsendelse av krav, dagens politiske organisering og saksforbereding.

Økonomiske konsekvenser

Fra 1. mai 2017 er årlig fast godtgjørelse for stortingsrepresentantene kr 928 602 per år. 80% av dette utgjør kr 742 881,60.

Dersom arbeidsgruppas forslag blir vedtatt, vil det reviderte reglementet innebære følgende økninger av godtgjøringer:

	Satser 2017	Satser 1.1.18	Økning
Ordfører godtgjøring	710 800,-	742 881,60	32 081,60
Varaordfører	142 160	148 876,32	6 416,32
Leder hovedutvalg	21 323	22 286,44	963,48
Møtegodtgjøring hovedutvalg	1 422	1 485,76	63,76
Møtegodtgjøring underutvalg, styrer og råd	711,-	800,- for møter over 5 timer 400,- for møter under 5 timer 200,- ledergodtgjøring	
Stemmestyrer			
Leder	0	1.000,- pr dag	
Nestleder	0	800,- pr dag	
Møtegodtgjøring en hel dag	900,-	1 485,76	
Godtgjøring over 7 timer	0	150,- pr time	
Kostgodtgjøring over 6 timer	200,-	289,-	
Opplæringssamling	0	400,-	

For å oppebære godtgjørelse kreves tilstedeværelse.

Kjøregodtgjøring og ordinære utgifter i forbindelse med møter i folkevalgte organer som avholdes i kommunen (reiseutlegg og lignende), anses dekket av den alminnelige møtegodtgjøringen. Det utbetales ikke kostgodtgjøring ved deltaking på møter internt i kommunen, det er kun stemmestyret som mottar slik godtgjøring over 6 timer.

For øvrig gis vederlag i henhold til det enhver tid gjeldene kommunale reiseregulativ.

Godtgjøringene utbetales månedlig og fortløpende etter oppmøteprotokoll.

Vurdering

Reglementene ble sist revidert og godkjent i 2009. Det er behov for en revidering, og man ønsker en klarere ordlyd slik at reglementet ikke kan mistolkes.

Det har vært viktig å få frem i denne reviderte utgaven av reglementet at reglene om godtgjøring i all hovedsak gjelder politisk valgte medlemmer til faste utvalg, styrer og råd. Hensikten med reglementet er å regulere rettigheter og plikter som vedrører arbeidsvilkårene for de folkevalgte i Nordreisa kommune.

Stemmestyrene har forholdsvis mange timer på valgting sammenliknet med andre utvalgs-/styremøter, samt at søndag tas i bruk til valgting i en krets. Lederen har en til dels krevende oppgave ifbm. gjennomføringen av valget og det er mye å sette seg inn i. Dette gjelder også for

stemmestyremedlemmene. Det er vurderte særskilt godtgjørelse for medlemmer i stemmestyrene og lederne som har et særlig ansvar. Dette er et nødvendig tiltak både mht. å beholde og rekruttere dyktige medlemmer i stemmestyrene.

Reglement for folkevalgtes arbeidsvilkår i Nordreisa kommune				Saksnr: 2017/599
				Dok type: Reglement
Versjon nr 1-2017	Skrevet av: Ellinor Evensen	Gjelder fra 01.01.2018	Vedtatt av: Nordreisa kommunestyre 26.10.2017 PS 53/17	Side nr: 17

Innholdsfortegnelse

<u>1 Reglementets virkeområde</u>	<u>3</u>
1.1 Hensikten med reglementet.....	3
1.2 Omfanget som reguleres	3
1.3 Hvem reglementet gjelder for	3
<u>2 Hjemmel og gyldighet.....</u>	<u>3</u>
2.1 Hjemmel	3
2.2 Gyldighet	3
<u>3 Folkevalgtes rettigheter og plikter.....</u>	<u>3</u>
3.1 Rettigheter	3
3.2 Plikter	4
<u>4 Habilitet</u>	<u>4</u>
4.1 Formål	4
4.2 Melde seg inhabil	4
4.3 Behandling av spørsmål om inhabilitet	5
4.4 Behandling av spørsmål om inhabilitet fra flere representanter	5
4.4 Når inntretr inhabilitet.....	5
<u>5 Politisk organisering</u>	<u>6</u>
<u>6 Saksforbereding</u>	<u>7</u>
<u>7 Møter i kommunale organer</u>	<u>7</u>
7.1 Møteplan	8
7.2 Møteinnkalling	8
7.3 Møterom	9
7.4 Møteplikt/forfallsmelding	9
7.5 Bevertning på kommunale møter	9
<u>8 Opplæring</u>	<u>9</u>
<u>9 Godtgjøring og dekning av utgifter og økonomisk tap.....</u>	<u>10</u>
9.1 Generelt.....	10
9.2 Deltakelse på kurs, konferanser og lignende	10
9.3 Representasjon i eksterne møter	10
9.4 Krav til tilstedeværelse	10

9.5 Varamedlemmer	10
9.6 Reiseutgifter og kostgodtgjørelse	10
<u>10 Folkevalgtes godtgjøring.....</u>	<u>11</u>
10.1 Gjennomgående bestemmelser for godtgjøring	11
10.2 Fast godtgjørelse til folkevalgte	11
10.2.1 Godtgjørelse til ordfører	11
10.2.2 Godtgjørelse til varaordfører	12
<u>11 Godtgjørelse til hovedutvalg.....</u>	<u>12</u>
11.1 Ledere av hovedutvalg	12
11.2 Møtegodtgjøring til medlemmer/varamedlemmer i hovedutvalg.....	12
<u>12 Godtgjøring til stemmestyrer.....</u>	<u>12</u>
<u>13 Godtgjørelse til faste underutvalg, styrer og råd.....</u>	<u>13</u>
13.1 Ledere av faste underutvalg, styrer og råd	13
13.2 Møtegodtgjøring	13
<u>14 Tapt arbeidsfortjeneste og utgiftsgodtgjørelse</u>	<u>13</u>
14.1 Legitimert tap	13
14.2 Ulegitimert tap	14
14.3 Ulike bestemmelser	14
14.3.1 Utgiftsgodtgjørelse for omsorgsarbeid	14
14.3.2 Telefon, sms og e-post møter	14
14.3.3 Godtgjøring for politikeropplæring	14
14.3.4 Vararepresentant som møter til en bestemt sak	15
14.3.5 Folkevalgte som arbeider turnus.....	15
14.3.6 Folkevalgte representanter i Nord-Troms Regionråd	15
14.3.7 Frist for å sende inn krav	15
<u>15 Bruk av Ad hoc utvalg.....</u>	<u>15</u>
15.1 Definisjon	15
15.2 Oppnevning	15
15.3 Bruk	15
15.4 Sammensetning.....	15
15.5 Mandat	16
15.6 Rapportering	16
<u>16 Ikraftsettelse/justering.....</u>	<u>16</u>
<u>Skjema –erstatning for tapt arbeidsfortjeneste - politikere</u>	<u>15</u>

1 Reglementets virkeområde

1.1 Hensikten med reglementet

Hensikten med reglementet er å regulere rettigheter og plikter som vedrører arbeidsvilkårene for de folkevalgte i Nordreisa kommune.

1.2 Omfanget av det som reguleres

Dette reglementet inneholder retningslinjer og arbeidsgodtgjøring, dekning av økonomiske tap og påførte, samt andre rettigheter.

1.3 Hvem reglementet gjelder for

Reglementet gjelder for kommunens folkevalgte – medlemmer og varamedlemmer, samt medlemmer i særskilte organ opprettet i henhold til kommuneloven. Reglementet gjelder likevel ikke for ungdomsrådet da ungdomsrådet har eget reglement som regulerer deres arbeidsvilkår.

Reglementet gjelder ikke for folkevalgte som deltar som medlem i organ som er opprettet av andre enn Nordreisa kommune eller som ikke er opprettet i henhold til kommuneloven.

Kommunalt ansatte som deltar i kommunale møter i kraft av sin stilling eller arbeidsområde for denne har ikke krav på møtegodtgjøring etter dette reglement. Der hvor ansatte møter i møter ut fra et partsforhold som er hjemlet i lover og/eller avtaler, kan det tilstås møtegodtgjøring som for de folkevalgte medlemmene, når deltakelse ikke kan ansees å være dekket av den faste lønn de mottar fra kommunen. Rådmannen kan avgjøre.

2 Hjemmel og gyldighet

2.1. Hjemmel

Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) av 25. september 1992 nr. 107, kapittel 7.

2.2 gyldighet

Reglementet gjelder fra og med kommunestyrets vedtak og frem til et nytt vedtak fra kommunestyret måtte foreligge. Reglementet revideres ved behov og minst en gang i løpet av valgperioden. Ved særlige tilfeller som ikke er fanget opp av reglementet avgjøres dette av formannskapet.

3. Folkevalgtes rettigheter og plikter

3.1 rettigheter

Den folkevalgte har rett til:

- a) Å få fri fra sitt arbeid i det omfang det er nødvendig på grunn av møteplikt i kommunale organer
- b) Å få innvilget permisjon fra sitt arbeid i valgperioden for å utføre hel- eller delvis kommunalt verv
- c) Å søke om fritak fra vervet, for et kortere tidsrom eller resten av valgperioden, dersom vedkommende ikke uten uforholdsmessig vanskelighet eller belastning kan skjønne sine plikter i vervet
- d) Å få vurdert sin habilitet etter forvaltningslovens og kommunelovens bestemmelser
- e) Å be om fritak fra å delta i behandlingen av en sak når vektige personlige grunner tilsier dette
- f) Å få innsyn i saksdokumenter og informasjon om saker som er under behandling
- g) Å få dekket utgifter og økonomisk tap som følger av vervet
- h) Å få godtgjøring for arbeidet som folkevalgt

3.2 Plikter

Den folkevalgte har plikt til:

- a) Å ta imot valg i kommunale organer, med mindre man kan kreve seg fritatt fordi man har tjenestegjort som medlem av vedkommende organ de siste fire år
- b) Å delta i møter i kommunale organer hvor man er valgt medlem med mindre man har gyldig forfall
- c) Å si ifra i god tid om forhold som gjør, eller kan gjøre vedkommende inhabil
- d) Å avgi stemme når en sak tas opp til avstemming (kun ved valg og ansettelse er det adgang å stemme blankt)

Folkevalgte plikter ellers lojalt å overholde de lover, forskrifter og reglement som gjelder for folkevalgt virksomhet i kommunen.

Folkevalgte plikter å sette seg inn i og gjøre seg kjent med [Nordreisa kommunes etiske retningslinjer](#).

Fortrolige opplysninger som mottas i forbindelse med behandling av saker i kommunen må respekteres og ikke brukes til personlig vinning. For alle saker som er unntatt offentlighet gjelder absolutt taushetsplikt. Fra møter i lukkede fora (kl §31) er det ikke anledning til å referere fra debatten og de drøftinger som har funnet sted.

Alle folkevalgte anmodes om å registrere sine roller i [styreverv registeret](#). Det føres styrevervregister for medlemmer og varamedlemmer av kommunestyret, fagutvalgene og kontrollutvalget. Registreringen her foretas i løpet av første kvartal etter at kommunestyret har konstituert seg og valgt medlemmer til utvalg. Registreringen skal foretas av servicetorget som er ansvarlig for å sende inn nødvendige meldinger til Datatilsynet. Registeret skal ajourføres hvert år, slik at det oppdaterte registeret skal foreligge pr 1. februar.

4 Habilitet

4.1 Formål

De alminnelige reglene om inhabilitet i [forvaltningsloven kapittel II](#) gjelder for kommunal forvaltning. I [kommuneloven § 40 nr. 3](#) er det i tillegg gitt enkelte særregler om inhabilitet for folkevalgte og ansatte i kommuner. Det er presisert i [kommuneloven § 59 nr. 1](#) at det kan fremmes krav om statlig lovlighetskontroll av kommunale avgjørelser om inhabilitet.

Reglene om inhabilitet i forvaltningsloven og kommuneloven har som formål å sikre at det ikke tas utenforliggende eller usaklige hensyn i saksforberedelse og avgjørelse i saker som er til behandling i de kommunale organer. Reglene skal dessuten fremme tilliten til forvaltningen.

Reglene om inhabilitet skal ivaretas ved behandling av saker i kommunestyret og utvalg, råd og nemnder. Partiene skal følge prinsippene i forvaltningslovens og kommunelovens inhabilitetsregler ved behandling, f.eks i gruppemøter, av saker, som skal behandles i kommunale organer.

4.2 Melde seg inhabil

Medlem av folkevalgte organ skal i god tid før møtet si ifra om forhold som gjør eller kan gjøre vedkommende inhabil. Det samme gjelder varamedlem som er innkalt til møtet.

For kommunestyremøtene bør varslingen senest gjøres før gruppemøtene avholdes. Av de tilsendte sakspapirene vil det fremgå hvilke saker som foreligger til behandling. Saksbeskrivelsen vil vanligvis angi hvem som er sakens parter og beskrive sakens gjenstand. Spørsmål om inhabilitet skal rettes til møtesekretæren eller møteleder.

4.3 Behandling av spørsmål om inhabilitet

Når møtelederen i møte har redegjort for hvilken sak som skal behandles, skal det redegjøres for innkomne inhabilitetshenvendelser. Ved behandling av spørsmålet om inhabilitet skal den som spørsmålet gjelder, gis adgang til å uttale seg om spørsmålet. Deretter må vedkommende fratre. I åpent møte er det tilstrekkelig å ta plass blant tilhørerne. I lukket møte må vedkommende forlate møtet. Møtende varamedlem skal delta ved avgjørelsen av habilitetsspørsmålet. Organet avgjør spørsmålet om inhabilitet. Er det åpenbart at den som forespør ikke er inhabil, er det ikke nødvendig å legge spørsmålet frem for organet. Er spørsmålet tvilsomt eller er det sikkert at vedkommende må fratre på grunn av inhabilitet, skal organet behandle og avgjøre spørsmålet.

4.4 Behandling av spørsmål om inhabilitet til flere representanter

Ved behandling av spørsmål om inhabilitet til flere i samme sak, må de alle fratre. Ingen av dem kan delta i behandlingen av spørsmål om inhabilitet for de andre. Reises det i samme sak spørsmål om inhabilitet for så mange medlemmer eller møtende varamedlemmer at organet ikke vil være vedtaksført, skal alle delta i behandlingen og avgjørelsen av spørsmålene om inhabilitet.

Møtesekretæren skal svare på spørsmål om habilitet. Møtesekretæren skal varsle møteleder om mulige inhabilitetsgrunner. Møtesekretæren skal innkalle varamedlemmer. Ved behandling av spørsmål om habilitet i organet skal dette protokolleres. Ved fratredelse på grunn av inhabilitet skal inhabilitetsgrunn og hjemmel protokolleres.

4.4 Når inntretr inhabilitet

Inhabilitet inntretr når den folkevalgte selv er «part» i saken. En «part» er den en avgjørelse «retter seg mot», f. eks. den som får tilbakekalt en skjenkebevilning, eller den som saken ellers «direkte gjelder». Eksempler er den som søker om en tillatelse eller om en stilling, den som fremsetter et krav overfor kommunen f.eks. om erstatning, eller den som forhandler med kommunen om inngåelse av en avtale. En reguleringsplan og alle grunneiere som har eiendom innenfor planens område blir ikke nødvendigvis parter og dermed inhabil. Planen må få en viss praktisk og økonomisk betydning for grunneieren for at grunneieren blir part og dermed inhabil.

For det andre blir en folkevalgt inhabil hvis det består et bestemt slektskapsforhold mellom den folkevalgte og parten. Regelen omfatter barn og barnebarn m. v. ("nedsigende linje") og foreldre, besteforeldre m.v. ("oppstigende linje"). Inhabilitet inntretr også ved svogerskap til en part. På den annen side blir en normalt ikke inhabil hvis fetter eller kusine er part i saken.

For det tredje inntretr inhabilitet naturlig nok hvis den folkevalgte er gift med en part. Regelen dekker også tilfelle hvor en er fraskilt eller separert fra en part. Likeledes blir en inhabil hvis en er forlovet med parten.

For det fjerde omfatter inhabilitetsreglene den som er "fullmektig" for en part, f.eks. en advokat som representerer en grunneier i en reguleringssak.

Inhabilitet inntretr videre når den folkevalgte er leder eller har ledende stilling eller medlem av styret eller bedriftsforsamlingen i et selskap. Politikere som er styremedlemmer i en helt privat bedrift, f.eks. bank, forsikring, industri, handel el. l., blir dermed inhabil når bedriften er part i en sak. Folkevalgte som er styremedlemmer i selskaper hvor kommunen ikke eier 100 % av aksjene blir også inhabile. Inhabilitet oppstår også når den folkevalgte er styremedlem i en forening, f.eks. et idrettslag, som søker om støtte fra kommunen.

Inhabilitet er normalt bare aktuelt hvis den folkevalgte er styremedlem, adm. dir. eller "ledende ansatt" i bedriften. Dette omfatter daglig leder samt høyere funksjonærer med selvstendig avgjørelsesmyndighet.

Ingen folkevalgt blir inhabil hvis vedkommende er kandidat til et tillitsverv og ingen er inhabil til å fastsette egen godtgjøring.

Det er også spesielt for kommunesektoren at kommunestyret og formannskapet kan, uten at et medlem er inhabil, som det heter i kommuneloven § 15, "frita et medlem for å være med i en sak når medlemmet ber om det og sier fra på forhånd at det av personlige grunner ikke finner det riktig å ta del i behandlingen av saken". Denne regelen bør ikke misbrukes ved at en i tide og utide ber seg fritatt hvis en sak er vanskelig.

En folkevalgt som kan være inhabil skal si fra i god tid slik at vararepresentant kan innkalles. Dette er særlig viktig hvis det kan bli avstemning i saken etter partipolitiske skillelinjer. Hvis det er tvil om det foreligger inhabilitet, treffer vedkommende styre eller utvalg avgjørelse i inhabilitetsspørsmålet med simpelt flertall.

Virkningen av inhabilitet er at vedkommende overhodet ikke kan delta i saksbehandlingen. Hvis den inhabile likevel deltar, kan avgjørelsen bli ugyldig hvis det er en rimelig mulighet for at den inhabiles medvirkning påvirket vedtakets innhold. I graverende tilfelle kan den inhabile bli straffet for brudd på straffelovens regler om forseelser i offentlig tjeneste.

Se forøvrig [veileder om habilitetsreglene i kommuneloven](#)

5 Politisk organisering

Nordreisa kommunestyre har 21 representanter, jfr. [Kommunelova § 7 pkt. 2](#).

Om plikt til å ta mot valg og å delta i kommunestyret o.a. kommunale organ, gjelder reglene i [Kommunelova § 14 pkt. 1 a-c m.m.](#)

Kommunestyret er det øverste besluttede organ med overordnet ansvar for hele kommunens virksomhet, og skal treffe vedtak på vegne av kommunen i alle saker så langt ikke annet følger av lov eller delegasjonsvedtak jf. [Kommunelova § 6](#).

Kommunestyret skal avgjøre saker som gjelder:

- Politisk organisering
- Budsjett og økonomiplaner
- Planstrategi, Kommuneplaner og Reguleringsplaner osv.
- Regnskap og årsmeldinger/ tertialrapporter
- Kommunestyrets egen saksbehandling
- Godtgjørelse til folkevalgte
- Oppnevne nemnder, styrer, råd og utvalg, samt velge nytt medlem ved fritak fra verv
- Fastsette avgifter/ gebyrer og forskrifter/vedtekter
- Tilsetting av rådmann

Formannskapet utreder og avgir innstilling i de saker som skal behandles i kommunestyret, samt fatter vedtak i de saker hvor kommunestyret har delegert avgjørelsesmyndigheten til formannskapet. Formannskapet behandler forslag til økonomiplan, årsbudsjett og skattevedtak. Formannskapet er:

- valgstyre etter valglovens § 4-1 og samevalgstyre etter [Forskrift om valg til Sametinget, §17. Samevalgstyre](#).
- økonomiutvalg
- planutvalg for kommuneplanens samfunnsdel

Administrasjonsutvalget har arbeidsgiverpolitikk, personalforvaltning, administrasjonsordninger, likestilling og organisasjonsutvikling som sitt ansvarsområde, dvs forholdet mellom Nordreisa kommune som arbeidsgiver og våre arbeidstakere.

Miljø, plan og utviklingsutvalget har som arbeidsområde de oppgaver innenfor miljø, plan og utvikling som kommunen har ansvaret for, og behandler saker etter særlover innenfor tjenesteområdet, og etter delegasjon fra kommunestyre/formannskap.

Næringsutvalget

Næringsutvalget har ansvar for saksområder som gjelder alle løpende saker i forhold til kommunens ansvar som tjenesteyter innenfor kommunal næringsvirksomhet, tilrettelegging og bistand for næringslivet, samferdsel og infrastruktur.

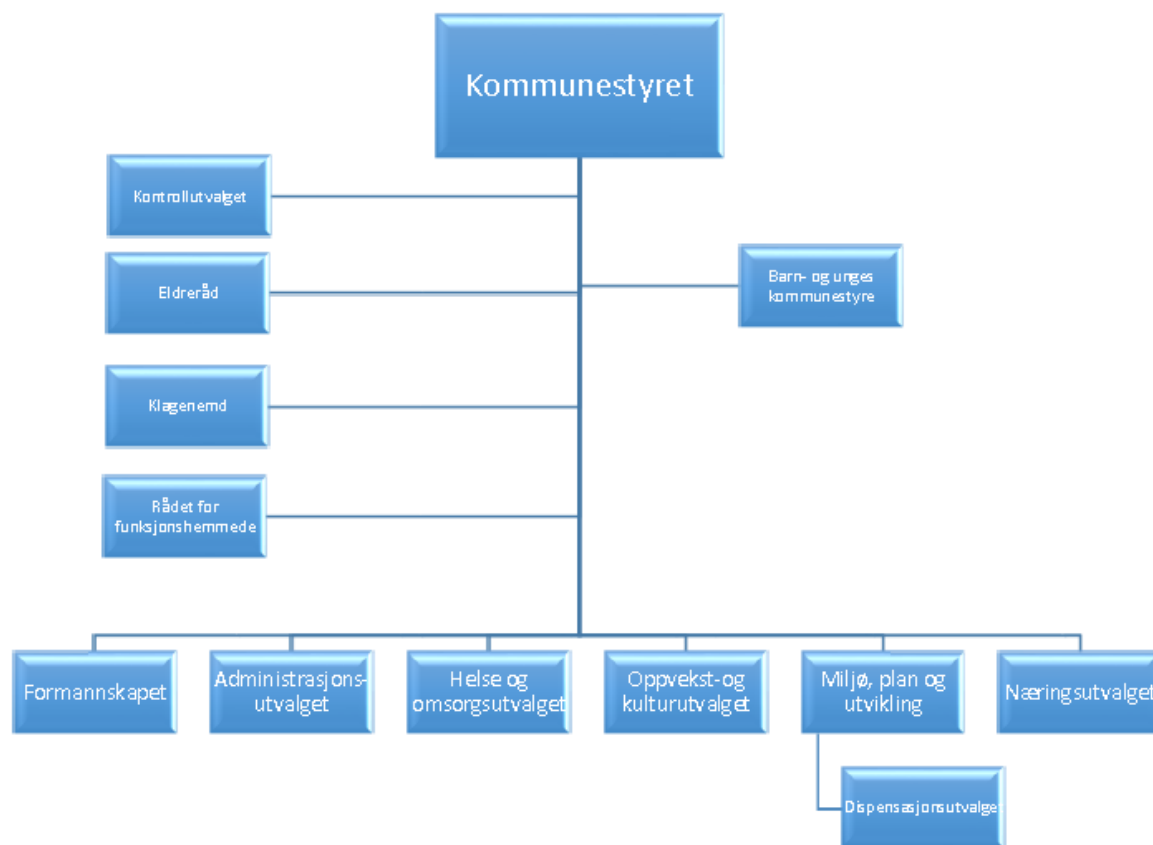
Oppvekst og kulturutvalget

Hovedutvalget for oppvekst og kultur har som arbeidsområde å ivareta tilbudet for barn, ungdom, flyktningetjeneste, helsestasjon og kultur i kommunen innen sitt ansvarsområde og for all opplæring, både for barn og voksne.

Helse og omsorgsutvalget

Hovedutvalget for helse- og omsorg har som arbeidsområde de oppgaver innenfor tjenesteområdet helse- og omsorg, som kommunen har ansvaret for.

Politisk organisering 2015-2019:

6 Saksforbereding

Med unntak av de saker som gjennom særregler skal behandles på en annen måte, jfr. bl.a. kontrollutvalget sine oppgaver, skal rådmannen sørge for at saker som skal opp i kommunestyret, er forberedt på forsvarlig måte slik det er krav i lov, reglement og andre bindende regler, jfr.

[Kommunelova § 23 pkt. 2.](#)

Rådmannen fremmer som hovedregel innstilling i saker som skal til politisk behandling. I tillegg kan ordfører stå for saksutredning og innstilling i overordna politiske høringssaker.

Der saker har vært behandlet i formannskapet, hovedutvalg eller kontrollutvalget før de kommer til behandling i kommunestyret er det i disse tilfeller utvalgene som innstiller til kommunestyret.

Nordreisa eldrerådet, rådet for funksjonshemmede og arbeidsmiljøutvalget kan også fremme uttalelser i saker innenfor deres arbeidsområdet. I den grad saksgangen til en sak ikke er klarlagt gjennom kommuneloven eller delegasjonsreglementet til Nordreisa kommune, avgjør ordfører saksgangen.

7 Møter i kommunale organer

Kommunestyret fatter sine vedtak i møter jfr. [kommunelovens § 30](#). Møtene avholdes i henhold til vedtatt møteplan og ellers når ordføreren finner det påkrevd eller når minst 1/3 av medlemmene krever det.

Møter i kommunale organer holdes for åpne dører hvis ikke annet følger av lovbestemt taushetsplikt eller vedtak etter [kommunelovens § 31](#). Personalsaker skal alltid behandles for lukkede dører.

Blir det vedtatt å behandle en sak for stengte dører, plikter medlemmer og de kommunale tjenestemenn som måtte være til stede, så langt annet ikke blir vedtatt, å bevare taushet om forhandlingene.

Rådmannen, eller den som møter i rådmannens sted, deltar i møtet med talerett men uten forslags- og stemmerett. Andre kommunale tjenestemenn, og særlig sakkyndige, deltar når ordfører, kommunestyret eller hovedutvalgsleder kaller dem inn. Disse kan gi opplysninger men har for øvrig ikke mulighet til å ta del i forhandlingene.

Rådmannen eller den rådmannen bestemmer er sekretær for folkevalgte organer.

Kommunestyrets møter sendes direkte på kommunens webTV og vil være tilgjengelig i ettertid på kommunens hjemmeside.

7.1 Møteplan

Det utarbeides helårig møteplan som skal samordnes for møter i folkevalgte organer. Møtene avholdes fortrinnsvis på dagtid. Møteplan vedtas i kommunestyrets desember møte etter behandling i alle hovedutvalg. Møter i kommunestyret, formannskapet og hovedutvalg skal angis med dag og dato. Perioden 01.07 - 15.08 skal så vidt mulig være møte fri.

Som hovedregel avholdes møtene slik:

- Kommunestyret 6 ganger i året hvorav en av møtedagene er temadag
- Formannskapet avholder møter torsdag i hver måned
- Administrasjonsutvalget og næringsutvalget 4 ganger i året
- Miljø-, plan og utviklingsutvalget avholder møter hver 6. uke
- Helse- og omsorgsutvalget og oppvekst- og kulturutvalget 6 ganger i året

Møtesekretær i andre nemnder, styrer og råd utarbeider møteplan i samarbeid med leder av disse etter behov og innenfor gitte budsjетtramme.

7.2 Møteinncallinger

Alle møteinncallinger foretas fra servicetorget som er politisk sekretariat, og inncalling foretas i henhold til det saksbehandlersystem og digitale verktøy kommunen til enhver tid bruker. For kontrollutvalget tilligger ansvaret for møteinncallinger K-Sekretariatet IKS.

Rådmannen sørger for sekretariatsfunksjoner for møtene.

Alle møtene protokolleres i saksbehandlersystemet og protokoll oppbevares på en forsvarlig måte. Protokollering skjer elektronisk under møteavvikling, og møteleder må tilrettelegge og strukturere møtene slik at sekretariatet får anledning til å fullføre protokollen under møtet. Protokollen bør skrives under før møtet avsluttes under forutsetning at det er teknisk mulig.

Folkevalgte skal som hovedregel senest 8 dager før møtedag ha saksdokumentene tilgjengelig. For behandling av økonomiplan og årsbudsjett følges bestemmelsene i kommunelovens §§ 44 og 45. Forøvrig henvises til kommunelovens bestemmelser § 32,pkt 2.

Møtet skal gjøres kjent på en hensiktsmessig måte jfr. [kommunelovens § 32.2](#). Innkallingen skal inneholde opplysning om tid og sted for møtet, oversikt over de saker som skal behandles, og opplysning om hvor saksdokumentene er lagt ut.

Innkallingen sendes til medlemmene og varamedlemmer og andre med møterett i en eller flere saker. Innkallingen sendes elektronisk og sakspapirene legges ut på kommunens hjemmeside og politikerportalen.

Saker som i medhold i lov om offentlighet i forvaltningen er unntatt offentlighet utleveres kun møtende medlemmer/varamedlemmer. Disse sakspapirene skal tilbakeleveres møtesekretær for makulering når møtet er slutt.

7.3 Møterom

Faste kommunestyrerepresentanter og partigruppene kan benytte møterom i rådhuset vederlagsfritt til partimøter som holdes i sammenheng med forberedelse til møter og annet politisk arbeid i organer hvor partiet er representert. En forutsetning for gratis bruk er at lokalene er forhåndsbestilt og at de ikke er utleid til andre. Videre er det en forutsetning at lokalene blir brukt til møtevirksomhet og annet politisk arbeid som ikke er inntektsgivende.

7.4 Møteplikt/ forfallsmelding (kommuneloven § 40 nr. 1)

Medlemmer av kommunale organ har møteplikt. Gyldig forfall skal så vidt mulig meldes til servicetorget så snart som mulig før møtet. Forfallsgrunn skal oppgis uoppfordret. Det vises for øvrig til Kommunelovens § 15 om oppmøteplikt.

Medlemmer av et kommunalt folkevalgt organ har plikt til å delta i organets møter med mindre det foreligger gyldig forfall. Kriteriene for gyldig forfall er strenge. Gyldige forfallsgrunner er alvorlig sykdom, at man ikke kan sette til side viktig arbeid eller plikter, eller at man er fraværende på grunn av reise. Møter i andre utvalg er ikke godkjent forfallsgrunn til kommunestyret og hovedutvalgsmøter, unntaket er møter i utvalg på høyere nivå som Fylkestinget eller Stortinget.

Forfall meldes skriftlig (e-post) eller pr. telefon med forfallsgrunn til servicetorget. Forfall bør meldes så raskt som mulig og innen kl 1200 siste arbeidsdag før møtedagen. Det er servicetorget som innkaller vararepresentanter til det aktuelle møtet, representanten skal ikke gjøre dette selv. Rekkefølgen vararepresentantene innkalles i bestemmes av valgresultatet og ligger fast for hele perioden.

7.4 Bevertning på kommunale møter

Ved alle møter i kommunestyret bekoster kommunen en enkel bevertning. På kommunestyrets møte i desember serveres varmrett.

8 Opplæring

Ved hver ny valgperiode skal det arrangeres et introduksjonsprogram for kommunestyrets medlemmer og inntil 50 % andel fra hvert partis varamedlemmer om de grunnleggende prinsipper for kommunal virksomhet, tilpasset de lokale forhold.

Intensjonen er at medlemmene/ varamedlemmene skal få opplæring slik at de kan ivareta sine oppgaver på en best mulig måte. Alle innkalte medlemmer og varamedlemmer har plikt til å delta i opplæringen. Gyldig forfall meddeles på vanlig måte.

Ordfører har ansvaret for opplæringstiltakene.

Hovedutvalgsledere har sammen med ordfører ansvar for at det gjennomføres nødvendig skoling av utvalgets medlemmer innenfor de aktuelle områdene. Alle de som møter har i denne sammenheng krav på møtegodtgjørelse og tapt arbeidsfortjeneste.

9 Godtgjøring og dekning av utgifter og økonomisk tap

9.1 Generelt

Kommunestyret og bare det fastsetter godtgjørelser for kommunale verv/ombud. Kommunestyret kan når som helst ta opp spørsmålet om godtgjørelsens størrelse og eventuelt endre disse. Den som har et kommunalt tillitsverv, har krav på godtgjøring for sitt arbeid med å utføre tillitsvervet, jfr. Kommunelovens §42. Folkevalgte har i tillegg rett til dekning av utgifter og økonomisk tap i forbindelse med vervet, jfr. Kommunelovens §41. Det er kommunestyret som fastsetter reglene. Myndighet til å fastsette godtgjørelsen kan ikke delegeres. Kommunestyret er i henhold til kommuneloven habilt til å fastsette alle godtgjørelser for folkevalgte/tillitsvalgte.

Reglementet tar sikte på å gi en rimelig kompensasjon for den arbeidsinnsats som ytes av folkevalgte representanter, gi erstatning for tap av arbeidsinntekt, samt å dekke reelle utgifter forbundet med tillitsvervet.

Statlige, private og andre verv faller utenom reglene. Folkevalgte som er oppnevnt av kommunen i andre enn kommunale organer og som ikke mottar godtgjørelse fra vedkommende organ, har rett på godtgjørelse fra kommunen. Ingen kan ha godtgjørelse ut over 100 % stilling.

Folkevalgte har ikke noe tilsetningsforhold i kommunen. Godtgjøring er ikke å anse som lønn. Godtgjøring er kompensasjon for arbeid som folkevalgt og innrapporteres som skattepliktig inntekt. Det trekkes skatt i samsvar med innlevert skattekort.

Folkevalgtes godtgjøring gir ikke rett til feriepenger.

9.2 Deltakelse på kurs, konferanser og lignende

Dersom medlemmer i folkevalgte utvalg blir oppnevnt til eller får aksept av ordfører til å delta på kurs eller konferanse, tilstår eventuelt tap i inntekt. Spørsmålet om dekning av reiseutgifter og møtegodtgjøring må vurderes spesielt i hvert tilfelle.

9.3 Representasjon i eksterne møter

Medlem som er bedt av ordfører om å representere kommunen i eksterne møter, kan få dekket tap av inntekt. Spørsmålet om dekning av reiseutgifter og møtegodtgjøring må vurderes spesielt i hvert tilfelle.

9.4 Krav om tilstedeværelse

For å oppebære godtgjørelse kreves tilstedeværelse. For å få møtegodtgjørelse per møte, kreves oppmøte.

9.5 Varamedlemmer

Møtegodtgjørelse tilfaller varamedlemmer når disse møter.

9.6 Reiseutgifter og kostgodtgjørelse

Kjøregodtgjøring og ordinære utgifter i forbindelse med møter i folkevalgte organer som avholdes i kommunen (reiseutlegg og lignende), anses dekket av den alminnelige møtegodtgjøringen.

For øvrig gis vederlag i henhold til det enhver tid gjeldene kommunale reiseregulativ.

Det utbetales ikke kostgodtgjøring ved deltaking på møter internt i kommunen.

10 Folkevalgtes godtgjøring

10.1 Gjennomgående bestemmelser

Godtgjørelsen gis for ordinære kommunale plenumsmøter og befaringer/seminarer som inngår i organets arbeids- og ansvarsområdet.

Dersom en representant møter i flere møter på samme dag, gis bare én møtegodtgjøring. Det gis ikke møtegodtgjøring for gruppemøter, fraksjonsmøter eller andre møter i partiene.

Når en innkalt representant bare kan delta på halve møtet, vil godtgjøring reduseres tilsvarende. Dersom det møter vararepresentant for halve møtet, vil godtgjøring reduseres tilsvarende.

10.2 Utbetaling av godtgjørelse

Sekretær for hvert utvalg sender inn fortløpende oppgaver over antall møter for hvert av medlemmene. Møtegodtgjørelse utbetales i henhold til disse fortløpende.

10.3 Forfall til deler av møte

Dersom representanten har forfall til deler av et møte, deles godtgjørelsen for dette møtet forholdsmessig mellom representanten og vara.

10.4 Forfall fra hele møtet

Representanter og ledere som har forfall til et helt møte gis ingen ledergodtgjørelse eller møtegodtgjørelse for dette møtet.

9.6.4 Flere møter samme dag

Dersom representanter er innkalt til flere møter eller andre aktiviteter på samme dag, og det er mindre enn to timer mellom møtene/aktivitetene, gis kun godtgjørelse for det møtet som gir høyest godtgjørelse.

10.6 Fast godtgjørelse til folkevalgte

10.6.1 Godtgjørelse til ordfører

Godtgjøringen omfatter alt arbeidet som tillegges vervet, og det gis ikke fast godtgjøring eller godtgjøring pr. møte for arbeid i organer som ordfører er medlem av.

Som hovedprinsipp gjelder følgende retningslinjer for godtgjørelse til ordfører:

- Godtgjørelse ordfører settes til 80 % av godtgjøring for Stortingsrepresentanter, og justeres årlig i tråd med gjeldende satser.
- Ordføreren gis samme sykelønns- og ferierettigheter som tjenestemennene.
- Ordfører tilsluttes gruppelevsforsegling etter Hovedtariffavtalen.
- Legitimert tap av offentlig eller privat pensjonsordning godtgjøres fullt ut. Ordføreren tilknyttes kommunens pensjonsordning.
- Etter endt tjeneste innrømmes ordføreren etterlønn etter følgende prinsipper:
Det gis ettergodtgjøring ved valgperioden utløp inntil 3 måneder regnet fra dato for

uttreden av vervet. Dersom vedkommende går inn i nytt arbeid i løpet av denne perioden bortfaller etter godtgjørelsen fra tidspunktet for inntreden i den nye stillingen.

- Kr 6000,- pr år i telefongodtgjøring dette inkluderer bredbånd/internett.
- Det utbetales ikke møtegodtgjøring til ordfører.

10.6.2 Godtgjørelse til varaordfører

Godtgjørelse til varaordfører settes til 20 % av ordførerens godtgjørelse og dekker møtegodtgjøring. Godtgjøringen omfatter alt arbeid som tillegges vervet, og det gis ikke fast godtgjøring eller godtgjøring pr. møte for arbeid i organer som varaordfører er medlem av.

Godtgjørelsen inkluderer stedfortreder for ordfører i ferier samt for representasjon og oppdrag på vegne av ordfører.

Dersom varaordfører går inn som ordfører ved sykefravær utover arbeidsgiverperioden gis godtgjøring som ordfører.

11 Godtgjørelse til hovedutvalg

11.1 Ledere av hovedutvalg (unntatt ordfører og varaordfører)

Hovedutvalgsleders godtgjøring (formannskapet, kontrollutvalget, miljø, - plan og utviklingsutvalget, helse- og omsorgsutvalget, oppvekst- og kulturutvalget, næringsutvalget, administrasjonsutvalget) settes til 3 % av ordførerens godtgjørelse, og reguleres etter denne.

I godtgjørelsen til hovedutvalgsledere inngår i tillegg til møtegodtgjøring også dekning av utgifter for bruk av egen telefon og dekning av utgifter til bredbånd. Hovedutvalgsledere som velges inn i ad hoc utvalg gis ikke ekstra møtegodtgjøring.

Fungerende møteleder dersom leder er fraværende, gis et tillegg på godtgjøring på kr 300,- pr møte.

11.2 Møtegodtgjøring til medlemmer/varamedlemmer i hovedutvalg

Møtegodtgjøring pr møte settes til 0,2 % av ordførerens godtgjørelse, og reguleres etter denne. gjelder møtende medlemmer/varamedlemmer i:

- Kommunestyret
- Formannskapet
- Kontrollutvalget
- Administrasjonsutvalget
- Næringsutvalget
- Miljø,- plan og utviklingsutvalget
- Oppvekst,- og kulturutvalget
- Helse- og omsorgsutvalget

Kjøregodtgjøring (reiseutlegg og lignende), anses dekket av den alminnelige møtegodtgjøringen

12 Godtgjøring stemmestyrer

Godtgjørelse til leder av stemmestyre settes til kr 1.000,- pr dag (kr 2.000,- for begge dagene) Stemmestyrets nestleder godtgjøres med kr 800,- pr dag (kr 1.600,- for begge dagene), og det utbetales i tillegg møtegodtgjøring for leders og nestleders deltaking i møter, opplæringssamling og kostgodtgjørelse.

For å oppebære godtgjørelse kreves tilstedeværelse. For å få møtegodtgjørelse per møte, kreves oppmøte.

Godtgjørelse pr møtedag inntil 7 timer til møtende medlemmer/varamedlemmer settes til 0,2% av ordførers godtgjørelse, og reguleres etter denne. Til møter som varer over 7 timer gis tillegg pr kr 150,- pr time.

Opplæringssamlingen for medlemmer og ledere av stemmestyre godtgjøres med kr 400,-. Kostgodtgjørelse utbetales fra og med 6 timer til og med 12 timer med kr 289,-.

Kjøregodtgjøring (reiseutlegg og lignende), anses dekket av den alminnelige møtegodtgjøringen.

13 Godtgjørelse til faste underutvalg, styrer og råd

13.1 Ledere av faste underutvalg, styrer og råd

Godtgjørelse til leder av faste underutvalg, styrer og råd settes til kr 200,- pr møte. Det utbetales i tillegg møtegodtgjøring for leders deltaking i utvalgene.

13.2 Møtegodtgjøring - medlemmer i andre utvalg og AD hoc-utvalg

Møtegodtgjøring for møtende medlemmer og varamedlemmer av andre utvalg, komiteer, Ad hoc-utvalg nedsatt av kommunestyret eller formannskapet skal settes til:

- Kr 800 for møter over 5 timer
- Kr 400 for møter under 5 timer

Kommunestyret vedtar ved oppretting av Ad hoc utvalg hvorvidt det skal betales ledergodtgjøring. Dette vurderes opp mot utvalgets arbeidsomfang.

14 Tapt arbeidsfortjeneste

Som hovedregel bør tapt arbeidsfortjeneste dekkes ved at arbeidsgiver fakturerer kommunen direkte for fravær, for å hindre at den folkevalgte taper pensjon.

Ved tap av inntekt skilles det mellom:

- legitimerede tap
- ulegitimerede tap

Krav om erstatning for tap i ordinær inntekt fremsettes på skjema ”[SKJEMA – ERSTATNING FOR TAPT ARBEIDSFORTJENESTE – POLITIKERE](#)»

Reglene for tapt arbeidsfortjeneste gjelder for folkevalgte og omfatter innkalte politiske møter, samt innkalte orienteringsmøter og befaringer når disse ikke avvikles i forbindelse med møter.

Tapt arbeidsfortjeneste dekkes når ivaretagelsen av vervet medfører reelt tap i ordinær inntekt innenfor den enkeltes ordinære arbeidstid. Dette inkluderer tap av ubekvemstillegg og feriepengene. Overtidsgodtgjøring/ekstrafortjeneste for øvrig dekkes ikke.

Ordfører skal godkjenne ordning for hver enkelt representant. Refusjon av tapt arbeidsfortjeneste kan godkjennes direkte til representanten, eller direkte til representantens arbeidsgiver.

Dokumentasjon fra arbeidsgiver må framlegges.

Tapt arbeidsfortjeneste dekkes når ivaretagelsen av vervet medfører reelt tap i ordinær inntekt innenfor den enkeltes ordinære arbeidstid, dette inkluderer tap av ubekvemstillegg og feriepengene.

Tapt arbeidsfortjeneste bør dekkes ved at arbeidsgiver fakturerer kommunen direkte for fravær, for å hindre at folkevalgte taper pensjon.

Krav om tapt arbeidsfortjeneste skal sendes inn til kommunen fortløpende, og senest innen 15.01 for krav som gjelder det foregående år. Tapt arbeidsfortjeneste utbetales fortløpende så snart krav er fremmet.

14.1 Legitimert tap

Så vidt mulig skal tapt arbeidsfortjeneste legitimeres skriftlig fra arbeidsgiver. Maksimal øvre grense settes tilsvarende ordførers godtgjøring.

Det utbetales feriepenger for legitimerede inntektstap. Selvstendig næringsdrivende som klart kan dokumentere et tap i inntekt, kan etter godkjenning fra ordfører gis godtgjøring etter dette punkt.

14.2 Ulegitimert tap

Ulegitimert tap kan dekkes når det er forbundet med praktiske vanskeligheter å fremskaffe nødvendig dokumentasjon. Dette kan gjelde for selvstendig næringsdrivende, personer med omsorgsansvar (for barn under 12 år, eldre, funksjonshemmede, ved sykdom m.v.), personer under utdanning, pensjonister, frilansere mv. Ulegitimert tap innvilges etter en formalisert søknadsprosess hvor søknaden skal inneholde:

- Sannsynliggjøring av tapet, med en utdypende forklaring/begrunnelse
- Avklare/beskrive om tapet vil være tap av inntekt i form av penger, eller i form av verdiskapende arbeid
- Fremleggelse av ligningsattest eller annen erklæring som dokumenterer yrket/livssituasjonen.

Ulegitimert tap av arbeidsfortjeneste, pr møtedag, gis for møter over 4 timer kr 900,- og for under 4 timer kr 150 pr time.

Følgende inntekter er i utgangspunktet ikke å betrakte som grunnlag for beregning av tapt arbeidsfortjeneste:

- renteinntekter
- inntekt av prosentlignet bolig
- møtegodtgjørelse

Krav om ulegitimert tap godkjennes av ordfører. Tvilstilfeller legges fram for formannskapet for endelig godkjenning.

14.3 Ulike bestemmelser

14.3.1 Utgiftsgodtgjørelse for omsorgsarbeid

Den som har reelle utgifter til omsorgsarbeid for barn, syke eldre eller funksjonshemmede får dekket utgifter til tilsyn og pleie i den tid han/hun er fraværende for å ivareta kommunale verv. Kostnaden må være legitimert, og skal attesteres av den som har utført tjenesten. Ordfører får fullmakt til å avgjøre legitimasjons- og fortolkningsspørsmål vedr. utgiftsdekning.

Ekstra kostnader til pass av barn for å skjøtte vervet som folkevalgt dekkes for den tiden en må leie inn slik hjelp. Kostnaden må være legitimert, og skal attesteres av den som har utført tjenesten. Det skal sannsynliggjøres at barnet ikke kan passes av annen forelder/foresatt med omsorgsansvar. Dekning gis for barn til og med 12 år med inntil kr 750,-. Ordfører får fullmakt til å avgjøre legitimasjons- og fortolkningsspørsmål vedr. utgiftsdekning.

Der det gis godtgjøring for tapt arbeidsfortjeneste gis ikke utgiftsgodtgjørelse for omsorgsarbeid.

14.3.2 Telefon,- SMS- og e-post møter

Det gis ikke dekning for møtegodtgjøring ved telefonmøter, e-post og sms-møter.

14.3.3 Godtgjøring for politikeropplæring

Det gis møtegodtgjøring for politikeropplæringen. Dersom opplæringen gis i forbindelse med/i forkant av møter hvor representanten får godtgjørelse for å delta, gis det ingen egen godtgjørelse for opplæringen.

14.3.4 Vararepresentant som møter til en bestemt sak

Innkalt vararepresentant skal ha ½ møtegodtgjørelse selv om representanten bare møter for en enkelt sak.

14.3.5 Folkevalgte som arbeider turnus

Faller møtedager for folkevalgte som jobber turnus, på F1-dager, skal det gis ekstra godtgjøring på kr 900,- som må kreves særskilt. Dette skal være dokumentert og attestert av arbeidsgiver.

14.3.6 Folkevalgte representanter i Nord-Troms Regionråd

Nordreisa kommunes folkevalgte til representantskapet i Nord-Troms Regionråd dekkes etter de samme satser som for kommunestyret.

14.3.7 Frist for å sende inn krav

Krav om tapt arbeidsfortjeneste og andre utgiftsdekninger skal levers inn fortløpende. Siste frist for å sende inn slik krav er 15.01 for krav som gjelder foregående regnskapsår.

15 Bruk av Ad hoc utvalg

15.1 Definisjon

Med begrepet «Ad hoc utvalg» menes et utvalg med avgrenset funksjonstid som skal arbeide med en konkret problemstilling.

15.2 Oppnevning

Kommunestyret og formannskapet kan oppnevne politiske ad hoc utvalg. Formannskapet kan oppnevne ad hoc utvalg med en begrenset varighet på 3 måneder.

15.3 Bruk

Politiske ad hoc utvalg kan oppnevnes i forbindelse med:

- Konsekvensvurdering av større kompliserte saker
- Saker som trenger en rask politisk vurdering og avgjørelse

Bruk av politiske ad hoc utvalg skjer i de saker der utredningsansvaret ikke tillegges rådmann.

15.4 Sammensetning

Politiske ad hoc utvalg består av 3-7 medlemmer, avhengig av sakens art og kompleksitet.

Leder i utvalget skal bestå av kommunestyrerepresentant. Ordfører har møte- og uttalerett i alle ad hoc utvalg.

Øvrige medlemmer kan oppnevnes fra politiske partier, næringslivet, brukergrupper, organisasjoner ut fra kompetanse og interesse for sakens art.

Sekretærfunksjon kan utøves av ett av medlemmene eller av rådmannen eller den han oppnevner. Sekretærfunksjonen avklares i forbindelse med oppnevning av utvalget.

Kommunalt fagpersonell kan oppnevnes som konsultative medlemmer/rådgivere eller

referansegrupper for utvalget.

Sammensetning av administrative ad hoc utvalg bestemmes av rådmannen.

15.5 Mandat

Ved oppnevning av et ad hoc utvalg skal det alltid utformes et klart mandat hvor følgende punkter fremgår:

- Hva går oppdraget ut på
- Tidsramme for arbeidet
- Økonomiske rammer
- Rapporteringer
- Funksjonsfordeling – (leder, sekretær, konsultative medlemmer, referansegruppe)

15.6 Rapportering

Ad hoc utvalgene skal ved avslutning utforme skriftlig rapport til oppdragsgiver med konklusjoner i henhold til mandat.

Utvalget skal også skissere opplegg for videre saksgang/framdrift av den aktuelle saken.

I de tilfeller der kommunestyret har oppnevnt utvalget fremlegger utvalget saken for formannskapet som innstiller for kommunestyret. Rapporten oversendes kommunestyrets medlemmer med møteinnkalling, og utvalgets leder gjør rede for saken i kommunestyremøtet.

Det følges tilsvarende prosedyrer i de tilfeller der formannskapet har oppnevnt utvalget, og formannskapet tar stilling til den videre saksgang av den aktuelle saken.

Ordføreren kan, dersom utvalgets leder ikke er medlem av formannskapet, innkalle lederen for å legge fram rapporten i formannskapet.

7 Ikrafttredelse/justeringer

Reglement for godtgjøringer for folkevalgte i Nordreisa kommune gjelder fom. 01.01.2018.

Dette reglementet erstatter tidligere «arbeidsvilkår for folkevalgte i Nordreisa kommune» vedtatt av kommunestyret 17.12.2009 sak 78/09.

Det anbefales at reglementet evalueres/endres av det avtroppende kommunestyret og bekreftes av det påtroppende.

SKJEMA – ERSTATNING FOR TAPT ARBEIDSFORTJENESTE – POLITIKERE

MND/ÅR				
Ressursnr:	Navn:	Adresse:		
Legitimert krav(dokumentasjon vedlagt)				
Dato	Årsak	Antall	Sats	Beløp
	Totalt			
Ulegitimerte krav:				
Dato	Årsak	Antall	Sats	Beløp
	Totalt			
Dato – underskrift				
_____ -				
For administrasjonen:				
Beløp	Ansvar	Konto	Funksjon	
Attestert: Dato/sign.		Anvist Dato/sign.		

Saksfremlegg

Utvalgssak	Utvalgsnavn	Møtedato
	Nordreisa barn og unges kommunestyre	
4/17	Nordreisa eldreråd	06.12.2017
	Nordreisa administrasjonsutvalg	
25/17	Nordreisa arbeidsmiljøutvalg	22.11.2017
23/17	Nordreisa næringsutvalg	21.11.2017
4/17	Nordreisa råd for funksjonshemmede	04.12.2017
55/17	Nordreisa helse- og omsorgsutvalg	28.11.2017
48/17	Nordreisa oppvekst- og kulturutvalg	27.11.2017
91/17	Nordreisa miljø-, plan og utviklingsutvalg	30.11.2017
49/17	Nordreisa formannskap	01.12.2017
	Nordreisa kommunestyre	

Budsjett og økonomiplan 2018-2021

Henviſning til lovverk:

- Lov om kommuner og fylkeskommuner, kapittel 8, §44-§47

Vedlegg

- 1 Fylkesmannen - Statsbudsjettet 2018 og det økonomiske opplegget
- 2 Nordreisa menighetsråd - budsjettinnspill 2018
- 3 Rådmannens forslag til økonomiplan 2018-2021

Saksprotokoll i Nordreisa næringsutvalg - 21.11.2017

Behandling:

Siv Elin Hansen (SV) fremmet følgende tilleggsforslag:

1. Saken tas til orientering.
2. Til neste års budsjettbehandling må det vurderes om det er mulig å legge opp til involvering fra næringslivet. Dette for å sikre ivaretagelse av næringslivets behov og interesser i budsjettprosessen.

Vedtak:

Forslaget fra Siv Elin Hansen enstemmig vedtatt.

Saksprotokoll i Nordreisa arbeidsmiljøutvalg - 22.11.2017

Behandling:

Innstillinga ble enstemmig vedtatt.

1. Vedtak: Økonomiplan 2018 – 2021 vedtas. Økonomiplanens 1. år er årsbudsjettet for 2018.
2. Driftsbudsjettet 2018 – 2021 vedtas med følgende nettoramme per sektor:

	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Tall i hele kroner				
1 Sektor for administrasjon	28 876 914	28 658 121	28 591 125	28 542 075
2 Sektor for oppvekst og kultur	133 562 003	132 961 894	132 623 448	132 375 661
3 Sektor for helse og omsorg	128 485 460	127 529 086	126 989 716	126 594 825
5 Selvkost	91 594	91 594	91 594	91 594
6 Sektor for drift og utvikling	40 336 231	39 971 798	39 766 268	39 615 792
7 Skatter og rammetilskudd	-25 413 100	-25 441 100	-25 441 100	-25 441 100
8 Renter, avdrag og avsetninger	-19 519 477	-19 519 477	-19 519 477	-19 519 477
0 Prosjekter og interkommunale selskap	30 000	30 000	30 000	30 000
	286 449 625	284 281 916	283 131 574	282 289 370

3. Investeringsbudsjettet 2018 - 2021 vedtas med følgende ramme pr investering:

	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Samlet
Tall i hele kroner	2018	2019	2020	2021	
Egenkapitalinnskudd KLP	1 800 000	2 000 000	2 200 000	2 400 000	8 400 000
Ombygging gamle kinosal	250 000				250 000
Avdrag videreformidlingslån	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000	24 000 000
Startlån		5 000 000	5 000 000	5 000 000	15 000 000
Høgegga barnehage - utbygging	7 800 000	6 000 000			13 800 000
Grunnkjøp	3 000 000				3 000 000
Digital innbygger	500 000	500 000	500 000		1 500 000
Velferdsteknologi	500 000				500 000
Nordreisa idrettshall - tak	200 000				200 000
Medisinkabinett	1 200 000				1 200 000
Point - renovering	300 000				300 000
Garasje liftbil		1 700 000			1 700 000
Liftbil (høyberedskap)		1 500 000			1 500 000
Sonjatun helsesenter - ny brannsentral	290 000				290 000
Sonjatun helsesenter - vindu/etterisolering	500 000				500 000
Samfunnshuset - ombygging	200 000				200 000
GPS oppmåling	200 000				200 000
Låsesystem tre bygg	340 000				340 000
Prosjektering ny svømmehall	500 000				500 000
Rotsundelv skole - nytt taktekk	250 000				250 000
Inventar kundemottak Rådhus	100 000				100 000
IKT utstyr	840 000	200 000	200 000	200 000	1 440 000
Veilys - pålegg om målt forbruk	1 000 000				1 000 000
Hovedplan vann	5 450 000	5 750 000	8 150 000	9 050 000	28 400 000
Hovedplan avløp	800 000				800 000
VAR investeringer	640 000	500 000	500 000	1 200 000	2 840 000
	32 660 000	29 150 000	22 550 000	23 850 000	108 210 000

	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Samlet
Tall i hele kroner	2018	2019	2020	2021	
Opptak av lån	-24 360 000	-20 650 000	-13 850 000	-15 450 000	-74 310 000
Ubrukte lånemidler					0
Salg av tomter	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-4 000 000
Refusjon fra staten på heldøgnsbem. omsorgsboliger					0
Overført fra investering	-800 000	-1 000 000	-1 200 000	-1 400 000	-4 400 000
Avdragsinntekter Startlån	-6 000 000	-6 000 000	-6 000 000	-6 000 000	-24 000 000
Bruk av ubundne investeringsfond	-500 000	-500 000	-500 000		-1 500 000
	-32 660 000	-29 150 000	-22 550 000	-23 850 000	-108 210 000

- 4 Nordreisa kommune vedtar et låneopptak på kr 24.360.000 i 2018. Lånet tas opp i samsvar med prekvalifiseringen til den låneinstitusjonen som tilbyr de gunstigste rentebetingelser. Løpetid settes til 25 år på utbygging barnehage, og resterende settes til 15 års løpetid.
- 5 Nordreisa kommune vedtar kassakreditt med en kredittramme på inntil kr 20 millioner. Kassakreditten tas kun opp dersom kommunen har behov for ekstra likviditet.

Rådmannens innstilling

4. Økonomiplan 2018 – 2021 vedtas. Økonomiplanens 1. år er årsbudsjettet for 2018.
5. Driftsbudsjettet 2018 – 2021 vedtas med følgende nettoramme per sektor:

	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Tall i hele kroner				
1 Sektor for administrasjon	28 876 914	28 658 121	28 591 125	28 542 075
2 Sektor for oppvekst og kultur	133 562 003	132 961 894	132 623 448	132 375 661
3 Sektor for helse og omsorg	128 485 460	127 529 086	126 989 716	126 594 825
5 Selvkost	91 594	91 594	91 594	91 594
6 Sektor for drift og utvikling	40 336 231	39 971 798	39 766 268	39 615 792
7 Skatter og rammetilskudd	-25 413 100	-25 441 100	-25 441 100	-25 441 100
8 Renter, avdrag og avsetninger	-19 519 477	-19 519 477	-19 519 477	-19 519 477
0 Prosjekter og interkommunale selskap	30 000	30 000	30 000	30 000
	286 449 625	284 281 916	283 131 574	282 289 370

6. Investeringsbudsjettet 2018 - 2021 vedtas med følgende ramme pr investering:

	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Samlet
Tall i hele kroner					
Egenkapitalinnskudd KLP	1 800 000	2 000 000	2 200 000	2 400 000	8 400 000
Ombygging gamle kinosal	250 000				250 000
Avdrag viderefremidlingslån	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000	24 000 000
Startlån		5 000 000	5 000 000	5 000 000	15 000 000
Høgegga barnehage - utbygging	7 800 000	6 000 000			13 800 000
Grunnkjøp	3 000 000				3 000 000
Digital innbygger	500 000	500 000	500 000		1 500 000
Velferdsteknologi	500 000				500 000
Nordreisa idrettshall - tak	200 000				200 000
Medisinkabinett	1 200 000				1 200 000
Point - renovering	300 000				300 000
Garasje liftbil		1 700 000			1 700 000
Liftbil (høyberedskap)		1 500 000			1 500 000
Sonjatun helsesenter - ny brannsentral	290 000				290 000
Sonjatun helsesenter - vindu/etterisolering	500 000				500 000
Samfunnshuset - ombygging	200 000				200 000
GPS oppmåling	200 000				200 000
Låsesystem tre bygg	340 000				340 000
Prosjektering ny svømmehall	500 000				500 000
Rotsundelv skole - nytt taktekk	250 000				250 000
Inventar kundemottak Rådhus	100 000				100 000
IKT utstyr	840 000	200 000	200 000	200 000	1 440 000
Veilys - pålegg om målt forbruk	1 000 000				1 000 000
Hovedplan vann	5 450 000	5 750 000	8 150 000	9 050 000	28 400 000
Hovedplan avløp	800 000				800 000
VAR investeringer	640 000	500 000	500 000	1 200 000	2 840 000
	32 660 000	29 150 000	22 550 000	23 850 000	108 210 000

	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Samlet
Tall i hele kroner					
Opptak av lån	-24 360 000	-20 650 000	-13 850 000	-15 450 000	-74 310 000
Ubrukte lånemidler					0
Salg av tomter	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-4 000 000
Refusjon fra staten på heldøgnsbem. omsorgsboliger					0
Overført fra investering	-800 000	-1 000 000	-1 200 000	-1 400 000	-4 400 000
Avdragsinntekter Startlån	-6 000 000	-6 000 000	-6 000 000	-6 000 000	-24 000 000
Bruk av ubundne investeringsfond	-500 000	-500 000	-500 000		-1 500 000
	-32 660 000	-29 150 000	-22 550 000	-23 850 000	-108 210 000

7. Nordreisa kommune vedtar et låneopptak på kr 24.360.000 i 2018. Lånet tas opp i samsvar med prekvalifiseringen til den låneinstitusjonen som tilbyr de gunstigste

rentebetingelser. Løpetid settes til 25 år på utbygging barnehage, og resterende settes til 15 års løpetid.

8. Nordreisa kommune vedtar kassakreditt med en kredittramme på inntil kr 20 millioner. Kassakreditten tas kun opp dersom kommunen har behov for ekstra likviditet.

Saksopplysninger

Regjeringen la fram statsbudsjettet for 2018 (Prop.1S 2017-2018) den 12.oktober 2017. Statsbudsjettet legger opp til en realvekst i kommunens samlede inntekter på kr 4,6 milliarder. Av den samlede inntektsveksten er kr 3,6 milliarder frie inntekter, og det tilsvarer en realvekst på 1,0 %. Veksten i frie inntekter må sees i sammenheng med økte utgifter for kommunene knyttet til befolkningsutviklingen. Beregningene som ligger til grunn for kommuneproposisjon for 2018 er utført av Det tekniske beregningsutvalg for kommunal- og fylkeskommunal økonomi (TBU). Disse beregningene anslår at om lag kr 2,2 mrd av den demografiske utviklingen må finansieres innenfor veksten i frie inntekter.

Innenfor veksten av frie inntekter kommer regjeringens satsninger på tiltak:

- Kr 300 mill med opptrappingsplan på rusfeltet
- Kr 200 mill med tidlig innsats i barnehage og skolen
- Kr 200 mill forebyggende tiltak barn, unge og familier for å ruste kommunene til barnevernsreformen.

Regjeringen viser til at handlingsrommet kan økes ved effektiv ressursbruk i kommunesektoren, og anmoder kommunene til å sette et effektivitetskrav til egen virksomhet på 0,5%. Det tilsvarer kr 1,2 mrd i 2018.

Kommunal deflator er anslått til 2,6 % der lønnsveksten er anslått til 3,0 %. Lønnsveksten utgjør 2/3 av deflator. Det foreslås at den kommunale skattøren for 2018 holdes uendret på 11,8%.

Ved pålegg om nye oppgaver, utvidede oppgaver, avviklede oppgaver eller regelendringer for kommunene som har økonomiske konsekvens, skal kommunesektoren kompenseres eller trekkes i frie inntekter. I rammetilskuddet for 2018 har kommunene fått følgende korreksjoner (tall i 1000 kr):

- Endringer i finansiering, herunder innlemminger i rammetilskuddet
 - Boligsosialt kompetansetilskudd, 15.500
 - Tilskudd til boligsosialt arbeid, 28.500
 - Helsenett, ny finansieringsmodell, -32.600
 - Tilskudd flere barnehagelærere, 247.200
- Korreksjoner
 - Økte kommunale barnehageutgifter som følge av botidskrav for kontantstøtte, 18.500 (helårseffekt)
 - Reduserte kommunale barnehageutgifter som følge av økt kontantstøtte, -127.900 (helårseffekt)
 - Tidlig innsats, overgang mellom barnehage og skole, 20.000
 - Økt foreldrebetaling i barnehage med 110 kroner per måned, -301.500
 - Vigselsmyndighet, ansvaret overføres til kommunene, 3.000
 - Servicehunder, -5.000
 - Forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenester, -7.800

- Skjønnstilskudd, engangsbevilgning 2017 for plasser for enslige mindreårige flykninger som ikke ble tatt i bruk, -20.500
- Statlige og private skoler, økning i elevtall, -137.800

Samlet utgiftsindeks for Nordreisa kommune i 2017 er som følger:

Indekskriteriene	Indeks	Nordreisa
0-1 år	0,0054	0,7516
2-5 år	0,1414	0,9424
6-15 år	0,2646	1,0376
16-22 år	0,0225	1,0537
23-66 år	0,1033	0,9496
67-79 år	0,0551	1,2043
80-89 år	0,0758	1,1846
over 90 år	0,0382	1,0335
Basistillegg	0,0189	2,8321
Sone	0,0101	2,2261
Nabo	0,0101	2,1633
Landbrukskriterium	0,0021	2,2249
Innvandrere 6-15 år ekskl Skandinavia	0,0071	0,8011
Flyktninger uten integreringstilskudd	0,0084	0,2534
PU over 16 år	0,0483	1,8136
Aleneboende	0,0194	1,0135
Dødlighet	0,0451	1,2229
Barn 0-15 med enslige forsørgere	0,0164	1,3532
Lavinntekt	0,0103	0,6198
Uføre 18-49 år	0,0065	1,2111
Opphopningsindeks	0,0096	0,4672
Ikke-gifte 67 år og over	0,0451	1,4441
Barn 1 år uten kontantstøtte	0,0173	0,6805
Innbyggere med høyere utdanning	0,0190	0,7118
Indeksberegnet utgiftsbehov	1,0000	1,1334

I vedlegget «Statsbudsjettet 2017 og det økonomiske opplegget for kommunene» fra Fylkesmannen i Troms er det beskrevet nærmere om statsbudsjettet, blant annet mer informasjon innenfor ulike tjenestoområder.

Rådmannens forslag til budsjett/økonomiplan 2018 - 2021

Generelle kommentarer:

- Budsjettet har tatt utgangspunkt i opprinnelig ramme for 2017, korrigert med konsekvenser i forhold til dagens driftsnivå og bindende politiske vedtak.
- Lønn og pensjon er de største komponentene i budsjettet.
- I budsjettforslaget er det tatt hensyn til alle lån, samt kalkulatoriske utgifter til vann og avløp.
- Flere gode tiltak, både nødvendige og faglig godt argumenterte, er utelatt i budsjettforslaget av økonomiske årsaker.
- Nye tiltak kommer på bekostning av eksisterende tiltak.

Det foreslås endret rammer for hver sektor, med forklaring på hvilke tiltak rådmannen foreslår. Sektorutvalgene skal på selvstendig grunnlag foreslå tiltak for å få sektorens budsjett i balanse ut fra rådmannen sin rammeendring. Formannskapet gir sin innstilling på rammenivå til kommunestyret. Når kommunestyret har fastsatt endelige rammer for sektorene, skal sektorutvalgene vedta justeringer slik at sektorens budsjett balanserer med rammen gitt av kommunestyret.

Sektor for administrasjon

1 Sektor for administrasjon	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Ramme for 2017	27 067 137	27 067 137	27 067 137	27 067 137
Endringer i budsjettet for 2018				
Konsekvensjustert budsjett	1 898 266	1 898 266	1 898 266	1 898 266
Sum tiltak	-88 489	-307 282	-374 278	-423 328
Ramme 2018	28 876 914	28 658 121	28 591 125	28 542 075

Endring konsekvensjustert budsjett	1 898 266
Lønnsutgifter	200 000
Lønn lærling	180 000
Avsetning lønnsøkning	290 000
Drift/serviceavtaler (intern flytting)	680 000
Kontrollutvalget, økt ramme	44 000
Velferdstiltak ansatte	20 000
Innfordringsgebyr	70 000
Tilskudd lærlinger	-46 000
Internsalg (flyttet til sektor 8)	466 000
Sum endringer	1 904 000

Tiltak:

- Deltakelse i KS digitaliseringsprosjekt, kr 100.000,-
- Nedtrekk i ramme, kr 188.489.

Sektor for oppvekst og kultur

2 Sektor for oppvekst og kultur	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Ramme for 2017	125 799 980	125 799 980	125 799 980	125 799 980
Endringer i budsjettet for 2018				
Konsekvensjustert budsjett	8 714 217	8 714 217	8 714 217	8 714 217
Sum tiltak	-952 194	-1 552 303	-1 890 749	-2 138 536
Ramme 2018	133 562 003	132 961 894	132 623 448	132 375 661

Endring konsekvensjustert budsjett	8 714 217
Psykologstilling (flyttet fra helsesektor)	355 700
Ungdomskontakt	500 769
Moan skole (tidlig innsats)	217 700
Storslett skole (tidlig innsats/økt timetall)	370 700
PPT	-131 000
Barnevern (økt fosterhjemsgodtgjøring)	1 129 600
Introduksjonsstønad	-675 000
Elever andre skoler	1 000 000
Økt skyss skole/barnehage	121 000
Husleie Oksfjord grendehus	-322 000
Tilskudd private barnehager	300 000
Redusert egenandeler	140 000
Inntekter voksenopplæring	-1 000 000
Inntekter bokollektiv (flyttet til sektor 7)	6 624 000
Redusert inntekt felles skole	113 000
Lønnsøkning	1 800 000
Internkjøp (flyttet til sektor 8)	-1 960 000
Sum endringer	8 584 469

Tiltak:

- Nedtrekk i ramme, kr 952.194,-

Sektor for helse og omsorg

3 Sektor for helse og omsorg	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Ramme for 2017	120 396 639	120 396 639	120 396 639	120 396 639
Endringer i budsjettet for 2018				
Konsekvensjustert budsjett	9 606 299	9 606 299	9 606 299	9 606 299
Sum tiltak	-1 517 478	-2 473 852	-3 013 222	-3 408 113
Ramme 2018	128 485 460	127 529 086	126 989 716	126 594 825

Endring konsekvensjustert budsjett	9 606 299
Guleng III	3 500 000
Høgegga Boliger	1 000 000
Sosialarbeider	570 000
Frivillighetssentral (flyttet fra sektor 6)	531 000
Trekk i ramme sosialarbeider	-570 000
Psykologstilling (flyttet oppvekst)	-355 700
Lønn lærlinger	376 000
Økte driftsavtaler legetjenesten	667 000
Økte driftsavtaler private	3 490 000
Drift/serviceavtaler (flyttet sektor 1)	-314 000
Legevaktssamarbeid	-150 000
Kjøp vaskeritjenester	127 000
Reduserte inntekter kjøkkenet	289 000
Økte inntekte ressuskrevende tj.	-3 000 000
Lønnsøkning	2 100 000
Internsalg (flytting til sektor 8)	2 590 000
DMS, økte refusjon UNN	-1 158 000
DMS, økt inntekt kommuner	-320 000
NAV sosial, økte inntekter	-70 000
Sum endringer	9 302 300

Tiltak:

- Nedtrekk i ramme, kr 1.517.478

Selvkost

5 Selvkost	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Ramme for 2017	0	0	0	0
Endringer i budsjettet for 2018				
Konsekvensjustert budsjett	91 594	91 594	91 594	91 594
Sum tiltak	0	0	0	0
Ramme 2018	91 594	91 594	91 594	91 594

Sektor for drift og utvikling

6 Sektor for drift og utvikling	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Ramme for 2017	36 850 218	36 850 218	36 850 218	36 850 218
Endringer i budsjettet for 2018				
Konsekvensjustert budsjett	4 064 258	4 064 258	4 064 258	4 064 258
Fra investering				
Sum tiltak	-578 245	-942 678	-1 148 208	-1 298 684
Ramme 2018	40 336 231	39 971 798	39 766 268	39 615 792

Endring konsekvensjustert budsjett	4 064 258
Økte brøyteutgifter	1 952 000
Brannsamarbeid	170 000
Internsalg/kjøp (flyttet sektor 8)	1 271 000
Lønnsøkning	570 000
Frivillighetssentral (flyttet sektor 3)	-531 000
Redusert inntekt Guleng 3	400 000
Driftsavtale private	94 000
Sum endringer	3 926 000

Tiltak:

- Nedtrekk i ramme, kr 578.245,-

Skatt og rammetilskudd

7 Skatter og rammetilskudd	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Ramme for 2017	-331 022 000	-331 022 000	-331 022 000	-331 022 000
Endringer i budsjettet for 2018				
Konsekvensjustert budsjett	-13 545 100	-12 826 100	-12 326 100	-11 826 100
Sum tiltak	0	0	0	0
Ramme 2018	-344 567 100	-343 848 100	-343 348 100	-342 848 100

Endring konsekvensjustert budsjett	-13 545 100
Økning i skatt og rammetilskudd	-7 403 000
Reduksjon integreringstilskudd	1 271 900
Tilskudd bokollektiv (flyttet fra sektor 2)	-6 441 000
Økt eiendomsskatt	-1 396 000
Statstilskudd, redusert inntekt	423 000
Sum endringer	-13 545 100

Renter, avdrag og avsetninger

8 Renter, avdrag og avsetninger	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Ramme for 2017	20 878 026	20 878 026	20 878 026	20 878 026
Endringer i budsjettet for 2018				
Konsekvensjustert budsjett	-9 397 925	-9 397 925	-9 397 925	-9 397 925
Sum tiltak				
Fra investering	1 704 797	3 125 506	3 775 848	4 118 052
Ramme 2018	13 184 898	14 605 607	15 255 949	15 598 153

Endring konsekvensjustert budsjett	-9 397 925
Endring renter og avdrag	-2 560 000
Aksjeutbytte	
Endring internsalg	-2 414 000
Pensjon	1 238 000
Avsetning disp.fond	-798 000
Endring dekning tidligere års merforbruk	-4 863 000
Sum endringer	-9 397 000

Tiltak:

- Fra investeringsbudsjettet, renter og avdrag, kr 1.704.797,-

Prosjekter og interkommunale selskap

0 Prosjekter og interkommunale selskap	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Ramme for 2017	30 000	30 000	30 000	30 000
Endringer i budsjettet for 2018				
Konsekvensjustert budsjett	0	0	0	0
Tiltak	0	0	0	0
Ramme 2018	30 000	30 000	30 000	30 000

Vurdering

Nordreisa kommune foretok i 2016 store reduksjoner i driftsnivået som muliggjorde at kommunen kunne budsjettere med disposisjonsfond. Det er nødvendig å avsette budsjettmidler til disposisjonsfond for å kunne håndtere uforutsette utgifter. I budsjettet for 2018 og i økonomiplanperioden er det satt av kr 3.000.000,- til disposisjonsfond.

Økningen i rammeoverføringene fra staten har de senere årene kun dekt lønns- og pensjonsøkning. I 2018 øker overføringen til kommunen med 1,6 %, mens lønns- og prisvekst er anslått til 2,6 % (deflator). Økningen er dermed ikke tilstrekkelig til å dekke det økende behovet kommunen har innenfor sine tjenester. Dette medfører at alle nye tiltak må tas innenfor eksisterende økonomisk ramme. Opprettelse av nye stillinger som øker driftsutgiftene vil medføre at kommunen igjen vil få et større og større gap mellom inntektene og utgiftene. Fortsetter denne utviklingen må kommunen allerede fra 2018 foreta ytterligere reduksjoner i tjenestenivået.

Tiltak som heldøgnsbemannede omsorgsboliger for eldre var foreslått bygget i 2018 med ferdigstilling i 2019. Prosjektet er imidlertid utsatt i påvente av en gjennomgang av hvilke boliger kommunen disponerer.

I økonomiplan perioden 2018-2021 er det budsjettet med investeringsprosjekter på tilsammen 74 millioner kr. Dette vil bidra til en sterk økning i renter- og avdragsutgifter, og vil binde opp mye av kommunens budsjett i årene fremover. I tillegg er rentenivået historisk lavt og holder dermed renteutgiftene nede. En eventuell renteøkning vil resultere i at driftsnivået må reduseres ytterligere for å dekke gapet mellom inntekter og utgifter.

Nordreisa kommune har vært på ROBEK listen siden 2004 og skal etter planen være ferdig med inndekningen av tidligere års merforbruk i 2017. For å unngå å havne tilbake på ROBEK-listen, må kommunen være restriktiv med nye drifts- og investeringstiltak, og i mye større grad foreta omprioriteringer internt i sektorene.

Alle kommunene i Troms

Statsbudsjettet 2018 og det økonomiske opplegget for kommunene

Regjeringen la i dag, 12. oktober 2017, frem statsbudsjettet for 2018 (Prop. 1S 2017-2018). Dette notatet gir en oppsummering av de viktigste elementene i statsbudsjettet for 2018 vedrørende kommuneøkonomi, det generelle økonomiske opplegget for kommunene og anslag på frie inntekter i 2018 for kommunene i Troms.

1 Kommuneøkonomien i 2017

Etter RNB 2017 er anslaget for kommunesektorens skatteinntekter i 2017 oppjustert med 4,0 mrd. kr. Bakgrunnen er i hovedsak ekstraordinært store uttak av utbytter til personlig skatteyttere for inntektsåret 2016, som trolig skyldes tilpasninger i forkant av skattereformen.

Den samlede pris- og kostnadsveksten (kommunal deflator) anslås til 2,3 %, samme som anslag i RNB 2017.

Den reelle veksten i kommunesektorens (kommune og fylkeskommune) samlede inntekter i 2017 anslås nå til 6,4 mrd. kr., tilsvarende 1,4 %. Realveksten i de frie inntektene anslås til 2,5 mrd. kr., tilsvarende 0,7 %. Det er da tatt hensyn til økte skatteinntekter.

Inntektsveksten i 2017 blir betydelig sterkere enn anslått i RNB 2017.

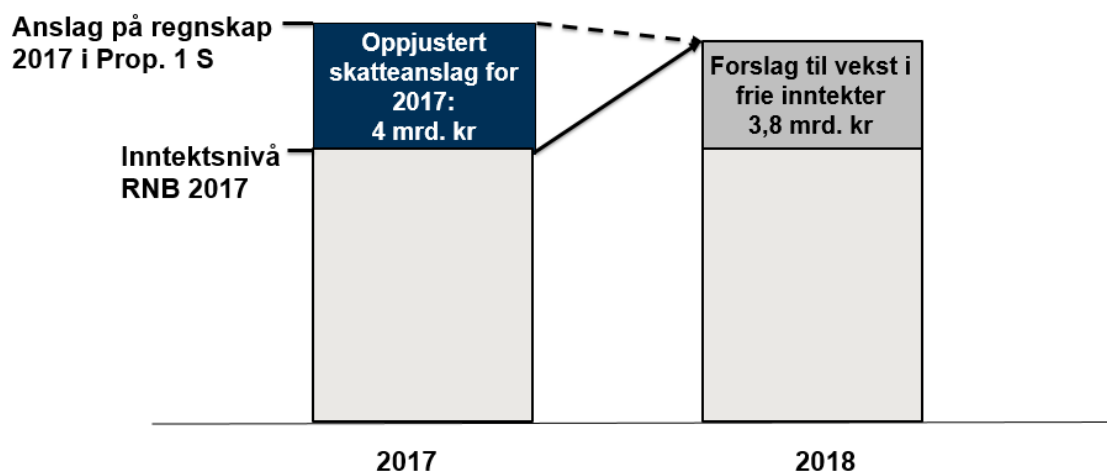
2 Generelt om kommuneopplegget i 2018

Regjeringen legger opp til en realvekst i kommunesektorens samlede inntekter i 2018 på 4,6 mrd. kroner, tilsvarende 0,9 %. Videre legger regjeringen opp til realvekst i frie inntekter på knapt 3,8 mrd. kr. for sektoren samlet, dette tilsvarer en realvekst på 1,0 % (fra RNB-nivå).

Av den samlede veksten i frie inntekter er 3,6 mrd. kr. i kommunene og 200 mill. kr. i fylkeskommunene. I kommuneproposisjonen 2018 som kom i mai 2017 ble det lagt opp til en vekst i de frie inntektene for kommunene på mellom 3,8 og 4,3 mrd. kr. Veksten som det legges opp til i statsbudsjettet er i nedre intervall av dette.

Vekst i frie inntekter fra 2017 til 2018

Figuren viser veksten i frie inntekter for 2018 regnet fra inntektsnivået slik det ble anslått i Revidert nasjonalbudsjett 2017 og fra oppdatert anslag på regnskap for 2017 i statsbudsjettet for 2018.

Den foreslåtte veksten i frie inntekter i 2018 på knapt 3,8 mrd. kroner er regnet fra anslått inntektsnivå for 2017 i Revidert nasjonalbudsjett 2017. Oppjusteringen av kommunesektorens skatteinntekter i 2017 etter revidert budsjett med 4 mrd. kroner i statsbudsjettet påvirker derfor ikke nivået på sektorens inntekter i 2017.

Når veksten regnes fra anslag på regnskap for 2017 blir inntektsveksten fra 2017 til 2018 lavere, siden nivået som veksten regnes fra er betydelig oppjustert sammenlignet med nivået i Revidert nasjonalbudsjett 2017. Realveksten regnet fra RNB er 1 % og realvekst fra anslag på regnskap er -0,1 %.

Tabellen under viser kostnader som må dekkes innenfor veksten i de frie inntektene:

	Kommune-sektoren	Herav kommunene
Vekst frie inntekter (mrd. kroner)	3,8	3,6
Demografi	-2,2	-2,2
Pensjonskostnader	-0,4	-0,3
Satsinger innenfor vekst i frie inntekter	-0,8	-0,7
<i>Opptappingsplan rus</i>	-0,3	-0,3
<i>Tidlig innsats barnehage og skole</i>	-0,2	-0,2
<i>Forebyggende tiltak barn, unge og familier</i>	-0,2	-0,2
<i>Egen fordeling båt- og ferjefylker</i>	-0,1	-0,1
Handlingsrom	0,4	0,4

Endringer i befolkningssammensetning gir kommunene merutgifter på 2,2 mrd. kr. som må finansieres innenfor veksten i frie inntekter. Videre er veksten i kommunenes samlede pensjonskostnader anslått til 300 mill. kr. i 2018, ut over det som dekkes av den kommunale deflatoren. Disse kostnadene må også dekkes av veksten i de frie inntektene.

Bindingene på de frie inntektene i form av økte demografikostnader og pensjonskostnader utgjør for kommunene 2,5 mrd. kr.

I tillegg kommer regjeringens satsinger på tiltak finansiert *innenfor* de frie inntektene til kommunen på i alt 700 mill. kr.:

- 300 mill. kr. med opptrappingsplanen på rusfeltet.
- 200 mill. kr. begrunnes med tidlig innsats i barnehage og skolen.
- 200 mill. kr. forebyggende tiltak barn, unge og familier for å ruste kommunene til barnevernsreformen.

Innenfor den samlede veksten i frie inntekter gir det et handlingsrom for kommunene på 400 mill. kr. til å bygge ut tjenestene eller bedre kvaliteten på tjenestetilbudet i tråd med lokale behov.

Regjeringen viser til at handlingsrommet kan økes ved effektiv ressursbruk i kommunesektoren. Dersom kommunesektoren setter et effektiviseringskrav til egen virksomhet på 0,5 %, tilsvarer det samlet 1,2 mrd. kr. i 2018. Dette er midler som kan frigjøres til bedring av tjenestene ut over det som inntektsveksten i seg selv legger til rette for, eller styrking av den finansielle situasjonen.

2.1 Kommunal deflator (årlig pris- og lønnsvekst i kommunesektoren i prosent)

For 2018 anslås deflator til 2,6 %. Det er anslått en lønnsvekst i kommunene på 3,0 %, dette utgjør 2/3 i deflator.

Følgende kostnadselementer er ikke dekket av deflatoren:

- Rentekostnader
- Pensjonskostnader er dekket i budsjettdeflatoren i den grad de øker i takt med lønnsveksten. Dersom pensjonskostnadene øker mer enn lønnsveksten fanges ikke dette opp av deflatoren
- Demografikostnader

Kommunesektoren er dermed kompensert for anslått pris- og lønnsvekst på 2,6 % innenfor de foreslåtte inntektsrammer for 2018.

2.2 Kommunal skattøre og anslag på skatteinntekter i 2018

Skatt på alminnelig inntekt fra personlige skattytere deles mellom staten, kommuner og fylkeskommuner. Fordelingen bestemmes ved at det fastsettes maksimalsatser på skattørene for kommuner og fylkeskommuner.

I Kommuneproposisjonen 2018 ble det varslet at den kommunale skattøren skal fastsettes ut fra mål om at skatteinntektene for kommunesektoren skal utgjøre 40 pst. av de samlede inntektene. Det foreslås at den kommunale skattøren for 2018 holdes uendret på 11,8 %.

Anslaget på kommunesektorens skatteinntekter i 2018 bygger bl.a. på 1,1 % sysselsettingsvekst og 3,0 % lønnsvekst fra 2017 til 2018.

Kommunesektorens frie inntekter består av skatteinntekter og rammetilskudd. Tabell 3.4 i Prop.1S (2017-2018) viser de frie inntektene i 2017 og 2018, fordelt på skatteinntekter og rammetilskudd.

Fylkesmannen oppfordrer kommunene til å gjennomføre regelmessige beregninger på egne frie inntekter gitt utviklingen i skatteinngangen for kommunen og ikke minst for landet. Gitt omfordelingseffektene som ligger i inntektsutjevningen og ettersom de fleste kommunene i Troms har skatteinntekter på under 90 % av landsgjennomsnittet, er det utviklingen nasjonalt som har størst betydning. Fylkesmannen viser i denne forbindelse også til oversikt over månedlig skatteinngang i kommunene og for landet som publiseres av KS.

Det er også viktig å være klar over at det i anslaget for skatteinntekter som legges til grunn i beregningen av frie inntekter i 2018 i statsbudsjettet, er forutsatt lik vekst for alle kommunene. Her vil derfor tallene være overvurdert for noen kommuner og undervurdert for andre kommuner. Kommunene bør selv vurdere hva som er et realistisk skatteanslag for sin kommune i 2018.

I tillegg må en huske på at det i inntektsutjevningen som legges til grunn i statsbudsjettets anslag for frie inntekter i 2018 er benyttet folketall pr. 1.1.2017. I den faktiske inntektsutjevningen for 2018 benyttes folketall pr. 1.1.2018. Disse tallene er ikke kjent ennå. Folketallsutviklingen i kommunen sett i forhold til utviklingen på landsbasis fra 1.1.2017 til 1.1.2018 vil få derfor få betydning for inntektsutjevningen for den enkelte kommune.

2.3 Korreksjonssaker

Ved pålegg om nye eller utvidede oppgaver for kommunesektoren, avvikling av oppgaver eller regelendringer som har økonomiske konsekvenser, skal kommunesektoren kompenseres eller trekkes i frie inntekter på grunnlag av beregnet endring i økonomisk belastning. Disse endringene kommer i tillegg til veksten i frie inntekter. Dette er såkalte korreksjonssaker og er omtalt i sin helhet i tabell 6.20 i budsjettproposisjonen s. 181 (i 1000 2018-kroner) (under vises kun saker som er aktuelle for kommunene).

Endringer i finansiering, herunder innlemminger i rammetilskuddet

- Boligsosialt kompetansetilskudd, 15 500

- Tilskudd til boligsosialt arbeid, 28 500
- Helsenett, ny finansieringsmodell, -32 600
- Tilskudd til flere barnehagelærere, 247 200

Korreksjoner

- Økte kommunale barnehageutgifter som følge av botidskrav for kontantstøtte, helårseffekt, 18 500
- Reduserte kommunale barnehageutgifter som følge av økt kontantstøtte, helårseffekt, -127 900
- Økt inntektsgrense for gratis kjernetid i barnehage, helårseffekt, 7 900
- Tidlig innsats, overgang mellom barnehage og skole, 20 000
- Økt foreldrebetaling i barnehage med 110 kroner pr. mnd, -301 500
- Vigselsmyndighet, ansvaret overføres til kommunene, 3 000
- Servicehunder, -5 000
- Forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenesten, -7 800
- Skjønnstilskudd, engangsbevilgning 2017 for plasser for enslige mindreårige flyktninger som ikke ble tatt i bruk, -20 500
- Statlige og private skoler, økning i elevtall, -137 800

Kommentarer til enkelte av sakene følger under:

Boligsosialt kompetansetilskudd

I statsbudsjettet for 2017 ble deler av det boligsosiale kompetansetilskuddet på kap. 581, post 78 innlemmet i rammetilskuddet til kommunene. Det foreslås å innlemme ytterligere 15,5 mill. kroner i rammetilskuddet til kommunene i 2018.

Tilskudd til boligsosialt arbeid

I statsbudsjettet for 2017 ble det innlemmet 10 mill. kroner knyttet til boligsosiale tiltak i rammetilskuddet til kommunene fra kap. 621, post 63 på Arbeids- og sosialdepartementets budsjett. Det foreslås å innlemme ytterligere 28,5 mill. kroner i rammetilskuddet til kommunene i 2018.

Helsenett, ny finansieringsmodell

Kommunene betaler en årlig kontingent for å være tilknyttet helsenettet som er en sikker digital arena for alle aktører i helsesektoren. Dette gjøres i dag gjennom månedlige innbetalinger fra den enkelte kommune til Norsk Helsenett SF. For å forenkle og effektivisere betalingen foreslås det å overføre 32,6 mill. kroner, tilsvarende kommunenes samlede kontingent, fra rammetilskuddet til kommunene til kap. 701, post 70 på Helse- og omsorgsdepartementets budsjett i 2018.

Tilskudd til flere barnehagelærere, helårseffekt

Ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2017 ble det øremerkede tilskuddet til flere barnehagelærere på kap. 231, post 60 på Kunnskapsdepartementets budsjett innlemmet i rammetilskuddet til kommunene. Endringen får helårseffekt i 2018, og det foreslås derfor å innlemme ytterligere 247,2 mill. kroner. Det er lagt opp til at midlene skal finansiere en skjerpet pedagognorm som etter planen skal tre i kraft 1. august 2018.

Økte kommunale barnehageutgifter som følge av botidskrav for kontantstøtte, helårseffekt

Det ble fra 1. juli 2017 innført et krav om fem års botid for rett til kontantstøtte. Endringen vil kunne øke etterspørselen etter barnehageplass. Det foreslås at rammetilskuddet til kommunene økes med 18,5 mill. kroner som kompensasjon for helårseffekten.

Reduserte kommunale barnehageutgifter som følge av økt kontantstøtte, helårseffekt

Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2017 ble det besluttet å øke kontantstøtten til 7 500 kroner fra 1. august 2017, noe som medfører en reduksjon i etterspørselen etter barnehageplass. Endringen får helårseffekt i 2018, og det foreslås derfor å redusere rammetilskuddet til kommunene med 127,9 mill. kroner.

Økt inntektsgrense for gratis kjernetid i barnehage, helårseffekt

I forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2017 ble det vedtatt å øke inntektsgrensen for gratis kjernetid i barnehagen fra 428 000 kroner til 450 000 kroner med virkning fra 1. august 2017. For å kompensere kommunene for helårseffekten foreslås det å øke rammetilskuddet med 7,9 mill. kroner i 2018.

Tidlig innsats – overgang mellom barnehage og skole

Regjeringen har sendt på høring et forslag om å lovfeste en plikt for barnehage- og skoleeiere til å samarbeide om overgangen mellom barnehage og skole. Det foreslås å kompensere kommunene gjennom en økning i rammetilskuddet på 20 mill. kroner i 2018.

Økt foreldrebetaling i barnehage med 110 kroner per måned

Regjeringen foreslår i statsbudsjettet for 2018 å øke maksimalprisen for en heltidsplass i barnehage med 110 kroner per måned fra 1. januar 2018. Som følge av dette reduseres rammetilskuddet til kommunene med 301,5 mill. kroner.

Vigselsmyndighet, ansvaret overføres til kommunene

Myndigheten til å foreta vigsler overføres fra domstolene til kommunene fra 1. januar 2018. Som følge av dette foreslås det å overføre 3 mill. kroner fra kap. 410, post 01 på Justis- og beredskapsdepartementets budsjett til rammetilskuddet til kommunene.

Servicehunder

Det foreslås å innføre en permanent ordning for servicehunder i offentlig regi finansiert over kap. 2661, post 72 på Arbeids- og sosialdepartementets budsjett. Som følge av dette reduseres rammetilskuddet til kommunene med 5 mill. kroner i 2018.

Forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenesten

Fra 1. mai 2016 ble det satt i gang et forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenestene i seks kommuner. Forsøkskommunene får tilskudd til omsorgstjenesten som øremerket tilskudd og ikke som rammetilskudd. Forsøket finansieres ved at midler er trukket ut av forsøkskommunenes innbyggertilskudd og overført til kap. 761, post 65 på Helse- og omsorgsdepartementets budsjett. Det er forutsatt at uttrekket av innbyggertilskuddet hvert år skal økes tilsvarende den andelen av veksten i kommunenes frie inntekter som skal kompensere for demografiske endringer. Uttrekket øker med 7,8 mill. kroner i 2018.

Skjønnskudd, engangsbevilgning i 2017 for plasser for enslige mindreårige flyktninger som ikke ble tatt i bruk

Ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2017 vedtok Stortinget en bevilgning på 20 mill. kroner over skjønnskuddet til kommuner som hadde opprettet plasser til bosetting av enslige mindreårige flyktninger, men hvor plassene ikke ble tatt i bruk. Bevilgningen var en engangssum i 2017, og det foreslås å redusere skjønnskuddet med 20,5 mill. kroner i 2018.

Statlige og private skoler, økning i elevtall

Som følge av økt antall elever i statlige og private skoler foreslås det å redusere rammetilskuddet til kommunene med 137,8 mill. kroner og rammetilskuddet til fylkeskommunene med 59 mill. kroner.

2.4 Satsing på helse- og omsorg

Opptrappingsplan for rusfeltet

I 2018 foreslår regjeringen at 300 millioner kroner av veksten i kommunenes frie inntekter begrunnes med Opptrappingsplanen for rusfeltet.

I tillegg til dette kommer veksten i tverrfaglig spesialisert behandling (TSB), beregnet til 150 millioner kroner i 2018.

Forebyggende tiltak for barn, unge og familier

Stortinget har vedtatt en barnevernsreform, hvor kommunene skal få et større faglig og økonomisk ansvar for barnevernet. Det foreslås at 200 mill. kroner av veksten i de frie inntektene begrunnes med forebyggende tiltak for barn, unge og familier.

Heldøgns omsorgsplasser

Regjeringen foreslår å gi tilsagn til 1 800 heldøgns omsorgsplasser i 2018, hvorav 40 prosent er øremerket netto tilvekst av nye plasser.

Helsestasjons- og skolehelsetjeneste

Regjeringen viderefører satsingen på helsestasjons- og skolehelsetjenesten etter en betydelig styrking fra 2014–2017. Det er foreslått å videreføre midlene til tjenesten i 2018 med om lag 754 millioner kroner i kommunerammen og om lag 287 millioner kr i øremerkete tilskudd. Dette gir totalt over en milliard kroner til helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

Rekruttering av psykologer i kommunene

Regjeringen viderefører satsingen på 155 millioner kroner til rekruttering av psykologer i kommunene. Fra 1. januar 2020 er det lovfestet at alle kommuner skal ha psykologkompetanse.

Dagaktivitetstilbud for personer med demens:

Regjeringen vil fremme forslag til endring av helse- og omsorgstjenesteloven som fastsetter en plikt for kommunene til å tilby et aktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens gjeldende fra 1. januar 2020. Som del av Demensplan 2020 videreføres tilskuddsordningen på HODs budsjett til dagaktivitetstilbud for personer med demens. Det foreslås å legge til rette for 350 nye plasser i 2018.

2.5 Skole og barnehage

Økt foreldrebetaling i barnehage med kr 110 kr/mnd. øker kommunenes inntekter og rammetilskuddet reduseres derfor med 301,5 mrd.

Ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2017 ble det øremerkede tilskuddet til flere barnehagelærere på kap. 231, post 60 på Kunnskapsdepartementets budsjett innlemmet i rammetilskuddet til kommunene. Endringen får helårseffekt i 2018, og det foreslås derfor å innlemme ytterligere 247,2 mill. kroner. Det er lagt opp til at midlene skal finansiere en skjerpet pedagognorm som etter planen skal tre i kraft 1. august 2018.

Regjeringen foreslår å styrke arbeidet med tidlig innsats med om lag 100 millioner kroner på Kunnskapsdepartementets budsjett i 2018. I tillegg til denne satsingen begrunnes 200 millioner kroner av veksten i kommunenes frie inntekter med tidlig innsats.

Ytterligere 20 mill. kroner som følge av forslag (på høring) til lovendring om plikt til samarbeid mellom barnehageeier og skoleeier til samarbeid om overgang mellom barnehage og skole. Kommunesektoren kompenseres for lovendringen gjennom en økning av rammetilskuddet på 20 mill. kroner i 2018.

Regjeringen foreslår videre å innføre en tilskuddsordning til kommuner som har mange minoritetsspråklige barn som ikke går i barnehage. Tilskuddet skal gå til ulike typer informasjons- og rekrutteringsarbeid for å øke deltagelsen i barnehage for disse barna. Det foreslås bevilget 20 mill. kr på KDs budsjett til dette.

2.6 Toppfinansieringsordning for ressurskrevende tjenester

Formålet med toppfinansieringsordningen er å legge til rette for at kommunene kan gi et godt tjenestetilbud til mottakere som har krav på omfattende helse- og omsorgstjenester. Dette kan blant annet gjelde personer med psykisk utviklingshemming, fysisk funksjonshemmede, personer med rusmiddelproblemer og mennesker med psykiske lidelser.

På bakgrunn av utgiftsveksten de siste årene foreslår regjeringen en moderat endring av ordningen i 2018. Innslagspunktet prisjusteres, og økes med kr. 50 000 utover dette. Det nye innslagspunktet blir i 2018 kr. 1 235 000.

Kompensasjonsgraden foreslås holdt uendret på 80 %.

2.7 Kommunereformen

KMD vil i Kommuneproposisjonen for 2019 komme tilbake med informasjon om nivå og innretning på eventuelle økonomiske incentiver.

3. Vekst i frie inntekter for kommunene i Troms

Tabellen på neste side viser anslag på frie inntekter i 2018 for kommunene i Troms og anslått nominell vekst og realvekst, målt fra anslag på oppgavekorrigert regnskap 2017. Realveksten tar hensyn til anslått lønns- og prisvekst i 2018 på 2,6 % (kommunal deflator).

Kommune	Anslag på frie inntekter 2018	Anslag på oppgavekorrigert vekst 2017-2018	Nominell vekst 2017-2018	Realvekst 2017-2018 (kommunal deflator er 2,6 %)
1924 Målselv	397 186	13 090	3,4	0,8
1902 Tromsø	3 888 296	117 050	3,1	0,5
1939 Storfjord	144 518	3 409	2,4	-0,2
1903 Harstad	1 374 214	31 268	2,3	-0,3
1927 Tranøy	122 374	2 721	2,3	-0,3
1933 Balsfjord	354 178	7 311	2,1	-0,5
1941 Skjervøy	194 010	3 758	2,0	-0,6
1923 Salangen	145 006	2 292	1,6	-1,0
1942 Nordreisa	300 881	4 743	1,6	-1,0
1931 Lenvik	708 525	10 212	1,5	-1,1
1920 Lavangen	91 874	1 305	1,4	-1,2
1922 Bardu	237 038	3 245	1,4	-1,2
1938 Lyngen	218 555	2 963	1,4	-1,2
1925 Sørreisa	207 309	2 785	1,4	-1,2
1911 Kvæfjord	202 841	2 621	1,3	-1,3
1929 Berg	71 233	905	1,3	-1,3
1928 Torsken	83 423	1 002	1,2	-1,4
1913 Skånland	202 352	2 429	1,2	-1,4
1936 Karlsøy	167 235	1 790	1,1	-1,5
1926 Dyrøy	95 833	994	1,0	-1,6
1919 Gratangen	89 277	822	0,9	-1,7
1917 Ibestad	107 544	916	0,9	-1,7
1940 Kåfjord	156 189	1 282	0,8	-1,8
1943 Kvænangen	111 820	622	0,6	-2,0
Skjønnsmidler som fordelest gjennom året	10 035			
Troms	9 681 745	218 962	2,3	-0,3
Hele landet	302 934 401	7 772 714	2,6	-0,1

Fra 2017 til 2018 er det på landsbasis anslått en nominell vekst på 2,6 % og en realnedgang på 0,1 % i kommunenes frie inntekter (fra anslag på oppgavekorrigert regnskap for 2017). Kommunene i Troms anslås samlet sett å få en nominell vekst i de frie inntektene på 2,3 % og en realnedgang på 0,3 %.

Vi gjør oppmerksom på at dette vekstanslaget inkluderer en oppjustering av skatteinntektene i kommunesektoren i 2017 på 4 mrd. kr. i Prop. 1 S for 2018. Ny informasjon om skatteinntekten tyder på at kommunesektorens skatteinntekter i 2017 blir 4 mrd. kr. høyere enn lagt til grunn i Revidert nasjonalbudsjett 2016. Bakgrunnen er ekstraordinært store uttak av utbytter til personlig skattytere for inntektsåret 2016, som skyldes tilpasninger i forkant av skattereformen.

I all hovedsak kan variasjonen i veksten mellom kommunene forklares med utvikling og endring i befolkningen, endringer i skjønnstilskuddet og andre endringer i inntektssystemet. For eksempel blir ikke de regionalpolitiske tilskuddene prisjustert i 2018. For små kommuner kan mindre endringer gi store utslag i vekstprosenten.

I Troms har kun 2 av 24 kommuner realvekst som er høyere enn veksten på landsbasis (-0,1%). Dette er Målselv og Tromsø som har realvekst på henholdsvis 0,8 % og 0,5 %.

Kvænangen kommune har størst realnedgang i fylket med -2,0 %.

4 Skjønnsmidler i 2018

Skjønnsrammen til Fylkesmannen i Troms ble redusert i 2018 med 11,5 mill. kr (10,2 %), til 100,7 mill. kr. Reduksjonen er begrunnet med at det foreslås en gradvis utjevning av forskjeller i basisrammen pr. innbygger, mellom fylkene, ref. Kommuneproposisjonen for 2018.

Det vises her til Fylkesmannens brev til Kommunal- og moderniseringsdepartementet av 12. september 2017, som er frigjort i forbindelse med offentliggjøringen av statsbudsjettet, der fordeling av skjønnsmidler pr. kommune og fordelingskriteriene fremgår. Brevet er lagt ut på våre hjemmesider sammen med fordelingsmodellen (excel-fil) og annet materiell om statsbudsjettet 2018.

5 Inntektssystemet

Distriktstilskudd Nord- Norge

Nord-Norge og Namdalstilskudd videreføres med samme satser som i 2017, men prisjusteres ikke.

	Sats pr. innbygger 2017 (kroner)	Sats pr. innbygger 2018 (kroner)
Troms (utenfor tiltakssonen)	3 279	3 279
Tiltakssonen i Troms	3 864	3 864

Det gis småkommunetillegg til kommuner med under 3 200 innbyggere. Alle kommunene i Troms som kvalifiserer til småkommunetillegget har en verdi på Distriktsindeksen som er lavere enn grensen for at småkommunetillegget reduseres. Oversikt over verdi på Distriktsindeksen finnes i grønt hefte tabell D-k.

Satser småkommunetillegg 2018 videreføres med samme satser som i 2017, men prisjusteres ikke.

	Småkommunetillegg pr. kommune utenfor tiltakssonen (1000 kr.)	Småkommunetillegg pr. kommune, kommuner i tiltakssonen (1000 kr.)
Distriktsindeks 0-35	5 543	12 005

Inntektsgarantiordningen (INGAR)

Inntektsgarantiordningen i inntektssystemet for kommunene er en overgangsordning som sikrer at alle kommuner har en vekst i rammetilskuddet fra ett år til det neste som ikke ligger mer enn 300 kroner per innbygger under landsgjennomsnittet. Ordningen ble innført i 2009 og har vært uendret siden.

Departementets vurdering er at grenseverdien i inntektsgarantiordningen bør økes i tråd med den generelle økningen i rammetilskuddet de siste årene. Som annonsert i Kommuneproposisjonen for 2018 foreslås det å øke grenseverdien i inntektsgarantiordningen til 400 kroner per innbygger i 2018.

Regionsentertilskudd

Tilskuddet går til kommunene der det er fattet et nasjonalt vedtak om sammenslåing i perioden for kommunereformen, og som etter sammenslåingen får om lag 8 000 innbyggere. Tilskuddet tildeles med en sats pr. innbygger på kr. 66 og en sats pr. sammenslåing på 3,158 mill. kr.

Det er avsatt 200 mill. kr. i 2018 til dette formålet.

Midlene er fordelt pr. kommune i grønt hefte, tabell 1-k. I Troms er dette aktuelt for Torsken, Tranøy, Berg og Lenvik.

Veksttilskudd

Veksttilskuddet gis til kommuner med særlig høy befolkningsvekst. For 2018 foreslås at veksttilskuddet gis til kommuner som gjennom den siste treårsperioden har hatt en gjennomsnittlig årlig befolkningsvekst som er høyere enn 1,4 % (samme grense som 2017). Satsen pr. innbygger utover vekstgrensen er kr. 57 191 (samme sats som 2017).

I Troms er det bare Lavangen og Torsken som mottar veksttilskudd i 2018, ref. tabell 1-k i grønt hefte.

Overgangsordning gradert basistilskudd

I 2017 ble det satt av 300 mill. kr. av skjønnsmidlene til kompensasjonsordning for kommuner som skal slå seg sammen, og som midlertidig får redusert basistilskudd i perioden fram til sammenslåing trer i kraft.

Fra og med 2018 vil denne kompensasjonen bli gitt til aktuelle kommuner gjennom innbyggertilskuddet med særskilt fordeling, ref. grønt hefte tabell C-k. I Troms er denne ordning kun aktuell for Lenvik som mottar kr. 823 000 i 2018.

Opplæring av deltidbrannpersonell

Midler til tilrettelegging for økt utdanning til deltidbrannpersonell som har ligget i tabell C med en egen fordeling videreføres ikke. Midlene 38,9 mill. kroner overføres fra tabell C og fordeles etter samlet kostnadsnøkkel fra 2018.

Tilskudd til frivilligsentraler

Øremerkede midler til frivilligsentraler ble overført fra KUDs budsjett til tabell C i inntektssystemet i 2017. Midlene vil ligge med en særskilt fordeling i fire år. Det er etablert 18 nye sentraler i 2017. Bevilgningen foreslås økt med totalt 15 mill. kroner i 2018, hvorav 6,6 mill. kroner går til de nyetablerte sentralene.

Vi minner om kommunene i KMDs nettløsning Frie inntekter kan se fordelingen av rammetilskuddet og anslaget på skatteinntektene for 2018.

<https://frieinntekter.regjeringen.no/>

Fylkesmannen står til rådighet dersom det skulle være behov for ytterligere informasjon om det økonomiske opplegget for kommunene i 2018.

Marianne Winther Riise, 776 42042, fmtrmw@fylkesmannen.no

Med hilsen

Marianne Hovde
ass. kommunaldirektør

Marianne Winther Riise
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ikke håndskrevne signaturer.

Sak 27/17 Budsjett 2018 – innspill til kommunen

Behandling: Fellesforslag fra et samlet menighetsråd:

Budsjettinnspill til Nordreisa kommune vedtas etter følgende prioriteringsliste:

- Universell utforming – heis og fjerning av tverrbenker
- Orgel i Rotsund
- Økning i ordinær driftsramme;
 - Deflatorjustering
 - Nedskriving av underskudd
 - Digitalisering
 - Utstyr til kirkegårdsdrift
- Ringemekanikk

Vedtak – enstemmig:

Budsjettinnspill til Nordreisa kommune vedtas etter følgende prioriteringsliste:

- Universell utforming – heis og fjerning av tverrbenker
- Orgel i Rotsund
- Økning i ordinær driftsramme;
 - Deflatorjustering
 - Nedskriving av underskudd
 - Digitalisering
 - Utstyr til kirkegårdsdrift
- Ringemekanikk

	Behandlingsorgan:	Møtedato:	Sak nr:
	Kirkelig Fellesråd	3. oktober 2017	27/17
Nordreisa Menighetsråd Møtebok			

Dato:	Arkivnr:	Saksbehandler:
25.09.17		Gerd H. Kristiansen

Overskrift på saken:

Budsjett 2018 – innspill til kommunen

Innstilling til vedtak:

Budsjettinnspill til Nordreisa kommune vedtas etter følgende prioriteringsliste:

1. Full deflatorjustering
2. Nedskriving av underskudd
3. Digitalisering
4. Utstyr til kirkegårdsdrift
5. Ringemekanikk
6. Universell utforming
7. Orgel, Rotsund kapell

Saksopplysninger

Årlig budsjettdialog med Nordreisa kommune er satt til 17. oktober. På dette møtet skal behov knyttet til driften av soknet, både innen ordinær drift og på investeringssida, tas opp. Dialogen danner grunnlag for kommunens innstilling til finansiering av soknets virksomhet innenfor sitt budsjett.

Generelt om ordinær driftsramme

Inneværende år mottok soknet 4.063.000 kr i rammefinansiering, samt kr 70.000 som engangsbeløp til varmestyringsprosjektet. Dersom malen fra tidligere budsjett følges også i 2018-budsjettet vil det gis kompensasjon for vekst i lønn og pensjon, men ikke for øvrig prisvekst. Over år innebærer denne manglende reguleringen en ikke ubetydelig realnedgang i soknets kjøpekraft.

Så langt kirkevergen klarer å tolke regnskapet gis kompensasjon for økt lønnsvekst kun til fast ansatte. Soknets virksomhet fordrer stor bruk (i 2016 ca 150.000,-) av vikarer og ekstrahjelp, både for å avvikle gudstjenester når kantor og kirketjenere har fri og for å ivareta stell av kirkegårdene på sommeren.

Det akkumulerte underskuddet vil ved årets slutt forhåpentlig være mer enn halvert fra nivået i 2014. Å hente inn resten innen rimelig tid og innenfor de stadig reduserte rammene innebærer at soknet fortsatt må skyve på helt nødvendig vedlikehold både av kirkebygg og av kirkegård/gravlund. Utsatt vedlikehold blir oftest mer kostnadskrevende enn det jevne vedlikeholdet, men også soknets evne å tilby en verdig ramme rundt gravferd blir stadig

redusert. Mest synlig er dette når gravfølger må balansere på planker rundt store vanndammer på stiene, som følge av manglende oppgrusing av disse.

Behov for økt digitalisering

Den generelle utviklingen innen våre omgivers bruk av digitale verktøy fordrer at også vi stadig utvikler vår bruk av digitale verktøy. Særlig er dette nødvendig innenfor arbeidsmetodikk og tilgjengelighet. Manglende bruk av digitale verktøy innebærer et betydelig effektivitetstap og reduserte kontrollmuligheter, men er også en risiko med tanke på oppfyllelse av lovpålagte krav, især innen arkiv.

Arbeidsformen innen økonomioppfølging innebærer i dag at kirkekontoret og kommunens økonomiavdeling gjør dobbelt arbeid med regnskap, hvor begge sitter og konterer, men hvor innsyn i regnskapet etter avlevering til kommunen er sterkt begrenset. Dette gjør kontroll og oppfølging langt mer komplisert og tidkrevende enn nødvendig. Fakturasystemet som brukes i dag kan ikke integreres i regnskapsverktøyet og har heller ikke tilfredsstillende funksjonalitet med tanke på oppfølging av fakturerte krav. Å ta i bruk fullverdige, integrerbare systemer innebærer ingen økt lisens, kun en engangskostnad på etablering.

De fleste dokumenter til og fra kirkekontoret sendes per e-post. Samtidig krever dagens arkivløsning fysiske utskrifter for lagring. Ved gjennomgang av arkivet viser det seg at svært mye av det som skulle vært arkivert ikke er blitt det. Noe kan gjenfinnes som lagrede filer på den kommunale dataserveren, men mye må anses som tapt. Dette er ikke bare trist for framtidige historieskrivere, men også i strid med arkivplikten.

Fornyning av utstyr til kirkegårdsdrift

Kirketjenerne har blitt bedt om å lage en liste over utstyr som ville lette deres arbeidshverdag, både i forhold til fysisk belastning og med tanke på tidsbesparelser. Dagens utstyrssituasjon bærer preg av mange år med knappe rammer, hvor fokus har vært å spare penger ved innkjøp selv om dette har gått på bekostning av tidsbruk og helse, samt gitt økt slitasje på utstyret. Ikke minst er dette synlig ved at kirketjenerne ukentlig må flytte tungt utstyr mellom de ulike kirkegårdene.

Optimalt sett burde hver gravlund og hvert kirkebygg hatt hver sine av det hyppigst brukte utstyret, som gressklippere, kantklippere og snøfresere. I fremtidige budsjetter bør det derfor årlig settes av en pott til innkjøp av nytt utstyr.

Begge plenklipperne har hatt store brekkasjer i år, og risikoen for totalhavari er stor. Kirkevergen vil likevel anbefale at det kun kjøpes inn en ny klipper til neste år, men at det i tillegg kjøpes inn en robotklipper til utprøving. Disse klipperne har begrenset kapasitet, men dersom de ellers fungerer tilfredsstillende vil de over tid gi store besparelser på kostnader på lønn.

Soknet disponerer i dag en håndsnøfreser. Freseren benyttes både til oppkjøring av inngangspartiene på kirkebyggene og til oppfresing mellom gradradene på kirkegårdene. Ved store snøfall og ved høytidsdager med gudstjenester flere steder i soknet er dette en nær uoverkommelig situasjon. Kirkevergen anbefaler derfor at det kjøpes inn en ny i 2018, og sikter mot en tredje i 2019.

Strøing av inngangspartier og kirkegårdsveier gjøres i dag enten ved manuell bæring av bøtter med strøsand eller ved at en mann sitter i traktorskufla og kaster ut strøsand etter hvert som

det kjøres framover. Dette er ikke en akseptabel løsning. Kirkevergen anbefaler derfor også at det kjøpes inn en strømaskin til traktoren.

Investeringer i kirkebyggene

Menighetsrådet vedtok i sak 25/16 følgende prioritering av nye tiltak:

1. Varmestyringssystem
2. Kirkegårdsgjerde Oksfjord
3. Ringemekanikk Nordreisa kirke
4. Universell utforming av kirkerommet – Nordreisa kirke
5. Utskifting av tverrbenker med stoler

Per i dag er varmestyringssystemet stort sett på plass. De siste ovnene ventes å bli montert tidlig neste år. Materialer til kirkegårdsgjerdet i Oksfjord er kjøpt inn, og utforming og montering håndteres av kirketjenerne når disse har ledig tid.

Det er i løpet av 2017 ved tre anledninger blitt ofret til nytt ringeanlegg i Nordreisa kirke. Samlet har ofringene gitt nær 20.000,- til formålet. Erfaringene fra Rotsund tilsier at beløpet for montering av anlegg i Nordreisa må legges en del høyere enn fjorårets anslag på 100.000,-

Universell utforming av kirkerommet gir en inkluderende kirke, like tilgjengelig for alle uavhengig av funksjonsnivå. Krav om universell utforming ligger i bunn for alle nye bygg og anlegg, men også eksisterende bygg skal over noe tid transformeres i en ikke-diskriminerende retning. Kirkevergen foreslår at arbeidet med universell utforming også inkluderer bygging av HC-toalett, og at det utarbeides en egen UU-plan for hele kirkerommet. For 2018 vil det være nødvendig med en bevilgning til konsulentbistand til et slikt planarbeid, mens selve investeringene bør få sin plass i økonomiplanen. Utskifting av tverrbenker bør muligens ses i sammenheng med en slik plan, slik at alle endringer i kirkerommet ses under ett.

Rotsund Kapellforening har over noe tid hatt en innsamling til nytt orgel i Rotsund Kapell gående. Per i dag nærmer innsamlet beløp seg 350.000,-. Kostnadene til nytt orgel er estimert til i overkant av 1 mill, hvorav kapellforeningen har satt seg som mål å dekke halvparten. Den andre halvparten må dermed finansieres gjennom tilskudd fra kommunen.

Tallfesting av tiltak:

Forutsetning:	Årets tildeling med lønns- og pensjonsjustering
Full deflator:	50.000,-
Nedskrivning av underskudd:	200.000,-
Digitalisering:	40.000,-
Utstyr til kirkegårdsdrift:	150.000,-
Ringemekanikk:	150.000,-
Universell utforming:	75.000,- (årsbudsjett), 500.000,- (økonomiplan)
Orgel, Rotsund kapell:	500.000,- (økonomiplan)

NORDREISA KOMMUNE

Økonomiplan 2018-2021

Utvalgssak	Utvalgsnavn	Møtedato
	Nordreisa formannskap	
	Nordreisa kommunestyre	

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	3
Overordnet målsetning	4
Økonomiske forutsetninger og vurderinger	5
Inntektsforutsetninger.....	5
Utgiftsforutsetninger	5
Vurdering	8
Årshjulet til Nordreisa kommune	10
Målekort	11
Befolkning – antall og sammensetning	11
Sektor for administrasjon	13
Sektor for oppvekst og kultur	16
Barnehager	16
Skole og SFO	18
Voksenopplæring og Flyktningetjenesten	25
Familiesenter	27
Barnevernstjenesten	28
Kultur	30
Sektor for helse og omsorg.....	35
Helsetjenester	35
Pleie og omsorg.....	37
Distriktsmedisinsk Senter.....	40
NAV sosial	41
Sektor for drift og utvikling	42
Byggdrift	43
Anleggsdrift.....	44
Renhold	46
Utvikling.....	46
Tiltak i økonomiplan 2018-2021	48
Driftstiltak	48
Investeringsstiltak.....	50
Budsjettskjemaer og oversikter	51

Innledning

Økonomiplanen er en del av kommunens handlingsplan, basert på kommuneplanens samfunns- og arealdel. Økonomiplanen har fokus på økonomiske forutsetninger, status i sektorene og kvalitative mål for kommunen.

Økonomiplanen utarbeides etter § 44 i kommuneloven, mens kravene til årsbudsjettet fremgår av §§ 45 og 46 i samme lov.

Økonomiplanens første år er årsbudsjettet for 2018.

Planer som omfatter avgrensede deler av kommunens virksomhet, skal integreres i økonomiplanleggingen og bruken av midler innarbeides i planen.

Planen er primært et styringsredskap for kommunen. Den skal hjelpe kommunens ledelse til å få en oversikt over den økonomiske handlefriheten, samt til å foreta prioriteringer av ressursbruken på ulike formål innenfor kommunelovens krav til økonomisk balanse.

Gjennom ROBEK – nettverket kom kommunen i gang med utarbeidelse av en bedre økonomiplan. Nettverket hadde også forslag om tiltak om å ta i bruk ubenyttet inntekspotensiale og vurdere kostnadsreduksjoner. Disse tiltakene ble foreslått og iverksatt av kommunen:

- Innføring av eiendomsskatt
- Endring i skolestrukturer der antall elever pr lærer er den største utgiftsdriveren
- Redusere konsulentbruk i barnevernstjenesten med å ansette egne kuratorer
- Redusere spesialundervisning i skolene

Overordnet målsetning

5

Reisa mot målene

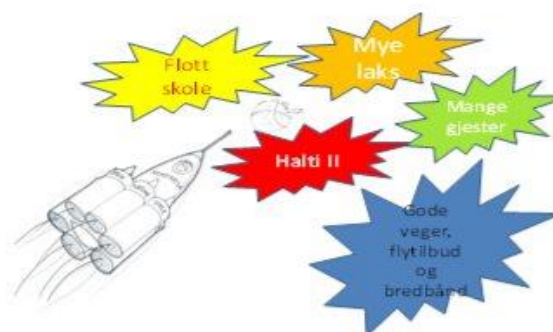
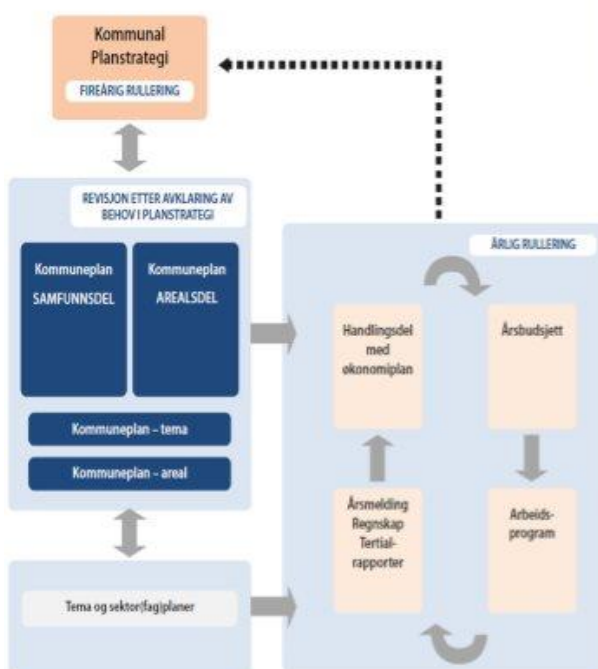
Hva vil vi?

Kommuneplanen er – sammen med økonomiplanen – kommunens øverste mål- og styringsdokument:

Kommuneplanens samfunnsdel: "Mot et åpent kunnskapssamfunn"

I samfunnsdelen definerer politikeme hva som er de viktigste målene for utviklingen av lokalsamfunnet i Nordreisa. Kommuneplanens samfunnsdel som ble vedtatt våren 2013, er en langsiktig plan – og minst en gang i hver valgperiode skal kommunestyret ta den opp til rulling.

Sammenhengen mellom kommuneplanen og økonomiplanen kan illustreres som følger:

DEN STORE ATTRAKTIVITETSKONKURRANSEN

- ◆ Konkurransedyktige arbeidsplasser
- ◆ Muligheter for bolig
- ◆ Livskraftig sted
- ◆ Godt bomiljø
- ◆ Utdanning og oppvekst
- ◆ Markedsføring og omdømme

FOLKEHELSE — PÅVIRKNING FORAN BEHANDLING

- ◆ Økt arbeidsdeltakelse
- ◆ Flere med fullført utdanning
- ◆ Bolig til alle
- ◆ Sosial tilhørighet
- ◆ Tilrettelegging for positiv helseatferd

INKLUDERENDE LOKALSAMFUNN — DET ÅPNE STED

- ◆ Innbyggernes medbestemmelse
- ◆ Åpen stedsidentitet
- ◆ Ta i bruk innflytternes kompetanse

ØKONOMISK HANDLEFRIHET

- ◆ Positiv netto driftsresultat
- ◆ Stram økonomistyring og ledelse
- ◆ Effektiv tjenesteproduksjon og organisering
- ◆ Økt arbeidsnærver

NATUR, MILJØ OG KLIMA

- ◆ Klimaendring vil gi utfordringer for det kommunale tjenestet
- ◆ Overordnet risiko- og sårbarhetsanalyser er viktige i alt arbeid og planlegging

4

Økonomiske forutsetninger og vurderinger

Inntektsforutsetninger

Frie inntekter

Kommunens inntekter omfatter ulike komponenter som skatteinntekter, rammetilskudd og brukerbetaling. Kommunens frie inntekter består av rammetilskudd og skatteinntekter og utgjør ca 67 % av de samlede inntektene. Dette er inntekter kommunen kan disponere fritt uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regelverk.

Nivået på de frie inntektene blir bestemt ut fra mange forhold. Både lønns- og prisvekst, vekst i frie inntekter, innlemming av øremerkede tilskudd, satsinger over rammetilskuddet og korleksjon av rammetilskudd for oppgaveendringer er forhold som påvirker nivået.

Det legges i statsbudsjettet for 2018 opp til en realvekst i kommunesektorens samlede inntekter på kr 3,6 mrd. Av den samlede inntektsveksten er kr 3,6 mrd frie inntekter. For landet er det en realvekst på 1,0 %.

Vekst i frie inntekter må sees i sammenheng med kommunens anslåtte merutgifter knyttet til befolkningsutvikling. Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) utarbeider hvert år anslag for merutgiftene til kommunesektoren knyttet til den demografiske utviklingen. Etter SSBs befolkningsfremskrivninger har TBU foretatt beregninger av merutgiftene, og anslaget er på om lag kr 2,2 mrd. Dette er merutgifter som må dekkes inn av kommunenes frie inntekter.

Regjeringen viser til at handlingsrommet kan økes ved effektiv ressursbruk i kommunesektoren, og anmoder kommunen til å sette et effektivitetskrav til egen virksomhet på 0,5%. Det tilsvarer kr 1,2 mrd i 2018.

Egenbetaling for kommunale tjenester

Betalingssatsene er prisjustert for 2018 med kommunal deflator på 2,6 %. Dette er i tråd med deflatoren som staten benytter.

Utgiftsforutsetninger

Lønn

I statsbudsjettet for 2018 er det lagt opp til en lønnsvekst på 2,6 % og det er satt av kr 4,46 mill i et sentralt lønnsfond til lønnsoppgjøret for 2018.

Premieavvik og pensjon

Fra 2003 trådte det i kraft en ny forskrift om regnskapsføring av pensjonskostnader. Hensikten var at regnskapet skulle vise beregnet pensjonskostnad og ikke som tidligere innbetalt premie da disse to størrelser ikke er like. Beregnet pensjonskostnad skulle gi en mer forutsigbar og mindre variabel kostnad i regnskapet. Differansen mellom beregnet pensjonskostnad og innbetalt premie er betegnet som premieavvik. Hvis Nordreisa kommune betaler mer i pensjonspremie enn størrelsen på den beregnede pensjonskostnaden så vil differansen bli inntektsført. Denne "inntekten" medfører ingen innbetaling av penger ettersom pensjonspremien er betalt med penger. Denne inntekten skal utgiftsføres over 15 år, 10 år

eller 7 år avhengig av når avviket er oppstått, og kalles amortisering av premieavvik. Dette er ikke en bærekraftig utvikling likviditetsmessig siden kommunene allerede har betalt inn denne «inntekten» til pensjonsselskapene.

Resultatet av de endrede regnskapsforskrifter er for Nordreisa kommune, og de fleste andre kommuner, at beregnede pensjonskostnader er langt lavere enn innbetalt premie og regnskapene for de senere år er oppgjort med betydelig inntektsbeløp i premieavvik. Ved inngangen til 2017 har Nordreisa kommune et akkumulert premieavvik på kr 27,9 mill som skal kostnadsføres i årene framover. Det ventes at det akkumulerte premieavviket vil øke i årene fremover.

Pensjonsutgifter/premieavvik

For 2018 er det varslet en pensjonspremieinnbetaling på kr 43,1 mill. Premieavviket for 2018 er beregnet til en «inntekt» på kr 13,00 mill, mot 2017 der premieavviket er beregnet til en «inntekt» på kr 13,85 mill.

Pensjonspremiesatser

Forsikringsselskapene som forvalter kommunens pensjonsmidler har varslet følgende premiesatser for neste år:

Forsikringsselskap	Premie 2017	Premie 2018
Statens pensjonskasse - lærere	12,0 %	12,0 %
KLP forsikring – sykepleiere	20,0 %	18,0 %
KLP forsikring – øvrige ansatte	20,0 %	18,0 %

Tabell 1 Pensjonspremiesatser

Prisvekst

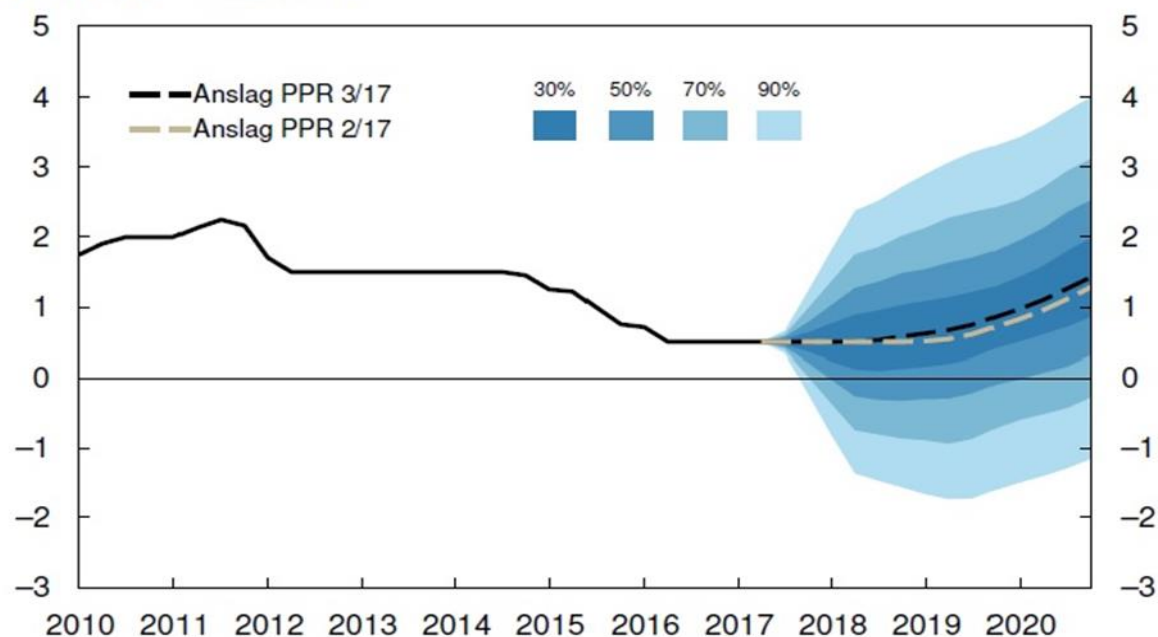
Deflatoren fra 2017 til 2018 har regjeringen anslått blir 2,6 %. Prisveksten er 1,8 % og lønnsveksten 3,0 %. Rammene til de enkelte enhetene er ikke justert for prisveksten.

Kapitalkostnader

Nordreisa kommune en samlet lånegjeld på 517 mill kroner per 31.12.16. Av dette er ca 102 mill kroner viderefremidlingslån i Husbanken som utgjør 19,7 % av lånemassen. Ca 110 mill kroner er VAR-lån som utgjør 21,3 % av lånemassen. 232 mill kroner av den samlede lånegjelda er på fastrente, mens det resterende er på flytende rente.

Norges Bank legger i Pengepolitisk rapport 3/17 til grunn en forventet utvikling i gjennomsnittlig styringsrente som vist i tabellen under. Styringsrenten er på 0,5 %, noe som de anser som et lavere nivå enn normalt. Styringsrenten er lav blant annet fordi rentene ute er svært lave. I følge Norges bank vil styringsrenten holdes på dagens nivå ut 2018, og at den deretter økes gradvis. Mot slutten av økonomiplanperioden ser vi at styringsrenta er estimert til å være i underkant av 1,5 %.

Figur 1.1a Styringsrenten med usikkerhetsvifte.¹⁾ Prosent.
1. kv. 2010 – 4. kv. 2020²⁾

1) Usikkerhetsviftene er basert på historiske erfaringer og stokastiske simuleringer fra vår makroøkonomiske hovedmodell, NEMO. Usikkerhetsviften for styringsrenten tar ikke hensyn til at det eksisterer en nedre grense for renten.

2) Anslag for 3. kv. 2017 – 4. kv. 2020 (stiplet).

Kilde: Norges Bank

Figur 1 Rentebanen

Med den informasjonen som foreligger budsjetteres det med en rente på:

	Anslag på Nibor Norges bank eks bankenes rentemargin	Budsjetterte renter i økonomiplanen
2018	0,8 %	1,9 %
2019	0,8 %	1,9 %
2020	1,2 %	1,9 %
2021	%	1,8 %

Tabell 2 Renteprognooser og budsjetterter

Tabellen under viser utviklingen i utgiftene til renter og avdrag fra regnskap 2014 til budsjettet for 2017.

Tall i 1000

Renter og avdrag	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Regnskap 2016	Budsjett 2017
Renteutgifter	14 847	13 772	11 579	13 783
Avdragsutgifter	15 684	17 387	16 109	18 826
SUM	30 531	31 159	27 688	32 609

Tabell 3 Renter og avdrag 2014 – 2017

Som det framgår har finansutgiftene gått ned det siste året, noe som i hovedsak skyldes det lave rentenivået. Det er brukt budsjettall for 2017 ettersom regnskapet for 2017 ikke er avsluttet.

Tabellen under viser utviklingen i rente- og avdragsutgifter i økonomiplanperioden inkludert virkningen fra nye låneopptak som ligger i rådmannens investeringsforslag.

Tall i 1000

Renter og avdrag	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Renteutgifter	10 907	11 176	11 272	11 345
Avdragsutgifter	20 047	20 999	21 353	21 423
SUM	30 954	32 175	32 625	32 767

Tabell 4 Renter og avdrag 2018-2021

Inndekning av tidligere års merforbruk

Kommunen står på ROBEK-listen og har et akkumulert merforbruk på kr. 4,8 millioner per 31.12.2016. I 2017 er i følge godkjent inndekningsplan det siste året kommunen betaler ned på tidligere års merforbruk. Gjenstående merforbruk på drift fremkommer slik:

År	Opprinnelig	Gjenstående inndekning
Merforbruk 2010	5 332 559	2 415 787
Merforbruk 2014	469 043	469 043
Merforbruk 2015	1 978 500	1 978 500
Akkumulert merforbruk		4 863 331

Vurdering

Nordreisa kommune foretok i 2016 store reduksjoner i driftsnivået som muliggjorde at kommunen kunne budsjettere med disposisjonsfond. Det er nødvendig å avsette budsjettmidler til disposisjonsfond for å kunne håndtere uforutsette utgifter.

Økningen i rammeoverføringene fra staten har de senere årene kun dekt lønns- og pensjonsøkning. I 2017 øker overføringen med 2,4 %, mens lønnsveksten er anslått til 2,4 %. Økningen er dermed ikke tilstrekkelig til å dekke det økende behovet kommunen har innenfor sine tjenester. Dette medfører at alle nye tiltak må tas innenfor eksisterende økonomisk ramme. Opprettelse av nye stillinger som øker driftsutgiftene vil medføre at kommunen igjen vil få et større og større gap mellom inntektene og utgiftene. Fortsetter denne utviklingen må kommunen allerede fra 2018 foreta ytterligere reduksjoner i tjenestenivået.

Tiltak som heldøgnsbemannede omsorgsboliger for eldre var foreslått bygget i 2018 med ferdigstilling i 2019. Prosjektet er imidlertid utsatt i påvente av en gjennomgang av hvilke boliger kommunen disponerer.

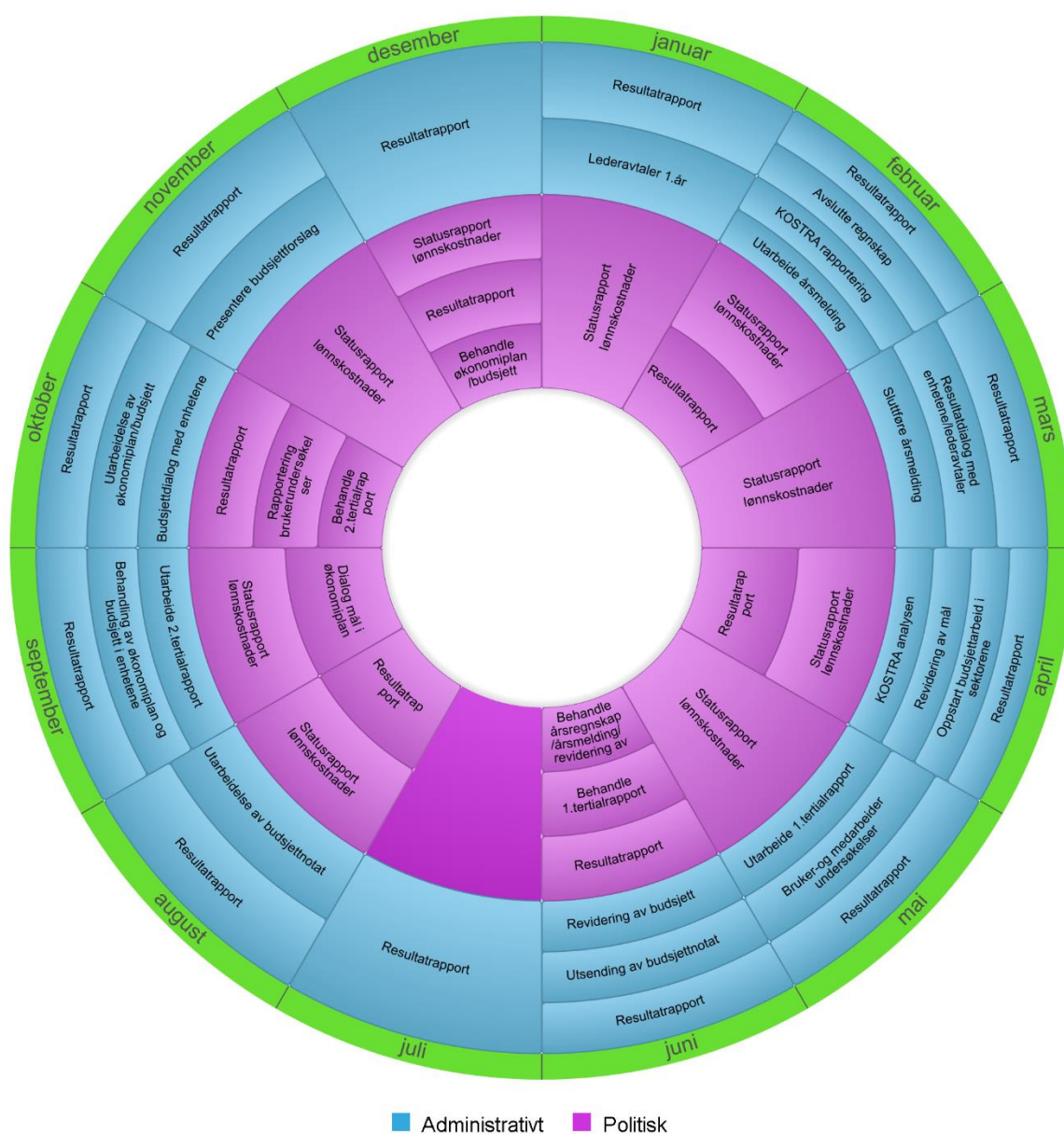
I økonomiplan perioden 2018-2021 er det budsjettert med investeringsprosjekter på tilsammen 74 millioner kr. Dette vil bidra til en sterk økning i renter- og avdragsutgifter, og

vil binde opp mye av kommunens budsjett i årene fremover. I tillegg er rentenivået historisk lavt og holder dermed renteutgiftene nede. En eventuell rentøkning vil resultere i at driftsnivået må reduseres ytterligere for å dekke gapet mellom inntekter og utgifter.

Nordreisa kommune har vært på ROBEK listen siden 2004 og skal etter planen være ferdig med inndekningen av tidligere års merforbruk i 2017. For å unngå å havne tilbake på ROBEK-listen, må kommunen være restriktiv med nye drifts- og investeringstiltak, og i mye større grad foreta omprioriteringer internt i sektorene.

Årshjulet til Nordreisa kommune

- Årshjulet skal beskrive hensikt og funksjon, styrings- og dialogarenaer
- Det skal avklare milepeler og prosesser, herunder dokumentstrøm, kartlegginger, avklarte mål, prosesser og arbeidsdeling
- Beskrive sammenhengen mellom arenaer og dokumenter
- Oversikt over hvordan arbeidet med ulike dokumenter og prosesser skal fases inn i forhold til hverandre:
 - ulike rapporteringer
 - politisk behandling gjennom kalenderåret
 - tidfesting av egen aktivitet
- Gjøre prosessen effektiv og unngå ekstraarbeid
- Grunnlaget for dialogen på alle nivåer

Figur 4 Årshjulet til Nordreisa kommune

Målekort

- Overordnet målekort for hele organisasjonen

Indikator	Mål 2018
Årlige medarbeidersamtaler	100 %
Stolthet over egen arbeidsplass	4
Arbeidsnærvær	92 %

Tabell 5 Målekort

Befolkning – antall og sammensetning

Prognose for befolkningsframskrivning i Nordreisa

År	2018	2019	2020	2021	2022
0-5 år	367	365	367	367	341
6-15 år	645	651	662	661	626
16-66 år	3114	3096	3095	3103	3200
67-79 år	635	666	681	698	728
80 år +	244	250	250	250	257
Sum	5005	5028	5055	5079	5152

Tabell 6 Befolkningsframskrivning, Kilde: SSB, alternativ MMMM

Tabellen viser endringer over år

År	2018- 2019	2019- 2020	2020- 2021	2018- 2022	2018- 2033
0-5 år	-2	2	0	-26	-25
6-15 år	6	11	-1	-19	-7
16-66 år	-18	-1	8	86	158
67-79 år	31	15	17	93	129
80 år +	6	0	0	13	198
Sum	23	27	24	147	453

Tabell 7 Endringer i befolkningsstruktur

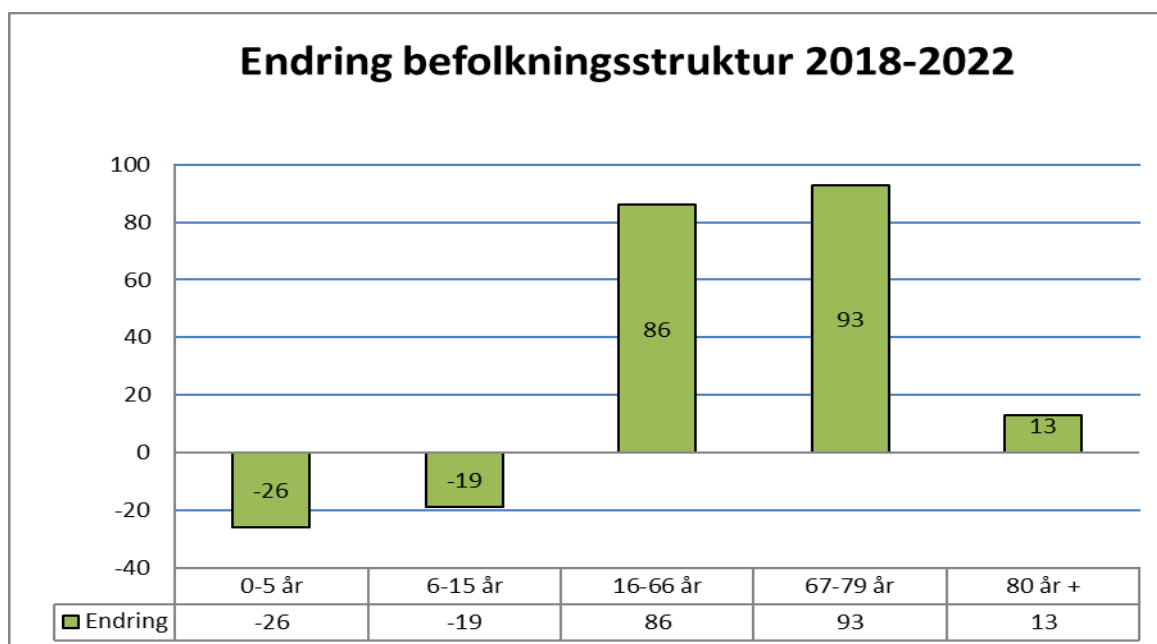
Prognosen er basert på visse forutsetninger og er beregnet på bakgrunn av antakelser om fruktbarhet, dødelighet, innenlands flyttemønster og inn- og utvandring. Disse antakelsene kan være mer eller mindre realistiske.

Ser vi på fremskrevet befolkningsutvikling frem til 2033 ser vi følgende:

Totalt sett går folkemengden i Nordreisa opp med 453 personer i økonomiplanperioden. Fram til 2022 øker folkemengden med 147 personer. Den største økningen fram til 2022 er i aldersgruppen 67-79 år, og i økonomiplanperioden er det aldersgruppen 80 år + som får den største økning, mens aldersgruppen 16-66 år har den nest største økningen.

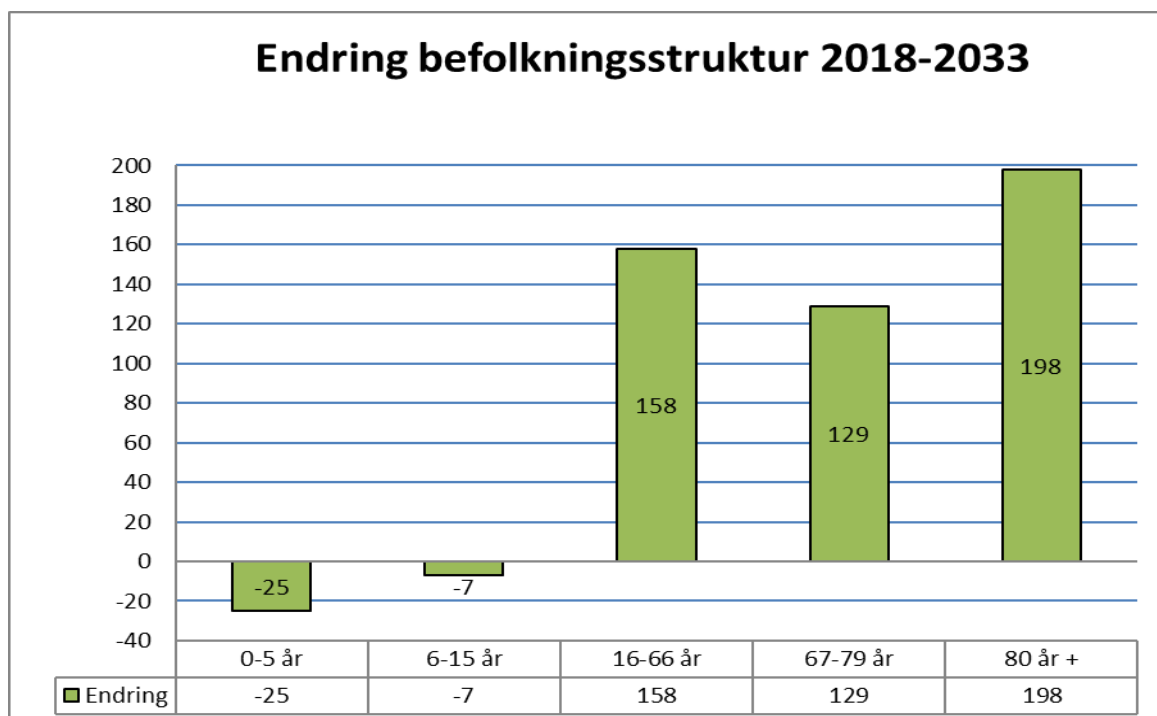
Ser vi på befolkningen i barnehagealder er det i begynnelsen av økonomiplanperioden relativt uforandret. På slutten av økonomiplanperioden, og frem mot 2033 vil denne aldersgruppen ha

nedgang. Når det gjelder befolkningen i skolepliktig alder, ser vi en stor økning fra 2018 til 2020. På slutten av økonomiplanperioden, og frem mot 2033 vil denne aldersgruppen ha nedgang.

Figur 2 Endring i befolkningsstruktur 2018-2022

Som vi ser av figuren er det stor økning i aldersgruppen 16-66 år og 67-79 år.

Figur 3 Endring i befolkningsstruktur 2018-2033

Utviklingstrekkene vi ser gir kommunen utfordringer fremover. Andel barnehagebarn og skoleelever går ned. Etterspørselen etter helse og omsorgstjenester vil også øke som følge av at aldersgruppen 67-79 år og 80 år + øker.

Sektor for administrasjon

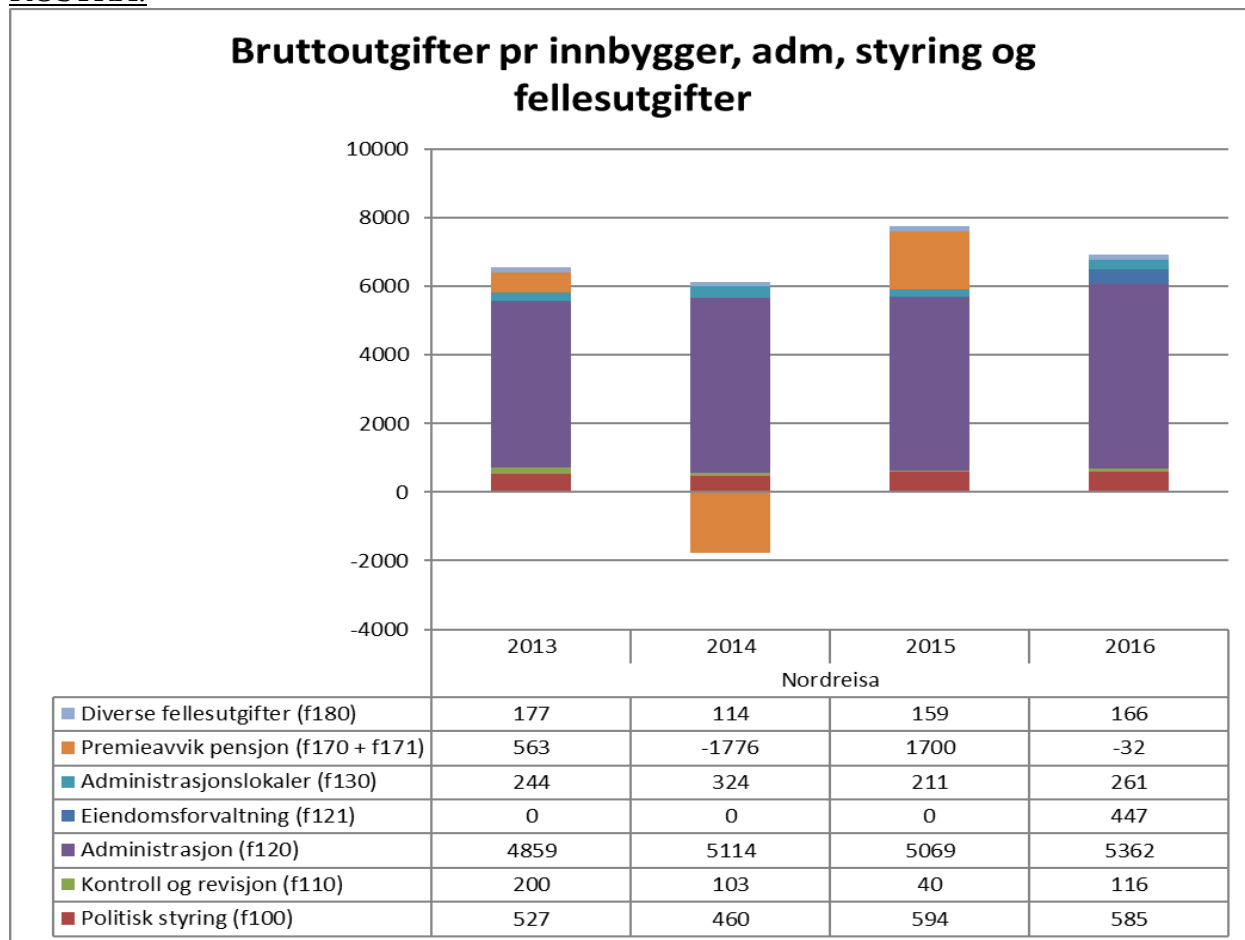
- Sektoren består av Rådmannen samt 2 stabs- og støttefunksjoner;
 - Service- og personaltjenester (personal/arkiv/IT)
 - Økonomitjenester (regnskap/lønn/skatt)
- Nordreisa kommune skal ha en tjenesteutvikling og personalpolitikk som bidrar til godt arbeidsmiljø, effektiv tjenesteyting og rekruttering av riktig fagfolk og kompetanse.
- Nordreisa kommune skal se på de ansatte som sin viktigste ressurs for å nå kommunens målsettinger. Nordreisa kommune vil derfor gjennom aktive personalpolitiske tiltak sørge for å ta vare på og utvikle denne på en god måte.
- Nordreisa kommune skal ha en effektiv, utviklingsorientert og tilpasningsdyktig organisasjon.
- Nordreisa skal være et utviklingsorientert regionsenter basert på godt naboskap og samarbeid.
- Nordreisa skal ha boliger, boformer og bomiljø som bidrar til mangfold og god livskvalitet. Nordreisakommune skal være en attraktiv kommune å bo i, og alle skal kunne etablere seg og ha egen bolig.

Rammen for sektoren:

1 Sektor for administrasjon	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Ramme for 2017	27 067 137	27 067 137	27 067 137	27 067 137
Endringer i budsjettet for 2018				
Konsekvensjustert budsjett	1 898 266	1 898 266	1 898 266	1 898 266
Sum tiltak	-88 489	-307 282	-374 278	-423 328
Ramme 2018	28 876 914	28 658 121	28 591 125	28 542 075

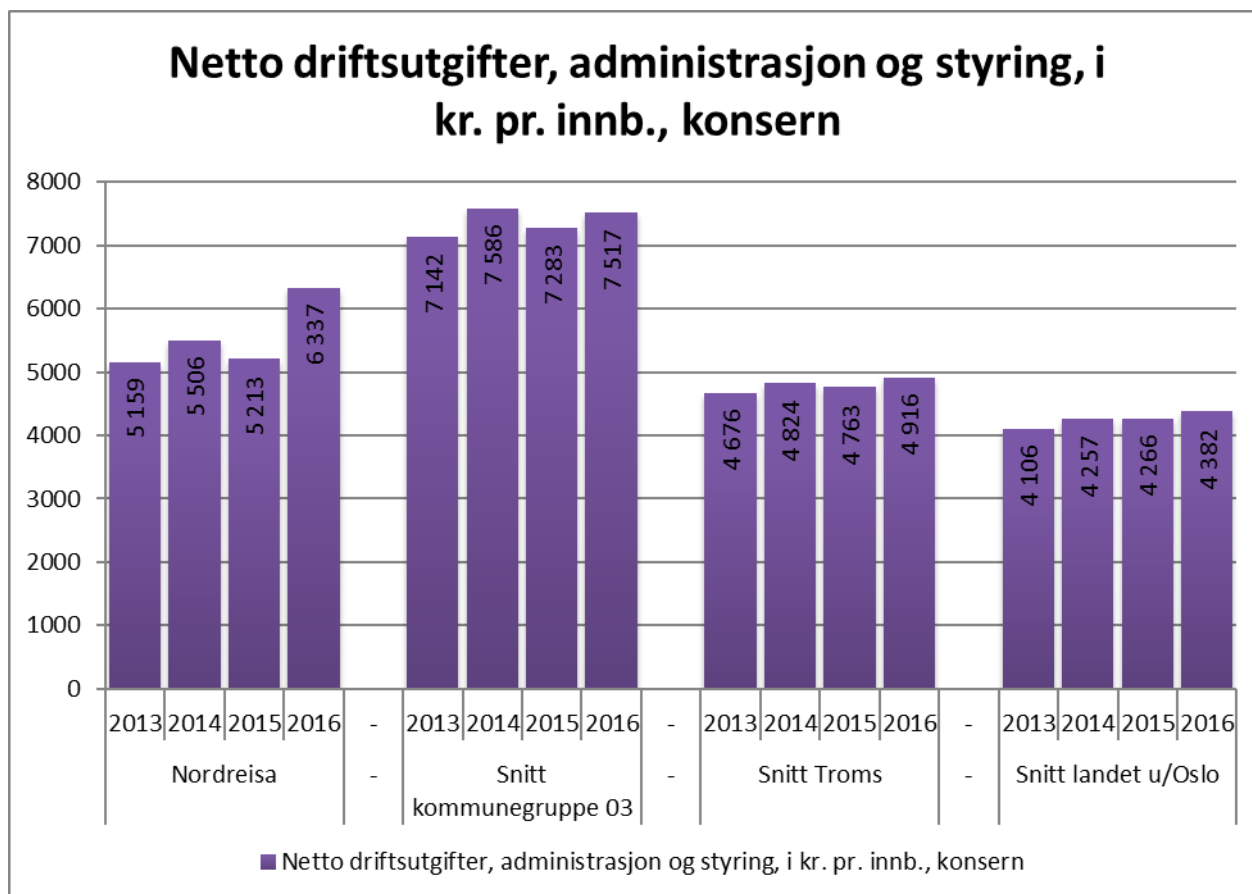
Tabell 8 Ramme for sektor for administrasjon

KOSTRA:

Figur 5 Bruttoutgift adm. Styring og fellesutgifter fordelt på funksjoner

Vi ser på figur 5 at det stort sett bare er pensjon som er forandret de siste årene. De andre holder seg relativt stabile fra år til år utenom kontroll og revisjon som har en stor nedgang i 2015. Nordreisa har tidligere ikke rapportert inn korrekt på eiendomsforvaltning, fra 2016 har det blitt rapportert inn korrekt på denne.

Figur 6 Netto driftsutgifter pr innbygger adm. styring og fellesutgifter

Ser vi på figur 6 ser vi at Nordreisa kommune ligger under snittet for kommunegruppe 3, men over snittet for Troms og landet uten Oslo. Utgiftene har holdt seg relativt jevn de siste årene. I 2016 er det en liten økning som følge av at eiendomsforvaltningen er blitt rapportert inn korrekt. Det nye økonomisystemet, som ble tatt i bruk fra 2012, har gitt bedre kontroll innenfor økonomiområdet og kvaliteten på det som innrapporteres til Statistisk sentralbyrå har blitt bedre.

Sektor for oppvekst og kultur

- Sektoren består av;
 - Stab
 - Barnehager
 - Skoler og SFO
 - Voksenopplæring og Flyktningetjenesten
 - Familiesenter (helsestasjon/åpen barnehage)
 - Barnevernstjenesten
 - Kultur (bibliotek/kulturskole/kino/Point)
- Nordreisa kommune skal være et attraktivt og helhetlig utdannings- og oppvekstsamfunn forankret i kunnskap om vår kultur, vår natur og vårt miljø. Nordreisa kommune skal styrke den helhetlige ledelsen i oppvekstsektoren.

Rammen for sektoren:

2 Sektor for oppvekst og kultur	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Ramme for 2017	125 799 980	125 799 980	125 799 980	125 799 980
Endringer i budsjettet for 2018				
Konsekvensjustert budsjett	8 714 217	8 714 217	8 714 217	8 714 217
Sum tiltak	-952 194	-1 552 303	-1 890 749	-2 138 536
Ramme 2018	133 562 003	132 961 894	132 623 448	132 375 661

Tabell 9 Ramme for sektor for oppvekst og kultur

Barnehager

- Nordreisa kommune har som mål at alle som ønsker barnehageplass skal få det når de trenger det.
- Nordreisa kommunes barnehager skal være en læringsarena med høy kvalitet og starten på et helhetlig opplæringsløp. Det pedagogiske arbeidet etter rammeverket skal basere seg på lokale fortrinn som natur, kultur og miljø.

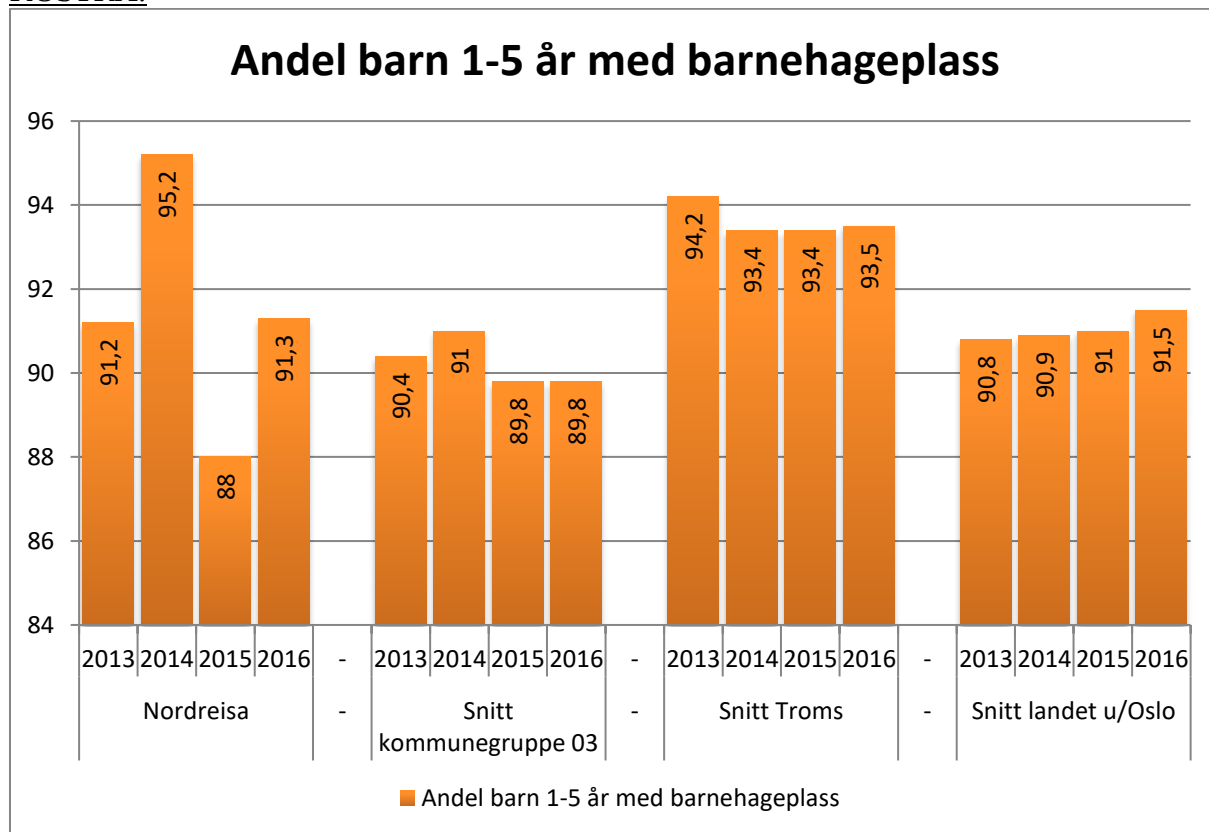
År	2018	2019	2020	2021	2022	Endring 2018-2022	Endring 2018-2033
0-5 år	367	365	367	367	341	-26	-25

Tabell 10 Framskrivning av antall barn 0-5 år

Utgiftsdrivere for barnehager:

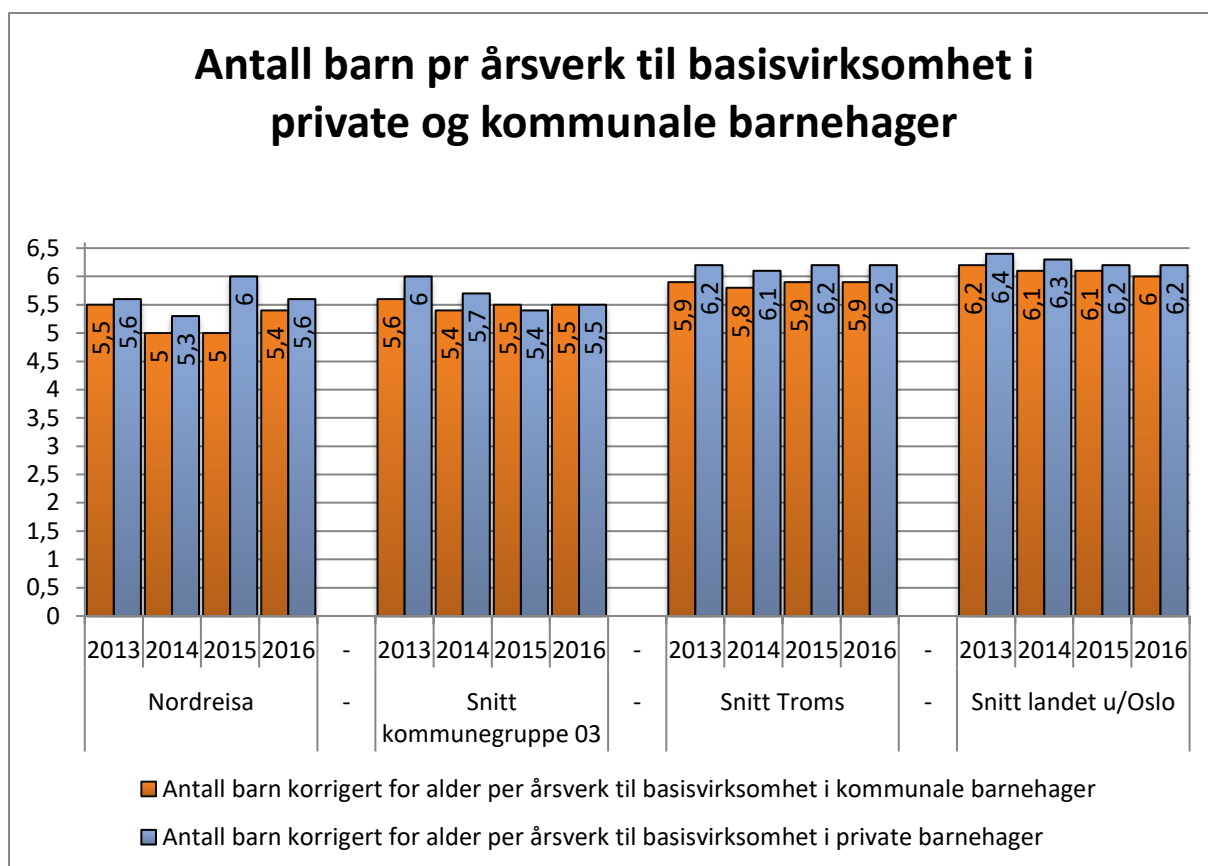
- Volum plasser * utgift pr plass
- Små barnehager gir høye utgifter pr plass
- Ikke fulle barnehagegrupper hele dagen
- Andel barn med spesielle behov
- Drift av bygninger

KOSTRA:

Figur 7 Andel barn 1-5 år med barnehageplass

Figur 7 viser at andelen barn med barnehageplass i Nordreisa har gått opp fra 88 i 2015 til 91,3 i 2016, og ligger igjen over snittet for kommunegruppe 3. Vi ligger under snittet for Troms og landet u/Oslo. Per i dag er det full barnehagedekning og noen få ledige barnehageplasser i Nordreisa. De siste årene har det blitt lagt ned flere avdelinger grunnet blant annet ny privat 4-avdelingsbarnehage som startet opp i 2015. Ser vi på befolkningsframskrivingen vil antallet barn i alderen 0-5 år ligge stabilt i økonomiplanperioden, men på lengre sikt gå noe ned. Kommunen driver i dag fem 2-avdelingsbarnehager, i tillegg til en 1-avdelingsbarnehage.

Figur 8 Antall barn pr årsverk i private og kommunale barnehager

Figur 8 viser at det gjennomgående er flere barn per årsverk i private enn i kommunale barnehager. Andelen barn per årsverk i de kommunale barnehager i Nordreisa ligger jevnt med snittet for kommunegruppa, men under snittet for Troms og landet u/Oslo.

Skole og SFO

- Nordreisa kommune skal ha en grunnskole med et godt læringsmiljø som har fokus på faglige resultater og sosial kompetanse.
- Nordreisa kommune skal ha fokus på tidlig innsats for å redusere behovet for spesialundervisning.

År	2018	2019	2020	2021	2022	Endring 2018-2022	Endring 2018-2033
6-15 år	645	651	662	661	626	-19	-7

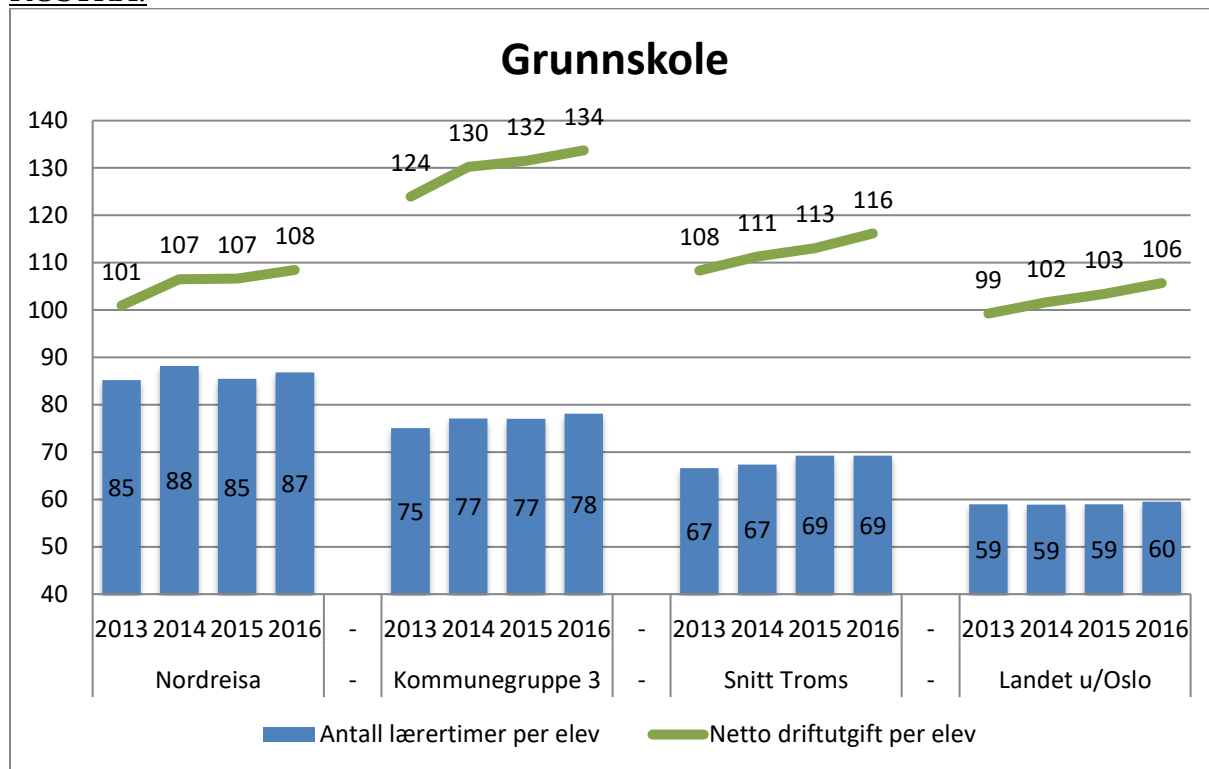
Tabell 11 Framskrivning elever i grunnskolen

Utviklingen i antall elever er positivt økende i første del av økonomiplanperioden, og får nedgang mot 2022. Det er i inntektssystemet til kommunene en sammenheng mellom antall skolebarn og rammeoverføringen. Det gis mer i rammeoverføring pr individ i aldersgruppen 6-15 år sett i forhold til aldersgruppen 67 år + om en legger til grunn dagens fordelingsnøkkel.

Utgiftsdrivere:

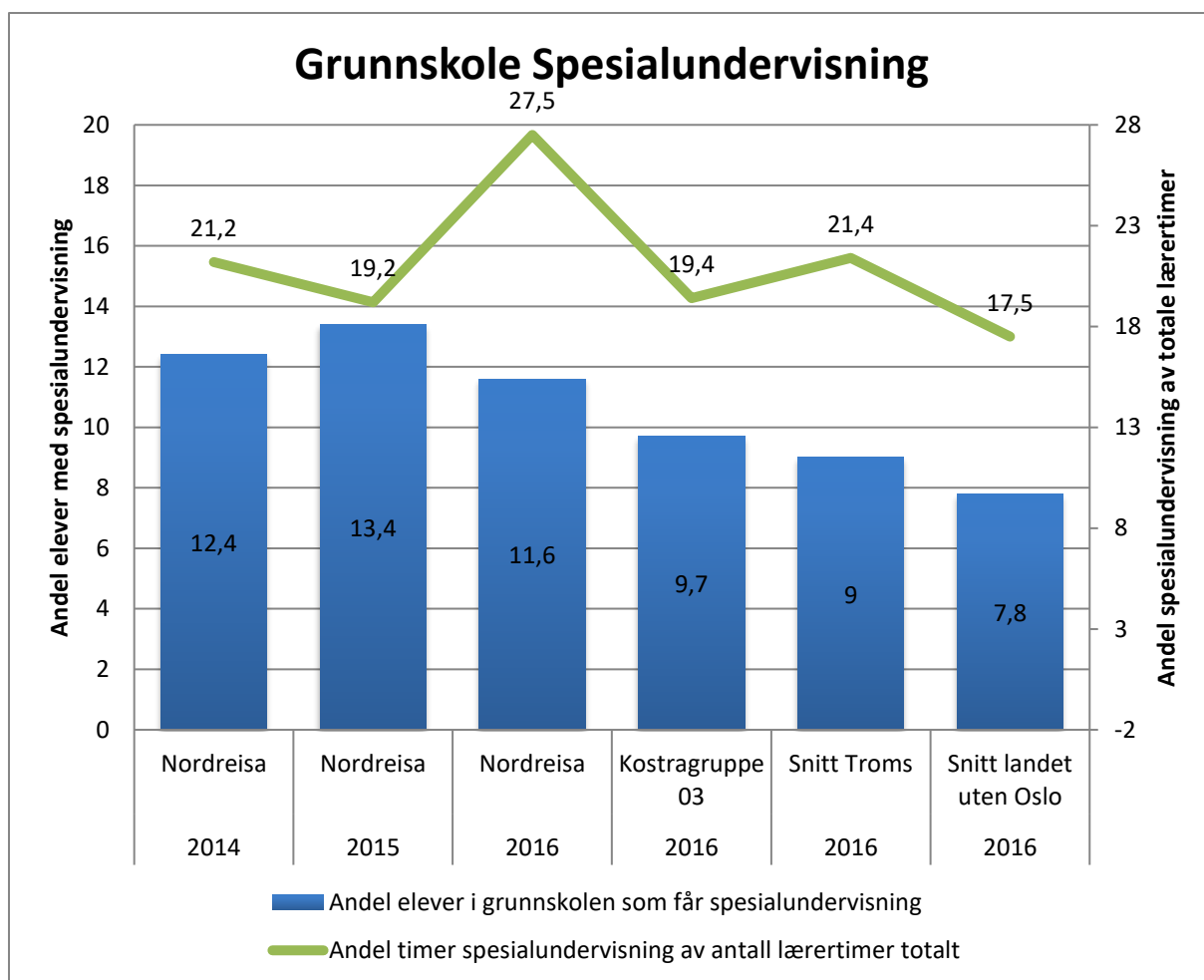
- Gjennomsnittlig skolestørrelse
 - Antall elever
 - Lærertetthet
- Ressursandel til spesialundervisning
- Lønnsansiennitet pr årsverk

KOSTRA:

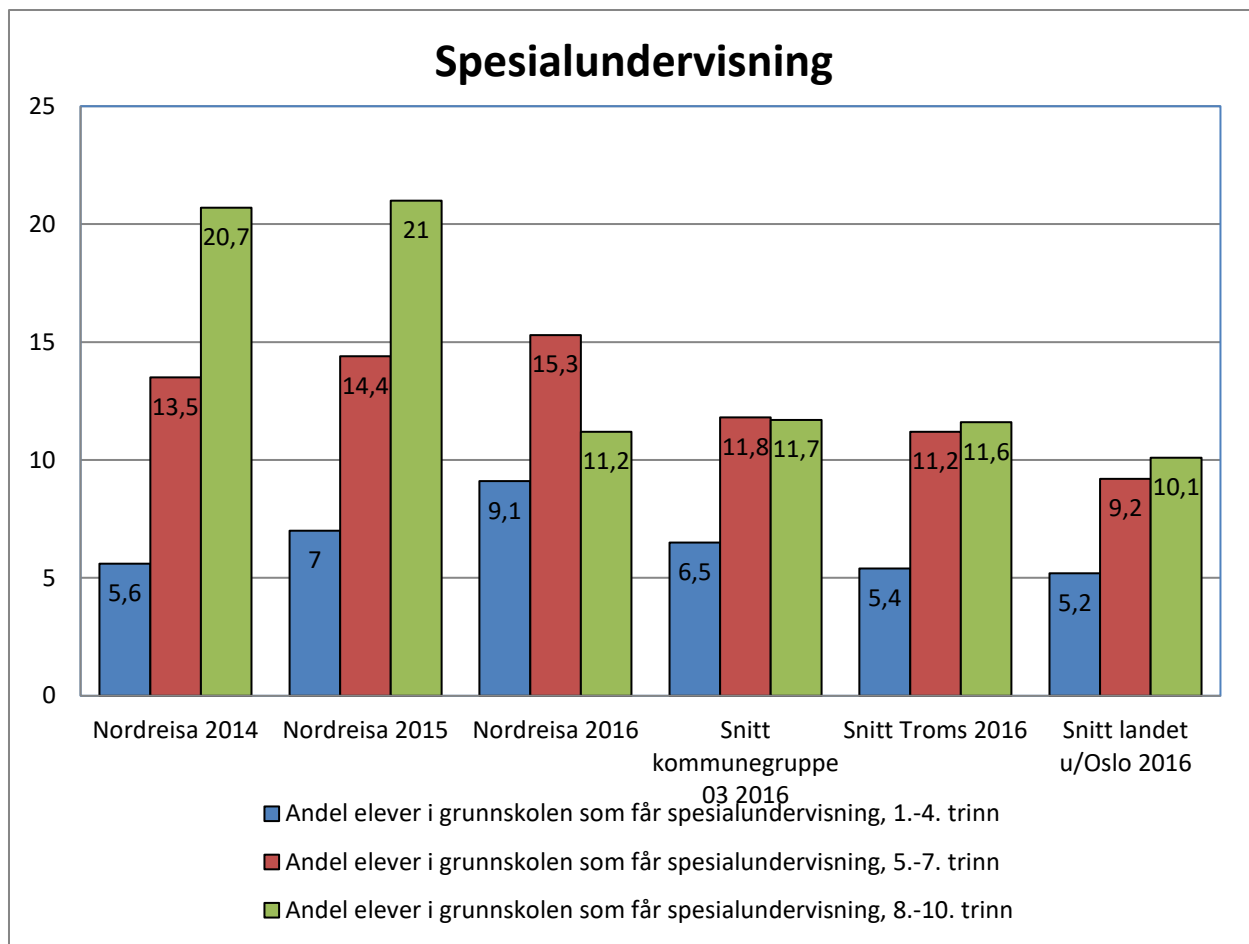
Figur 9 Grunnskole. Lærertimer per elev og netto driftsutgift per elev

Vi ser i figur 9 at antall lærertimer per elev har vært stabil. Antall lærertimer per elev i Nordreisa ligger over snittet for både kommunegruppa, Troms og landet u/Oslo. Netto driftsutgifter per elev i Nordreisa ligger under snittet for kommunegruppa og Troms, men over snittet i landet u/Oslo.

Figur 10 Spesialundervisning i grunnskolen, andel elever og andel av lærertimer

Som vi ser på figur 10, har andelen av elever som mottar spesialundervisning gått noe ned siste året. Andel lærertimer til spesialundervisning har gått mye opp siste året. Nordreisa kommune ligger over snittet i Troms, kommunegruppe 3 og snittet for landet u/Oslo på både andel elever som får spesialundervisning og andel timer spesialundervisning av antall lærertimer totalt.

Figur 11 Spesialundervisning i barne- og ungdomsskole fordelt på klassetrinn

Figur 11 viser på hvilket tidspunkt tiltakene blir satt inn i utdanningsløpet når det gjelder spesialundervisning. Den største delen rettes inn mot 5-7 trinn. Figuren viser at det settes inn like mye tiltak mot 5-7 trinn som 8-10 trinn for kommunegruppe, snittet for Troms og hele landet. Nordreisa kommune har ligget langt over gjennomsnittet for gruppen 8-10 trinn i figuren, men i 2016 har det vært en stor nedgang. Gruppen 1-4 trinn og 5-7 trinn ligger også over gjennomsnittet, og har en økning fra 2015 til 2016. Det jobbes fortsatt med tiltak for å effektivisere og redusere spesialundervisningen.

2. juli 2009 leverte Midtlyng-utvalget sin innstilling NOU 2009:18 til Kunnskapsdepartementet. Utvalget gjennomgikk organisering, ressursbruk og resultater av spesialundervisning, og vurderte i hvilken grad systemet sikrer tidlig innsats til førskolebarn, elever og lærlinger med særlige opplæringsbehov. Utvalget peker på fire sentrale utfordringer: ensretting og mangel på hensyn til mangfoldet, ulik forståelse og praktisering av regelverket, mangel på samordning og samarbeidskompetanse, og forhold knyttet til den spesialpedagogiske innsatsen. Midtlyngutvalgets utredning var et viktig utgangspunkt for Melding til Stortinget 18 (2010-2011) Læring og fellesskap, Tidlig innsats og gode læringsmiljøer for barn, unge og voksne med særlige behov. Stortingsmeldingen meisler ut tre strategier for å forbedre dagens system.

Strategi 1: Fange opp-følge opp. Barnehage og skole skal bli bedre til å fange opp de som trenger hjelp og støtte. Tilpasset opplæring og tidlig innsats skal sikre størst mulig læringsutbytte. Spesialundervisning skal fortsatt benyttes, men den skal ha realistiske mål for den enkelte elev, inneholde konkrete tiltak og det skal være en evaluering av resultater.

Strategi 2: Målrettet kompetanse-styrket læringsutbytte. Det er nødvendig med spesialisert og målrettet kompetanse, bedre samhandling med PP-tjenesten og riktig bruk av assistenter.

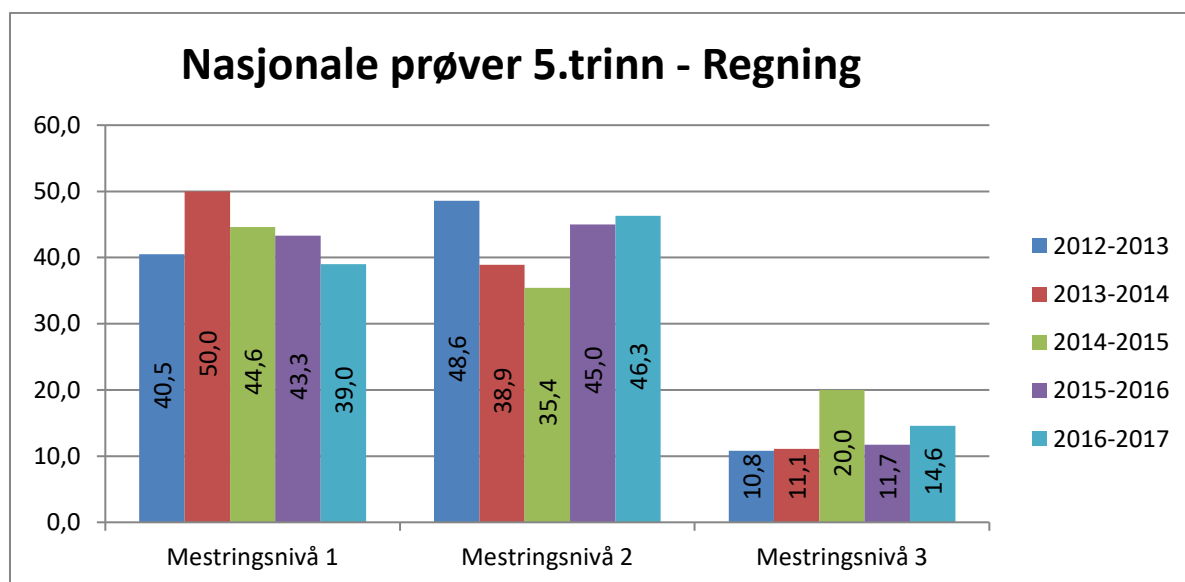
Strategi 3: Samarbeid og samordning-bedre gjennomføring. Barnehagen og skolen skal ha god tilgang til helhetlig spesialpedagogisk støtte. Samarbeid med foreldre til barn med behov for særskilt hjelp og støtte skal bli bedre gjennom informasjon og samordning.

Nasjonale prøver

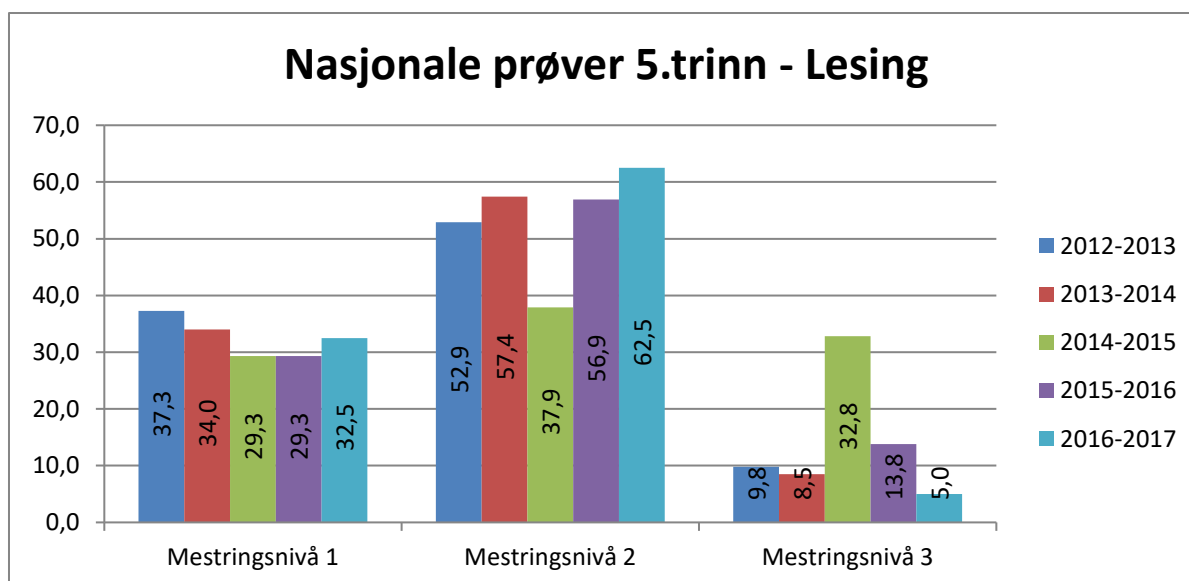
➤ Utdanningsdirektoratet – Skoleporten

Nasjonale prøver i lesing og i regning skal kartlegge i hvilken grad elevenes ferdigheter er i samsvar med mål for de grunnleggende ferdighetene lesing og regning, slik de er integret i kompetansemål i læreplaner for fag i læreplanen Kunnskapsløftet. Engelsk er ikke en av de grunnleggende ferdighetene i Kunnskapsløftet, og skiller seg derfor ut fra de nasjonale prøvene ved at de tar utgangspunkt i kompetansemål i ett fag – engelsk. I nasjonale prøver fordeles elevene på tre mestringsnivå, der mestringsnivå 1 er lavest og mestringsnivå 3 er høyest. Det skal være om lag 25 % på mestringsnivå 1, om lag 50 % på mestringsnivå 2 og om lag 25 % på mestringsnivå 3.

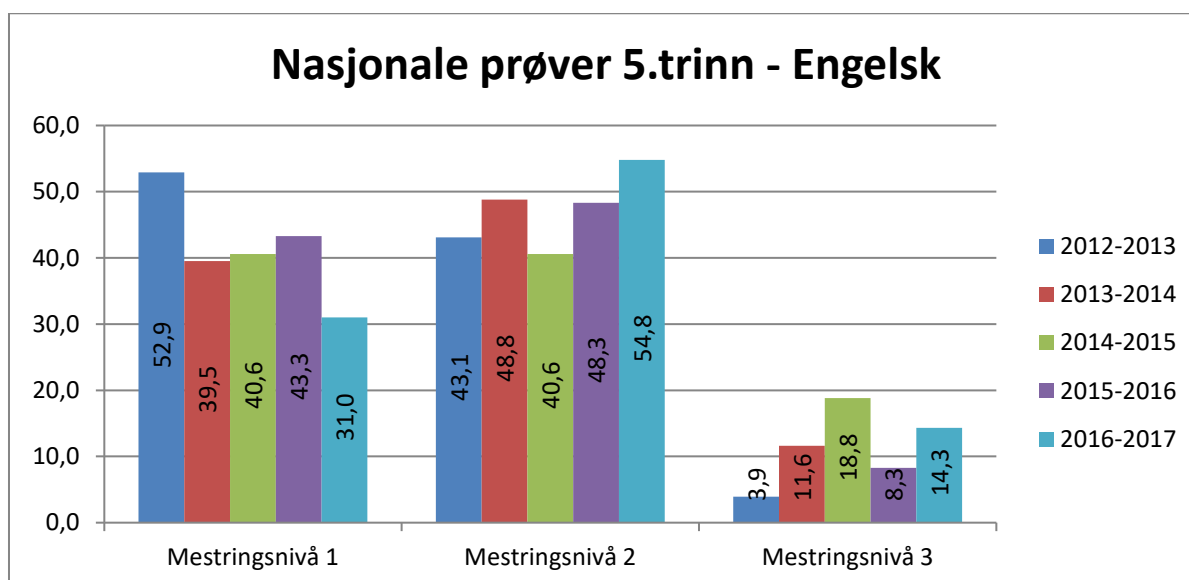
Hvis vi ser på resultatene av de nasjonale prøvene for 5.trinn de siste to skoleårene, ser vi at Nordreisa kommune har en lav andel av elevene på mestringsnivå 3, som er det høyeste nivået. Elevene fordeles i hovedsak mellom mestringsnivå 1 og mestringsnivå 2 både på engelsk og regning. Lesing har størst andel på mestringsnivå 2.

Figur 12 Nasjonaleprøver 5.trinn, regning

Figur 13 Nasjonale prøver 5.trinn, lesing

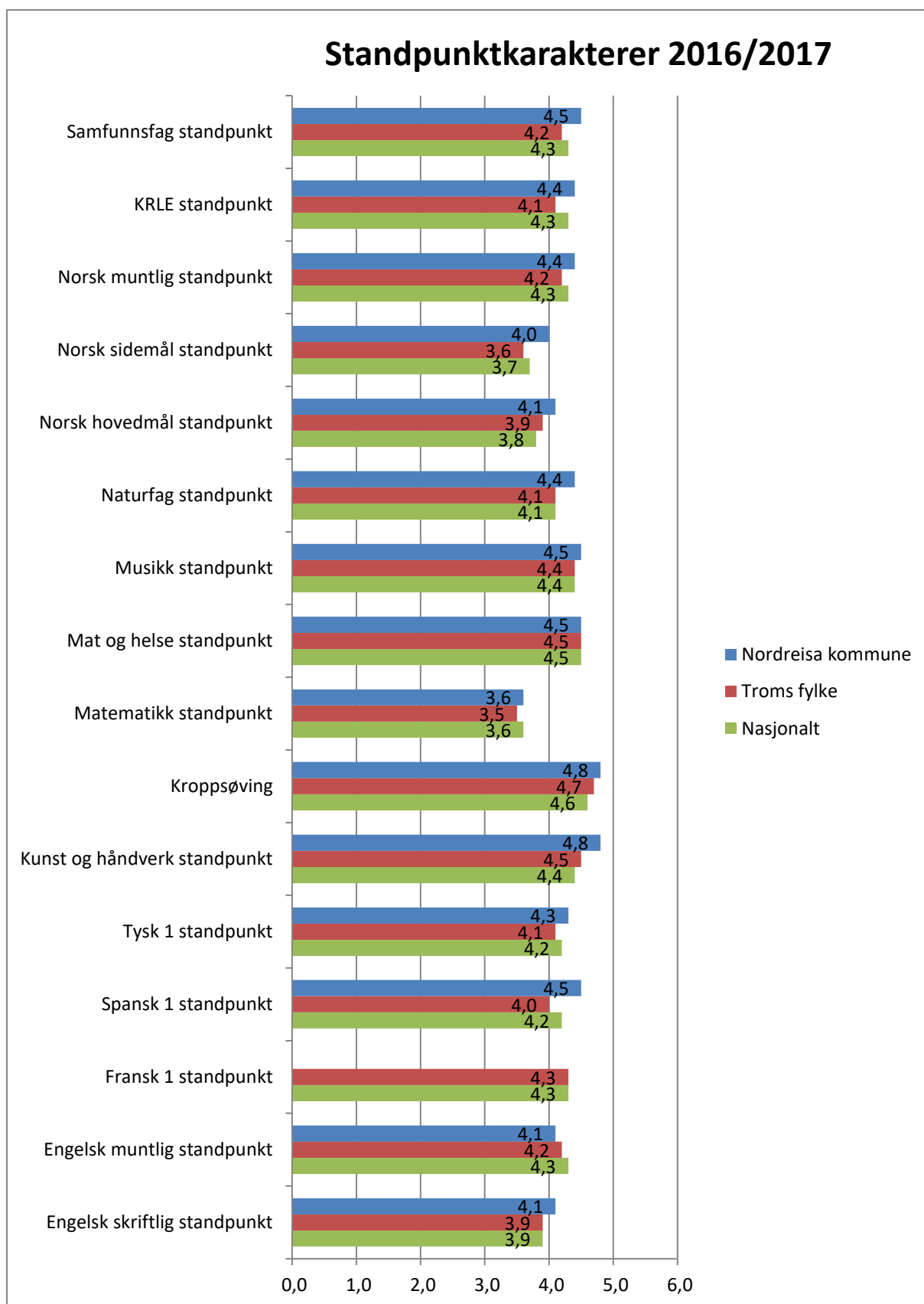

Figur 14 Nasjonale prøver 5.trinn, engelsk

Standpunktkarakterer

➤ Utdanningsdirektoratet – Skoleporten

Standpunktkarakteren gir informasjon om kompetansen til eleven ved avslutningen av opplæringen i faget. Fra 8.klasse til 10.klasse får eleven vurdering med tallkarakterer, på en skala fra 1 til 6. Karakteren 6 uttrykker at eleven har utmerket kompetanse i faget. Karakteren 1 uttrykker at eleven har svært lav kompetanse i faget. Nedenfor vises standpunktkarakteren for Nordreisa kommune for skoleåret 2016/2017. Som figuren viser ligger standpunktkarakteren i kommunen noe over eller jevnt med både Troms fylke og nasjonalt.

Figur 14 Standpunktkarakterer

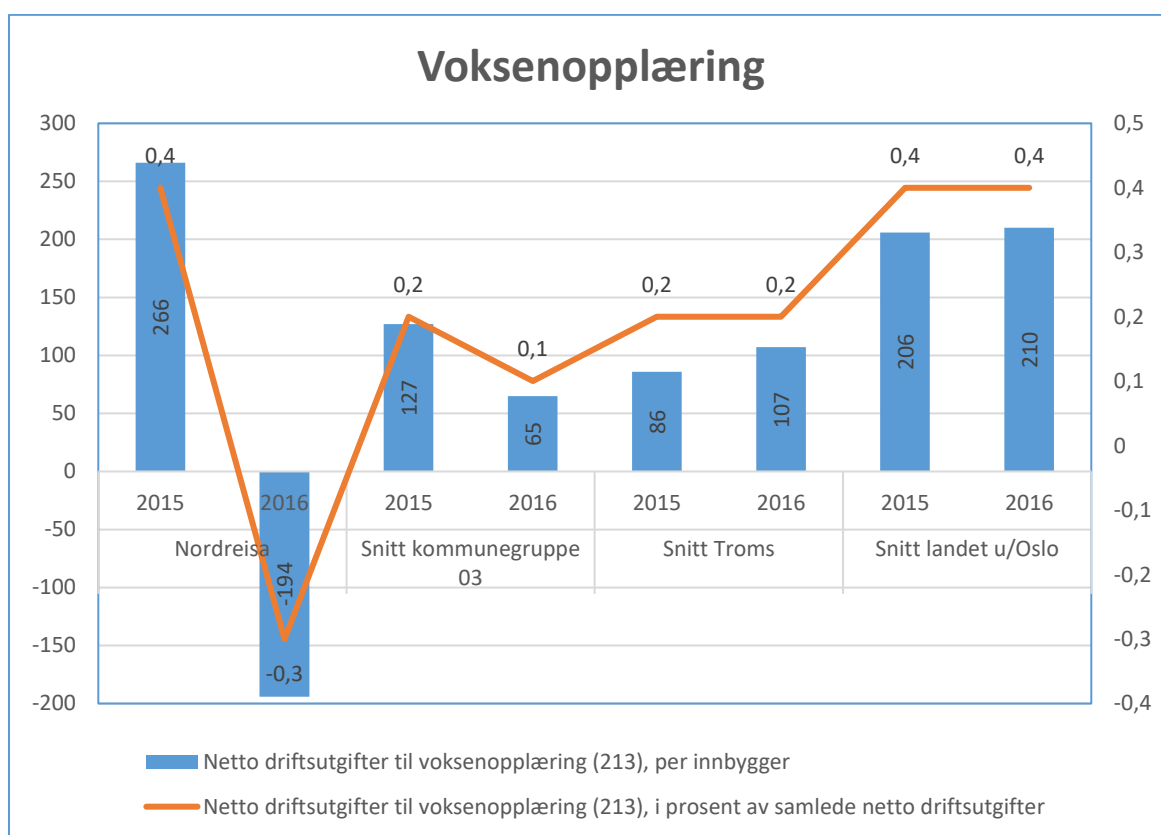
Voksenopplæring og Flyktningetjenesten

- Nordreisa kommunes voksenopplæring skal tjene innbyggerne og næringslivet i forhold til norskopplæring/integrering av fremmedspråklige.
- Nordreisa kommunes voksenopplæring skal bidra til kvalifisering av arbeidskraft som gjenspeiler behovet i samfunnet.

År	2013	2014	2015	2016
Folkemengden i alt	4854	4882	4895	4919
Andel innvandrerbefolkning	5	5,9	6,3	7,3

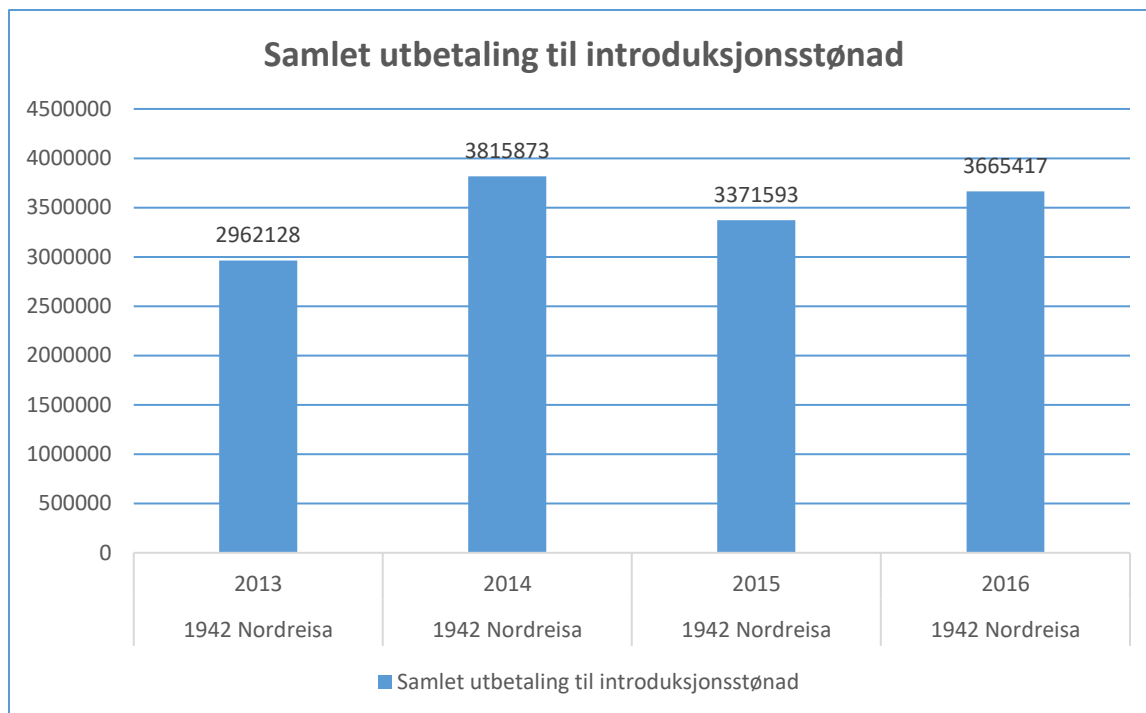
Tabell 12 Andel innvandrerbefolkning i prosen av folkemengden i alt

KOSTRA:

Figur 15 Netto driftsutg. til voksenopplæring pr innbygger og i prosent av samlede netto driftsutg. i grunnskolesektoren

Vi ser i figur 15 at netto driftsutgifter har gått ned fra 2015 til 2016. 2016 har et positivt resultat pga merinntekter på tilskudd. Kommunen ligger godt under snittet for kommunegruppen, snittet for Troms og landet u/Oslo. Nordreisa kommune ligger også under kommunegruppen, snittet for Troms og landet u/Oslo på netto driftsutgifter i prosent av samlede netto driftsutgifter i grunnskolesektoren. KOSTRA har ingen sammenlignbare tall for 2013.

Figur 16 Samlet utbetaling til introduksjonsstønad

Vi ser i figur 16 at samlet utbetaling har ligget jevnt fra 2014 til 2016. KOSTRA har ingen sammenlignbare tall for kommunegruppe, snittet for Troms og landet u/Oslo.

Familiesenter

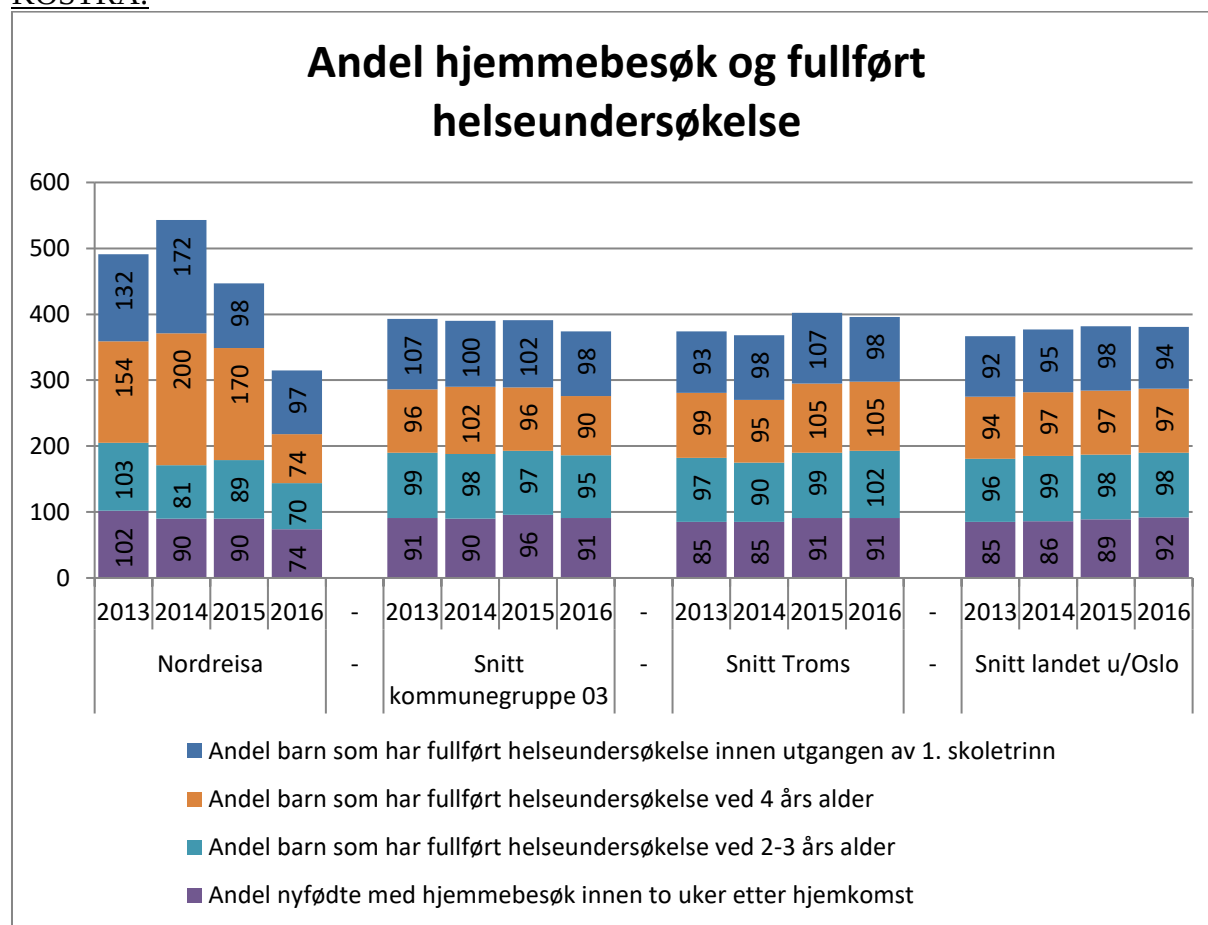
Helsestasjon

- Nordreisa kommunes tjenestetilbud og helsetjenester skal dreies mot mer forebyggende og helsefremmende fremfor behandlende.
- Nordreisa kommune skal styrke skole-helsetjenesten og lavterskeltilbudet til barn og unge for å fremme fysisk og psykisk helse og forebygge sykdom og skade.

Åpen barnehage

- Nordreisa kommune skal ha en åpen barnehage som et lav-terskel tilbud og en tiltaksarena for familier som trenger støtte og stimulering. Den skal også være en arena for lek og samvær for foresatte og barn uten ordinær barnehageplass.

KOSTRA:

Figur 17 Andel hjemmebesøk og fullført helseundersøkelse

Figur 17 viser at Nordreisa kommune ligger jevnt med de andre på andel barn som har fullført helseundersøkelse innen utgangen av 1.skoletrinn. Kommunen ligger under på de andre sammenlignbare områdene.

Barnevernstjenesten

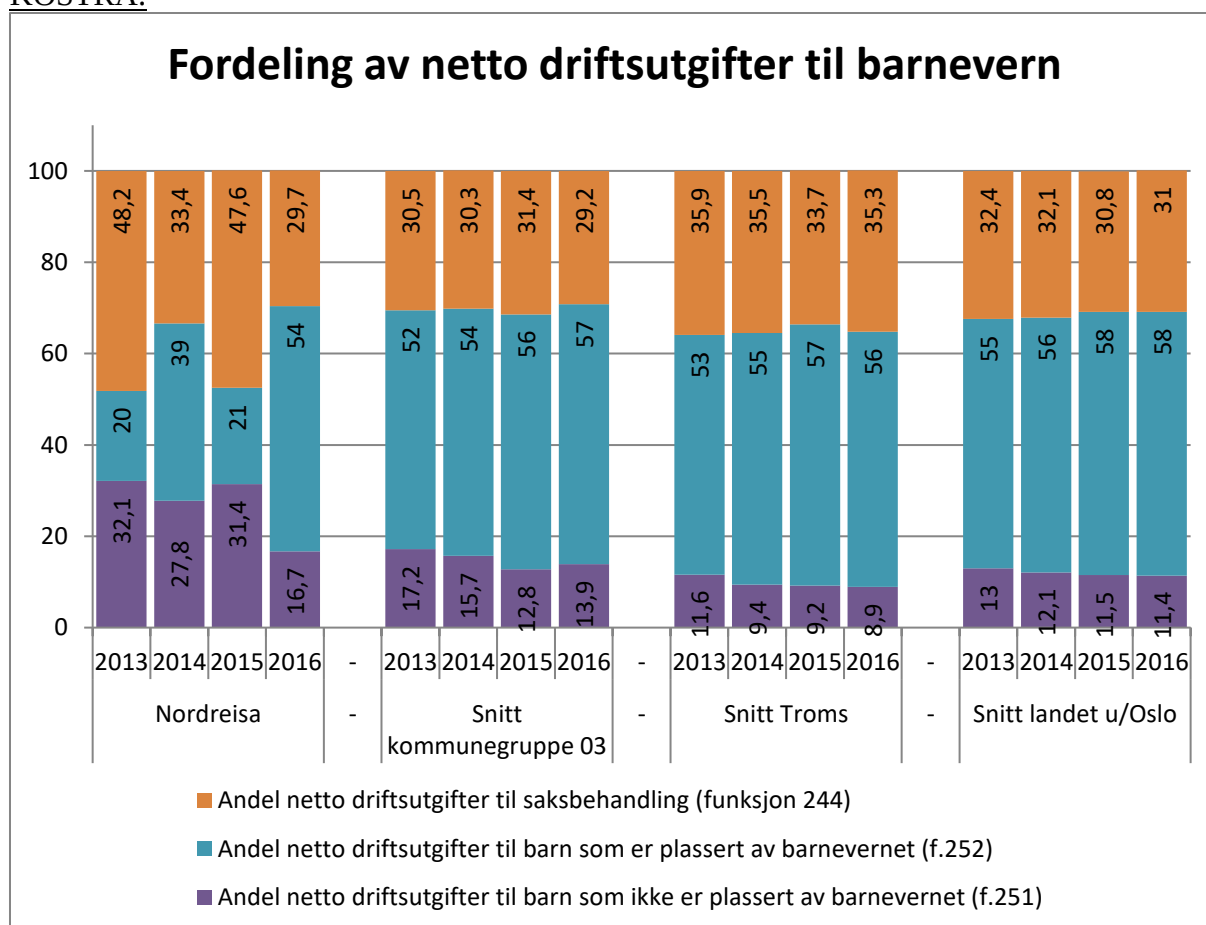
Barnevern

- Nordreisa kommune skal ha fokus på forebyggende barnevern rettet mot barnehager og skoler.
- Nordreisa kommune skal utvikle tverrfaglige arenaer hvor familier kan få individuell hjelp og støtte på et tidlig tidspunkt

Utgiftsdrivere barnevern:

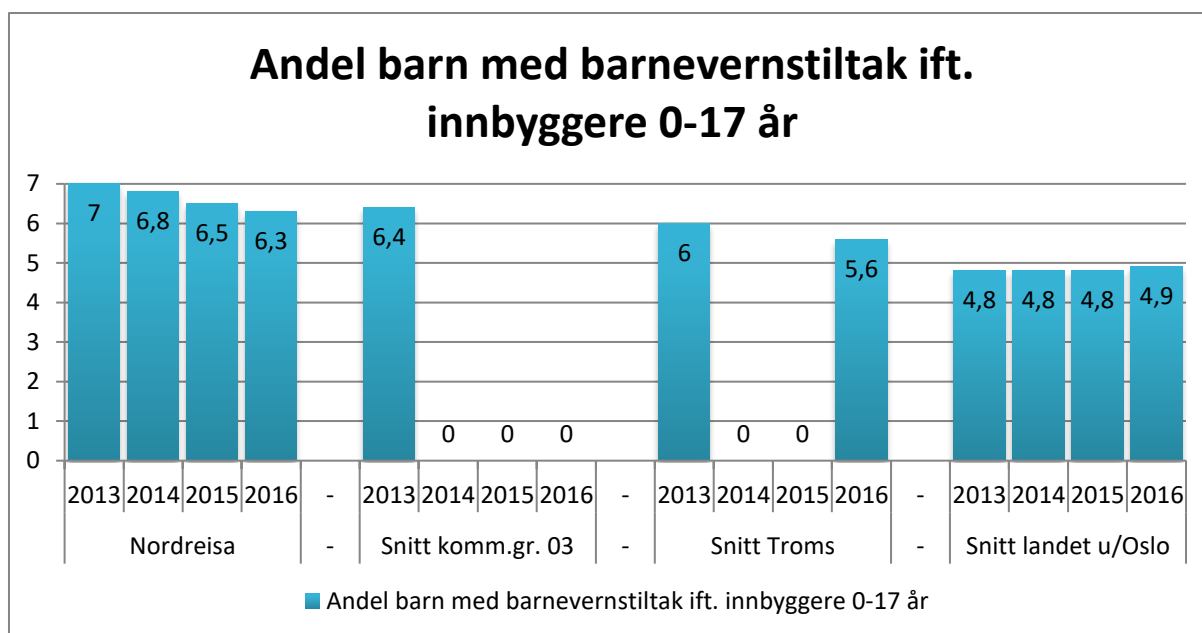
- Volum, dvs. andel/antall i tiltak
- Utgift pr barn med tiltak i og utenfor hjemmet
- Utgifter til saksbehandling, utgift pr barn

KOSTRA:

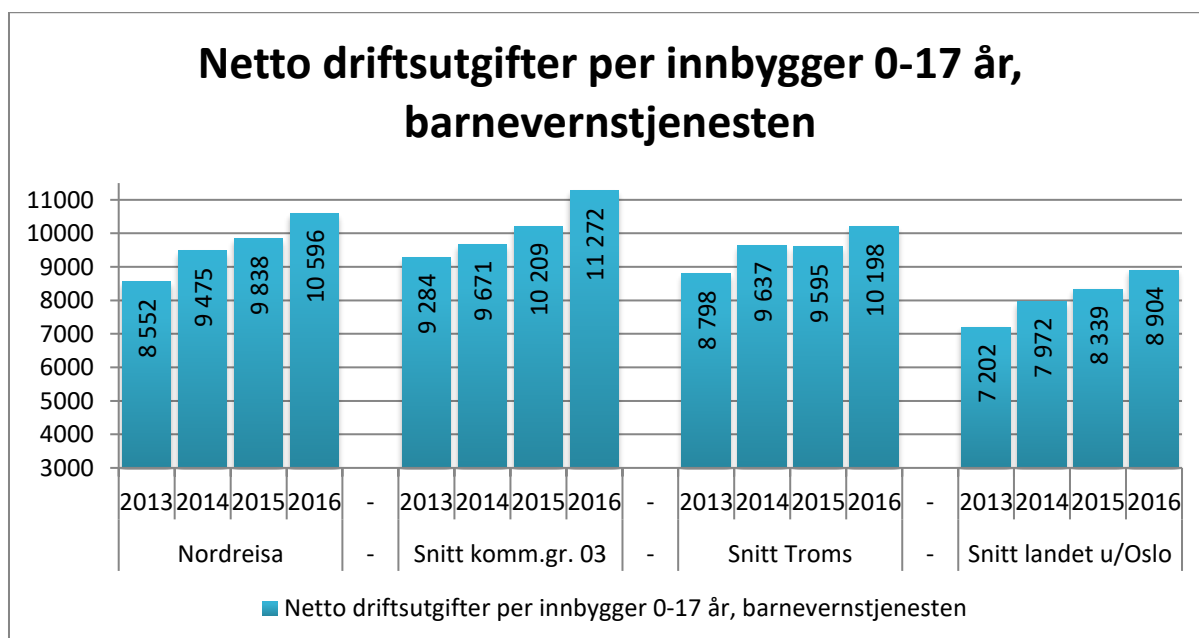
Figur 18 Fordeling av netto driftsutgifter til barnevern

Vi ser i figur 18 at Nordreisa kommune ligger jevnt med de andre på alle sammenlignbare åmråder.

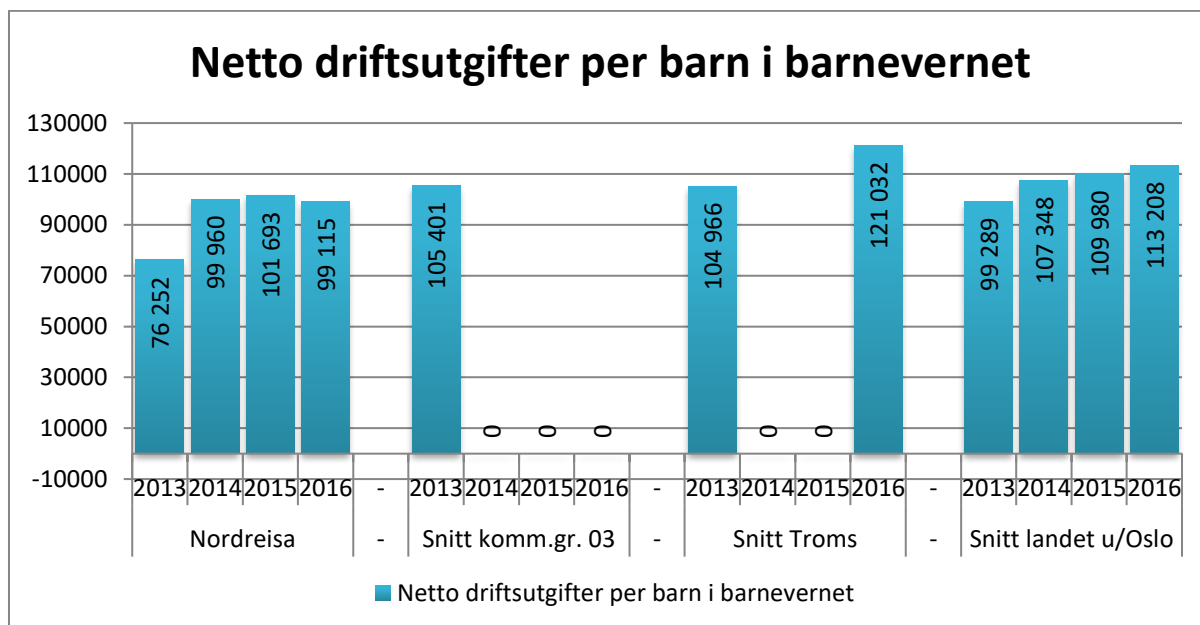
Figur 19 Andel barn med barnevernstiltak

Figur 19 viser at Nordreisa kommune har en større andel barn med barnevernstiltak i forhold til innbyggere i aldersgruppen 0-17 år enn gjennomsnittet i Troms og landet u/Oslo. Det mangler tall på kommunegruppe 3 og Troms for 2014, 2015 og 2016 da det er feil i tallgrunnlagene for disse årene. Vi ser en jevn nedgang fra 2013 til 2016. Snittet for landet u/Oslo har en relativ jevn utvikling, mens Nordreisa har en nedadgående trend. Antall barn med tiltak er den største utgiftsdriveren til barnevernet.

Figur 20 Netto driftsutgifter pr innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten

Figur 20 henger sammen med figur 19 der kostnader og andel barn henger sammen. Vi ser at driftsutgiftene til barnevernstjenesten pr innbygger i aldersgruppen 0-17 år i Nordreisa har økt fra 2013 til 2016. Kommunen ligger under nivået i kommunegruppen, men over snittet i Troms og landet u/Oslo. Fylkesmannen betaler for 2, 6 stillinger i barnevernet, noe som gir kommunen økte ressurser uten økte utgifter.

Figur 21 Netto driftsutgifter pr barn i barnevernet

Figur 21 viser at netto driftsutgifter pr barn i barnevernet i Nordreisa har hatt en stor økning fra 2013 til 2014, men har så vært jevn fra 2014 til 2016. Nordreisa ligger likevel under gjennomsnittet for Troms og landet uten Oslo. Det mangler tall på kommunegruppe 3 og Troms for 2014, 2015, og 2016 da det er feil i tallgrunnlagene for disse årene.

Kultur

- Nordreisa kommune vil at lag og foreninger skal være en viktig ressurs i samfunnsutviklingen, og kommunen ønsker å støtte opp om dette.
- Nordreisa kommune skal i Halti-bygget tilrette-legge for produksjon og kultur-opplevelser for regionens befolkning.
- I Nordreisa skal kulturarbeidet være preget av åpenhet og inkludering og være forankret i vår egen flerkulturelle historie og identitet.

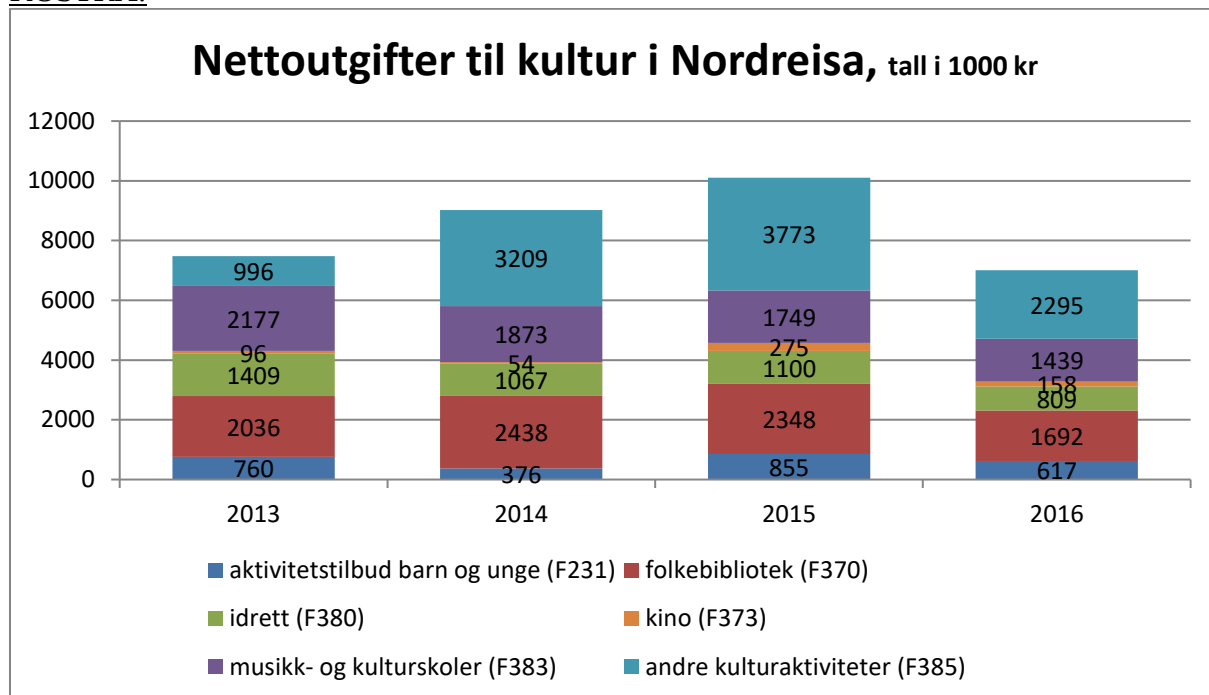
Kulturskolen

- Kommunens kulturskole skal samordnes som en del av oppvekststrukturen i Nordreisa.
- Kommune skal ha en godt utbygd kulturskole der det er plass til de som ønsker det.
- Nordreisa kommunes kulturskole skal være en meningsfylt og stimulerende fritidsaktivitet som skal tilrettelegge for og utvikle elevenes kunstneriske og skapende evner samt fremme forståelse, opplevelse og interesse for kunst og kultur.

Bibliotek

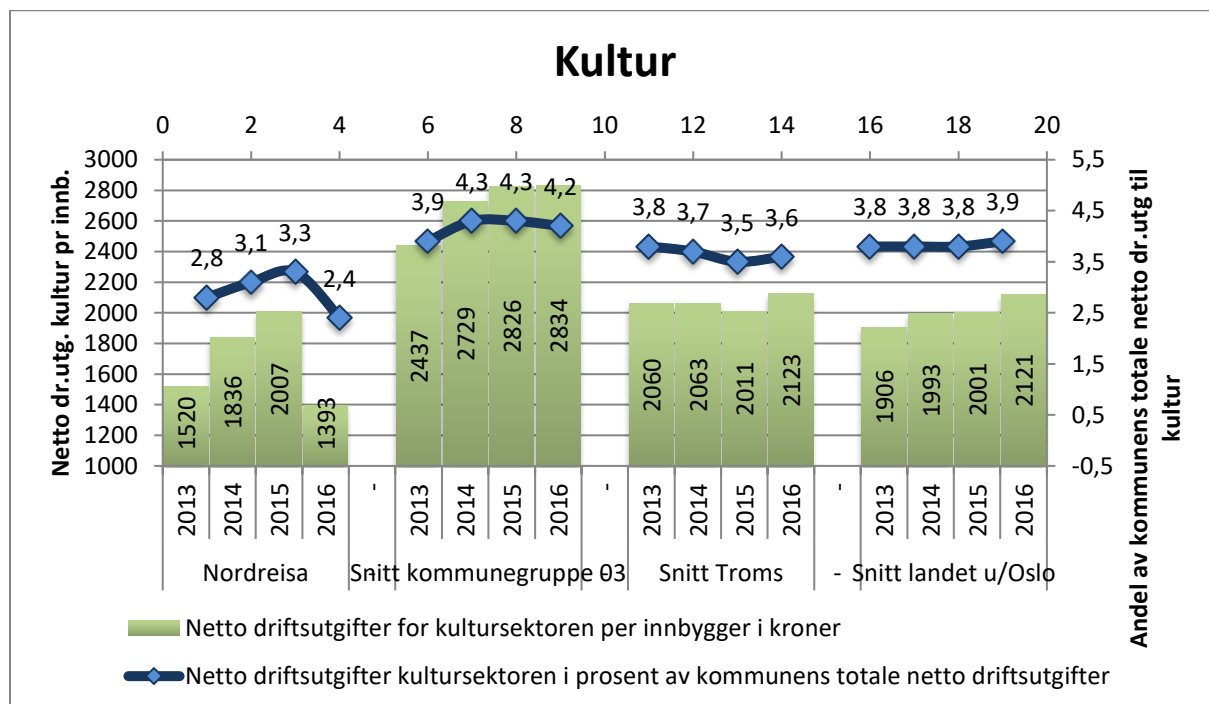
- Nordreisa kommune skal utvikle biblioteket til å bli et kunnskaps-senter og en læringsarena for barnehager og grunnskoler i kommunen.
- Nordreisa kommune skal videreutvikle studie-biblioteket og bibliotekstjenestene til voksne som tar utdanning.

KOSTRA:

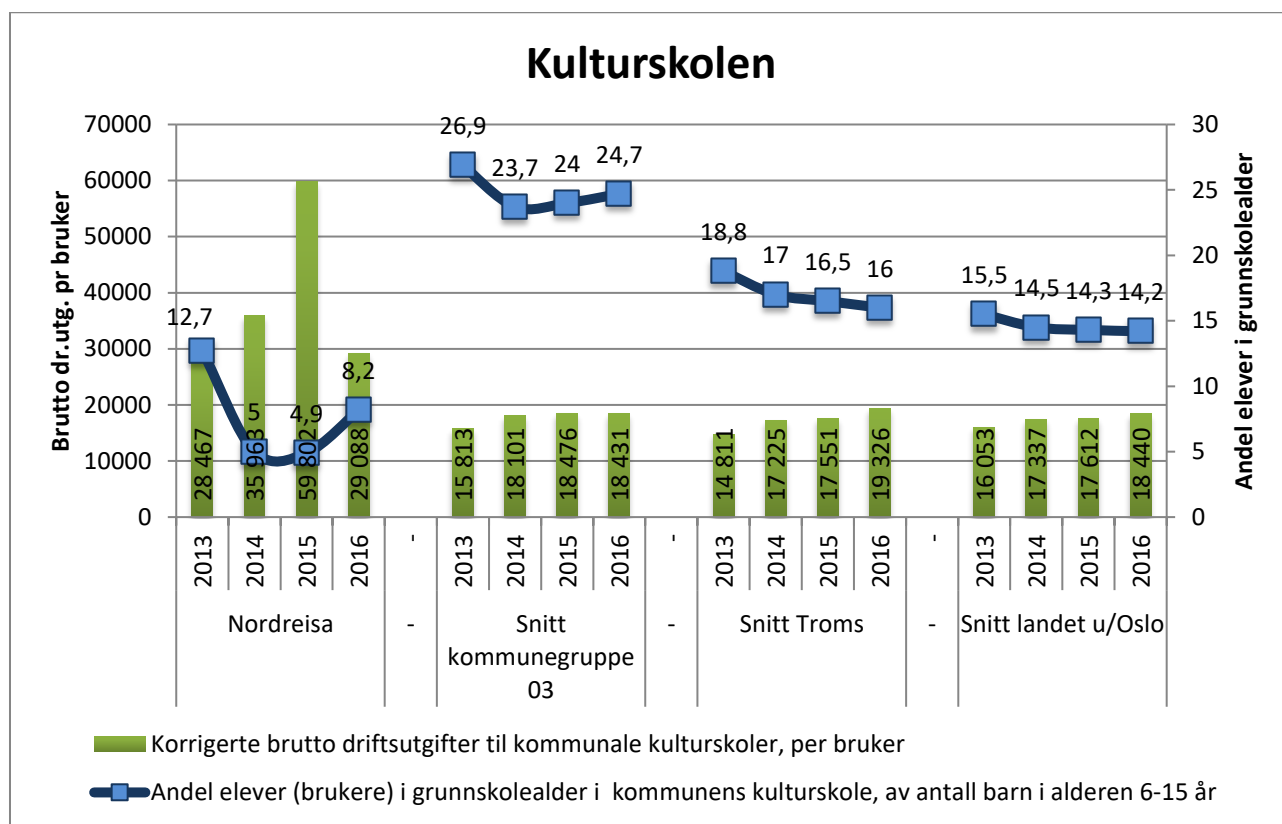
Figur 22 Netto driftsutgifter kultur fordelt på funksjon

Andre kulturaktiviteter (F385) er stor, da samfunnshuset/svømmehallen og driften av Halti går under denne funksjonen. For 2013 er denne kraftig redusert som trolig skyldes feilrapportering. Den øker fra 2014 til 2015, men går mye ned i 2016. Musikk- og kulturskolen har gått tilbake i 2014, 2015 og 2016 etter å ha hatt økning hvert år. Idrett har nedgang i 2016. Biblioteket går noe ned i 2016 etter å ha ligget jevnt på ca samme nivå i alle årene. Når det gjelder aktivitetstilbud barn og unge går denne noe ned i 2016.

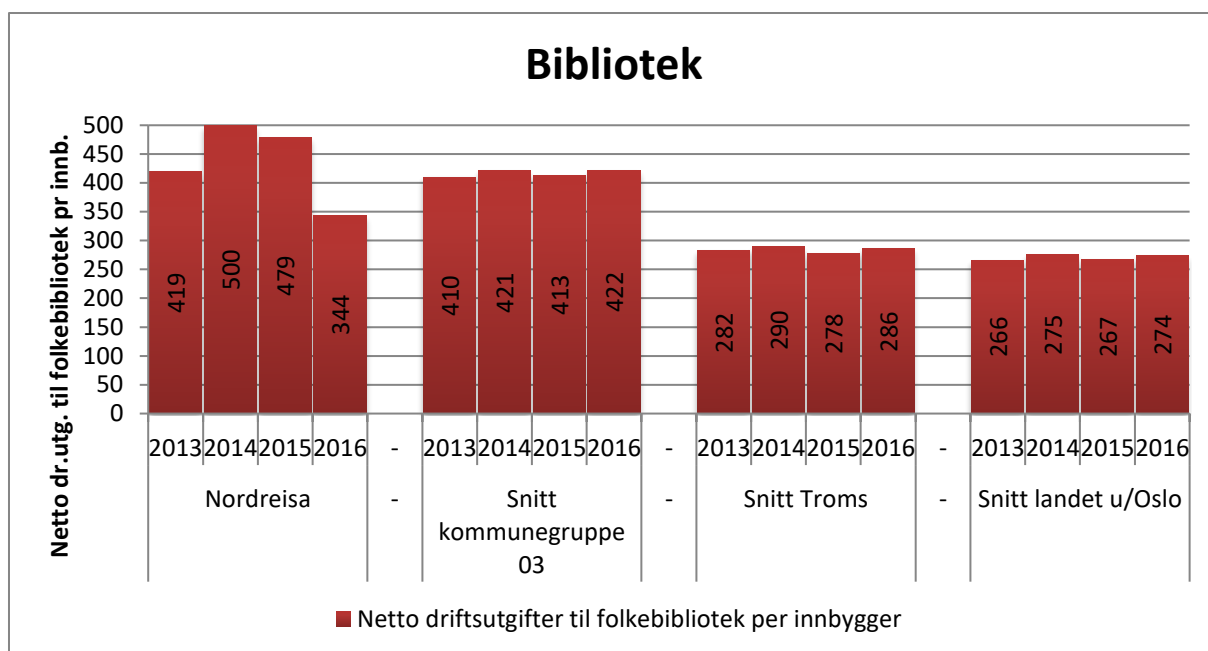
Figur 23 Netto driftsutgifter til kultur

Nordreisa kommune har hatt en økning fra 2013 til 2015, men går mye ned i 2016 I forhold til kommunegruppen, snittet for Troms og landet u/Oslo ligger Nordreisa kommune langt under på netto driftsutgift i kroner og i prosent.

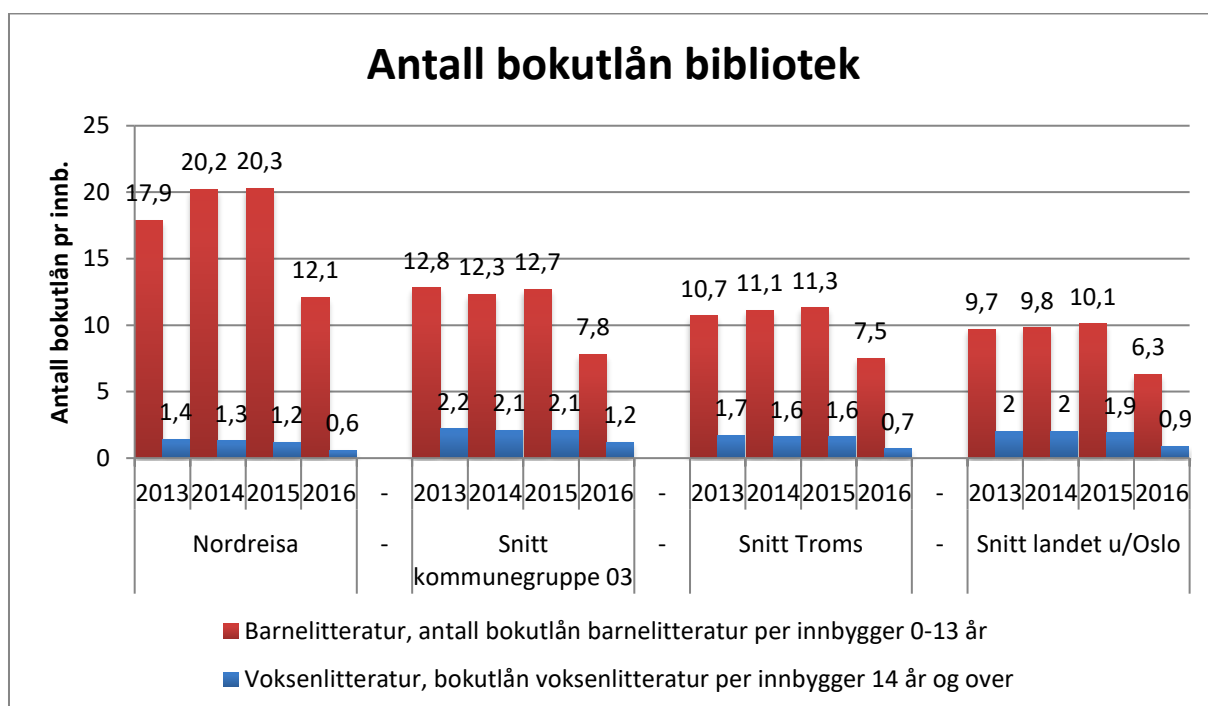
Figur 24 Korrigerede brutto driftsutgifter til kulturskolen

Figuren viser at det har vært en økning i antall brukere av Nordreisa kommunes musikk- og kulturskole fra 2015 til 2016. Kommunen ligger høyt på utgift per bruker sett i forhold til både kommunegruppen, snittet i Troms og landet u/Oslo. I tillegg ligger kommunen lavere på andel elever på kultur- og musikk-skole enn de øvrige gruppene.

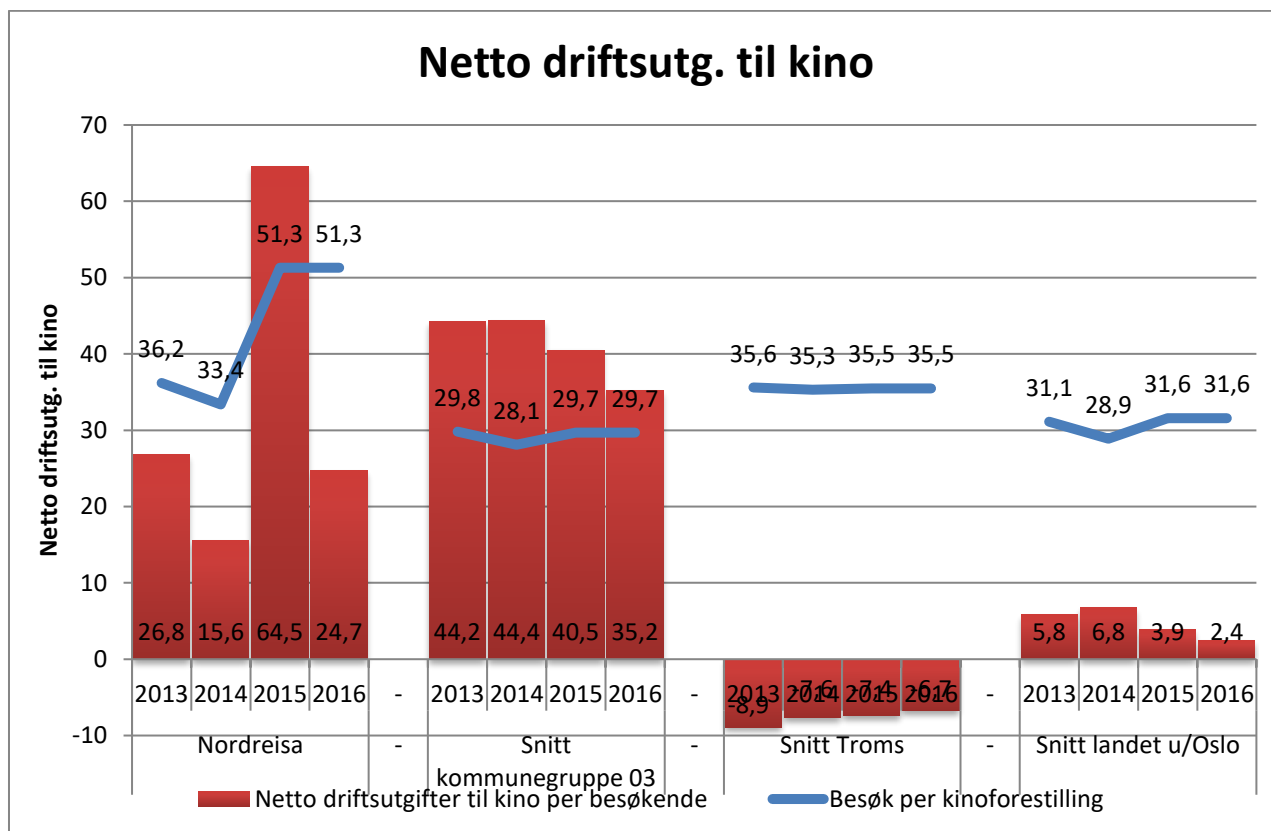
Figur 25 Netto driftsutgifter til folkebibliotek per innbygger

Figur 25 viser at Nordreisa kommune har hatt nedgang i netto driftsutgifter til bibliotek fra 2015 til 2016. Kommunen ligger under for snittet til kommunegruppe, men over snittet for Troms og landet u/Oslo.

Figur 26 Antall bokutlån barnelitteratur og voksenlitteratur

Vi ser i figuren at Nordreisa kommune ligger godt over de andre gruppene på antall bokutlån barnelitteratur per innbygger, mens antall bokutlån voksenlitteratur ligger jevnt med de andre gruppene.

Figur 27 Netto driftsutg. til kine per besøkende, og besøk per kinoforestilling

Vi ser i figur 27 at netto driftsutg. til kino per besøkende økte betraktelig fra 2014 til 2015. Dette som følge av at Haldi åpnet høsten 2015. Denne går mye tilbake i 2016. Vi ser samme økning i antall besøk per kinoforestilling, som har holdt seg jevn i 2016. Kommunen ligger under kommunegruppen på netto driftsutgifter, men over snittet for Troms og landet u/Oslo. Netto driftsutg. vil naturlig ligge en god del høyere enn snittet for Troms og landet u/Oslo pga andel befolkning sammenlignet med større tettsteder og byer. Kommunen ligger høyere på besøk per kinoforestilling enn de andre gruppene.

Sektor for helse og omsorg

- Sektoren består av;
 - Stab
 - Helsetjenester (legetjenesten/fysioterapitjenesten)
 - Pleie og omsorg
 - Sykehjem (Sonjatun sykehjem/Sonjatun Omsorgssenter/Sonjatun Bo- og kultursenter)
 - Boliger (Guleng boliger/Høgegga boliger)
 - Hjemmetjeneste (hjemmesykepleie/hjemmehjelp)
 - Rus og psykisk helse

Rammen for sektoren:

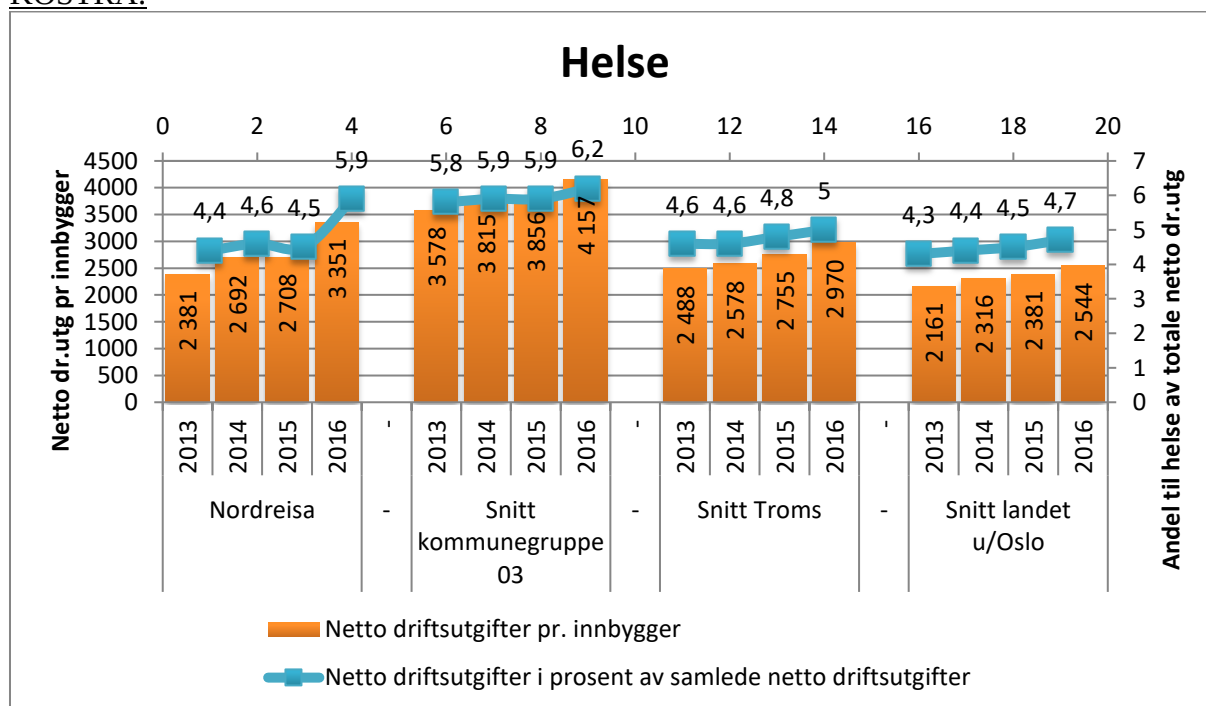
3 Sektor for helse og omsorg	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Ramme for 2017	120 396 639	120 396 639	120 396 639	120 396 639
Endringer i budsjettet for 2018				
Konsekvensjustert budsjett	9 606 299	9 606 299	9 606 299	9 606 299
Sum tiltak	-1 517 478	-2 473 852	-3 013 222	-3 408 113
Ramme 2018	128 485 460	127 529 086	126 989 716	126 594 825

Tabell 13 Ramme for sektor for helse og omsorg

Helsetjenester

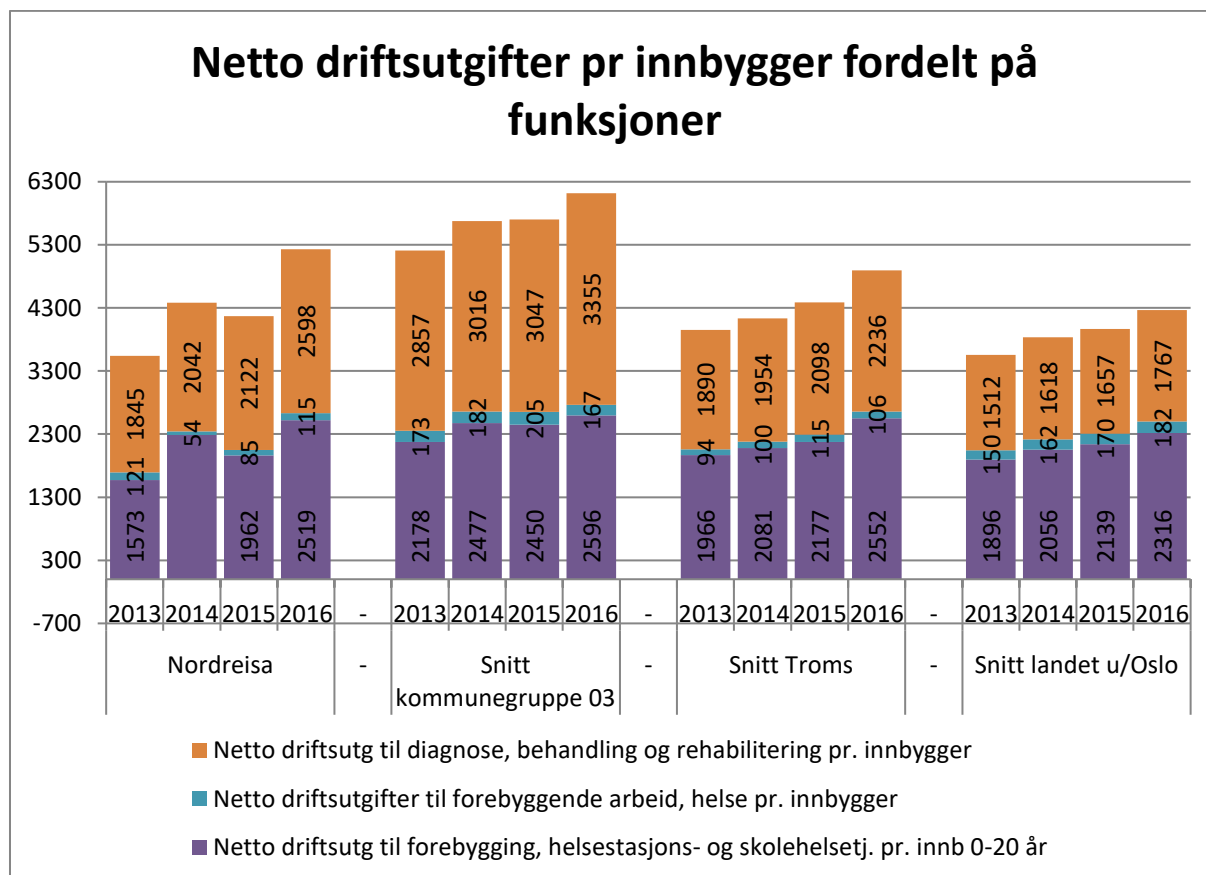
- Nordreisa kommune skal være pådriver og jobbe aktivt med forebyggende og helsefremmende aktiviteter for hele befolkningen.
- Alle innbyggere i Nordreisa, uavhengig av alder, kjønn, bosted, inntekter og ressurser skal sikres god tilgang på offentlige helse- og sosialtjenester av god kvalitet.

KOSTRA:

Figur 28 Netto driftsutgifter helse pr innbygger

Som vi ser ligger Nordreisa kommune i alle år under kommunegruppa både i prosent av driftsutgifter og på driftsutgifter per innbygger. På begge indikatorene ligger kommunen i 2016 over snittet i Troms og landet u/Oslo.

Figur 29 Netto driftsutgifter helse fordelt på funksjoner

1. januar 2012 ble samhandlingsreformen innført. Formålet med reformen er å vri ressursbruken fra sen til tidlig innsats, og å forebygge framfor å reparere. Det er også et mål om å få en bedre samhandling mellom ulike ledd i helsetjenesten og flytte tjenester nærmere der folk bor. Den nye folkehelseloven som gir mer ansvar til kommunene for forebygging og helsefremmende tiltak i alle samfunnssektorer, mens den nye loven for helse- og omsorgstjenester i kommunene som samler kommunenes forpliktelser. Det blir også en plikt for kommuner og sykehus til å samarbeide.

Antall utskrivningsklare døgn for pasienter fra Nordreisa ved UNN:

År	2013	2014	2015	2016
Antall	3	113	124	34

Tabell 14 Antall utskrivningsklare døgn ved UNN

På bakgrunn av samhandlingsreformen legges det til grunn at Nordreisa kommune skal dekke inn 25 utskrivningsklare døgn à kr 4505,- summert til kroner 112.625,- for 2016. I 2016 har Nordreisa kommune betalt for 34 utskrivningsklare døgn.

Pleie og omsorg

- Nordreisa kommune skal møte den enkeltes individuelle behov gjennom god samhandling med tjenestemottaker og pårørende.
- Nordreisa kommune skal sikre at brukernes individuelle planer følger brukeren og bestemmer hvilket tilbud brukeren skal få.

År	2018	2019	2020	2021	2022	2033
70-79 år	458	478	500	524	550	559
80 år +	244	250	250	250	257	442

Tabell 15 Befolkningsframskrivning 70 år + Kilde: SSB, alternativ MMMM

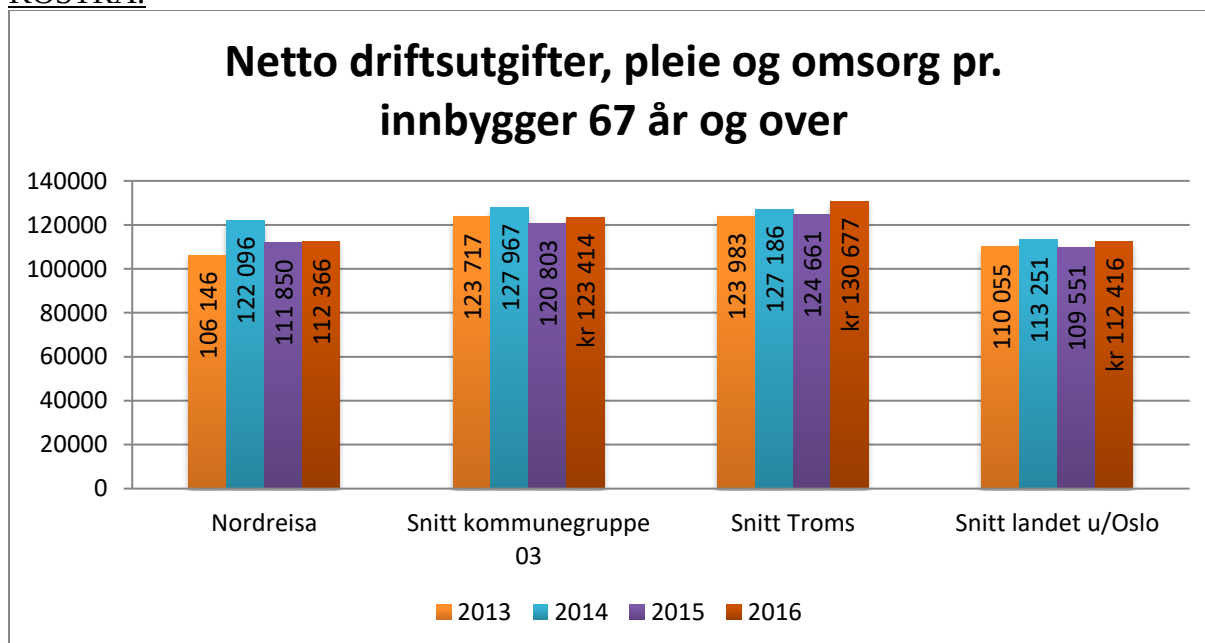
Tabell 15 om befolkningsframskrivning viser at utviklingen i aldersgruppen 70-79 år forventes å stige utover i planperioden. I 2022 forventes det å være 550 personer i denne aldersgruppen, mot 458 i 2018. Noe av forklaringen ligger i at mange ble født i etterkrigstiden. Disse vil passere 70 år frem mot 2022.

Aldersgruppen 80 år + ser vi vil få en liten økning i økonomiplanperioden sett mot 244 i 2014. Dette skyldes små kull født på midten av 30-tallet. Mot slutten av 30-tallet ble kullene mer normale, som igjen gir utslag på gruppen 80 år +. I 2033 vil imidlertid andelen 80 år + øke betraktelig.

Utgiftsdrivere i pleie og omsorg:

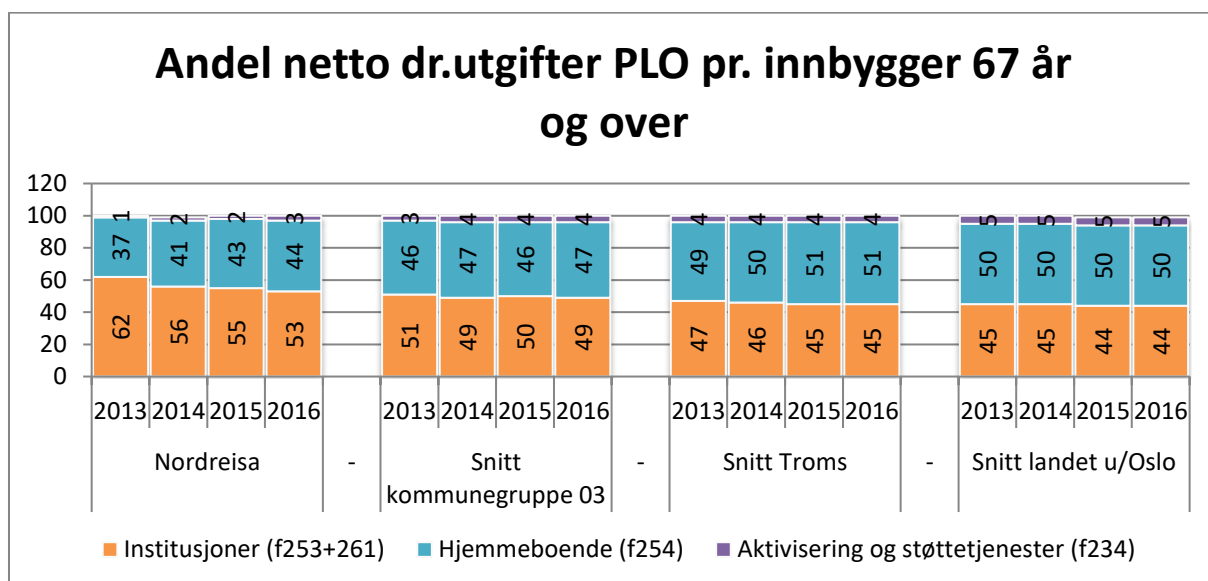
- Andel over 80 år med institusjonsplass
- Antall kostnadskrevenne hjemmetjenestebukere under 67 år
- Hjemmetjenestens prioritering – litt til mange.

KOSTRA:

Figur 30 Netto driftsutgifter pleie og omsorg pr. innbygger 67 år og over

Figur 30 viser at netto driftsutgifter til PLO pr. innbygger over 67 år i Nordreisa ligger litt under snitte for kommunegruppa og Troms, men jevnt med snitte for landet uten Oslo. Det har vært jevnt fra 2015 til 2016.

Figur 31 Netto driftsutgifter per funksjon i PLO pr. innbygger 67 år og over i prosent

Vi ser av figur 31 at Nordreisa kommune bruker mer på institusjoner og mindre på hjemmeboende i forhold til snittet for kommunegruppen, troms og landet uten Oslo. I 2016 var det en økning på andelen som gikk til hjemmeboende samt til aktivisering og støttetjenester, mens andelen som går til institusjoner gikk ned. De øvrige gruppene er relativt stabil i alle årene.

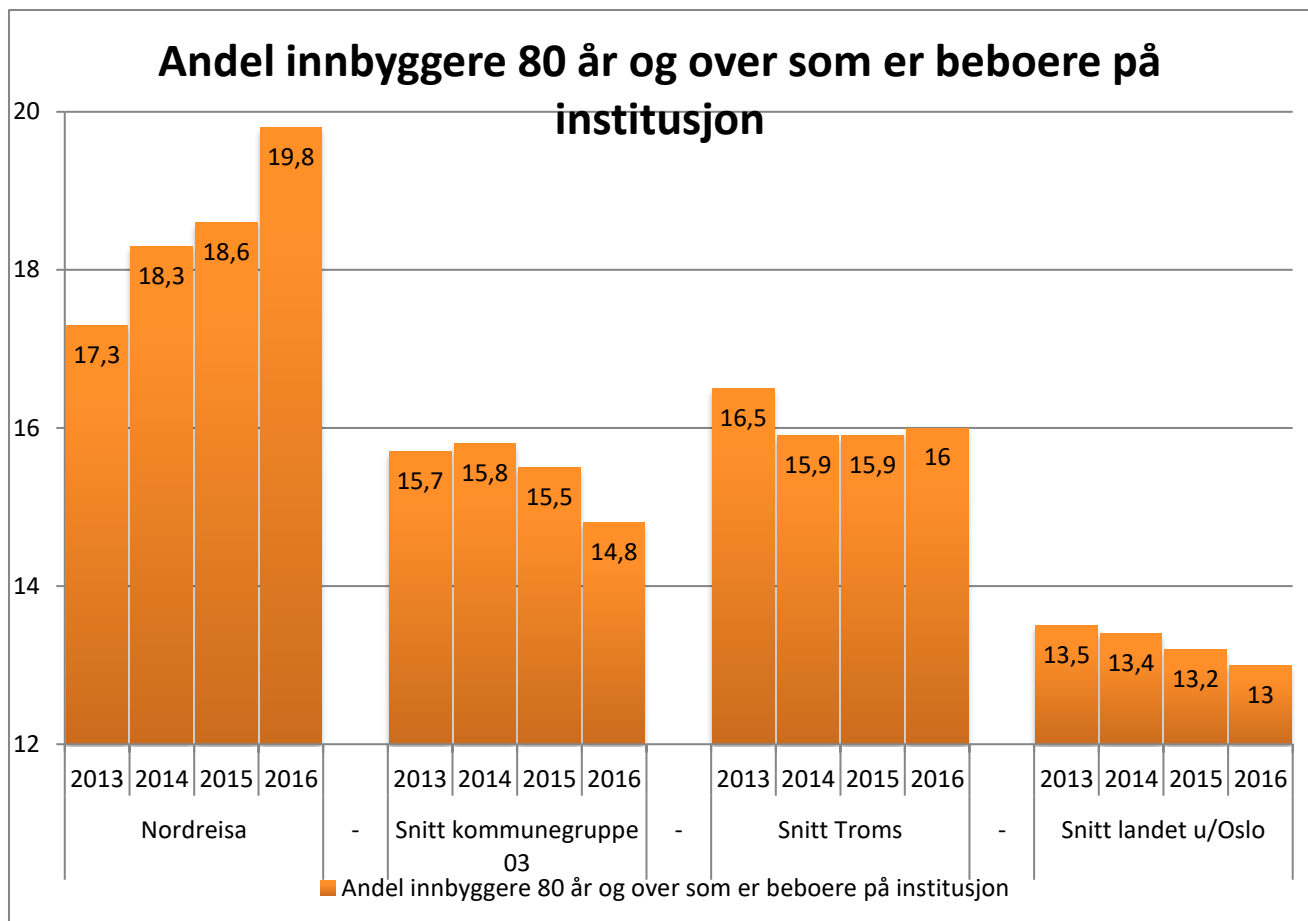
Institusjonsplasser

	Nordreisa	Snitt komm.gr.3	Snitt Troms	Snitt landet u/Oslo
Plasser i institusjon i prosent av innbyggere 80 år over	25,7	19,9	22,1	18
Andel beboere 80 år og over i institusjoner	75,8	73,9	72,7	69,2
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon	19,8	14,8	16	13

Tabell 16 Andel institusjonsplasser og beboere over 80 år i 2015

Nordreisa	2013	2014	2015	2016
Antall sykehjemsplasser	60	60	64	60

Tabell 17 Antall sykehjemsplasser

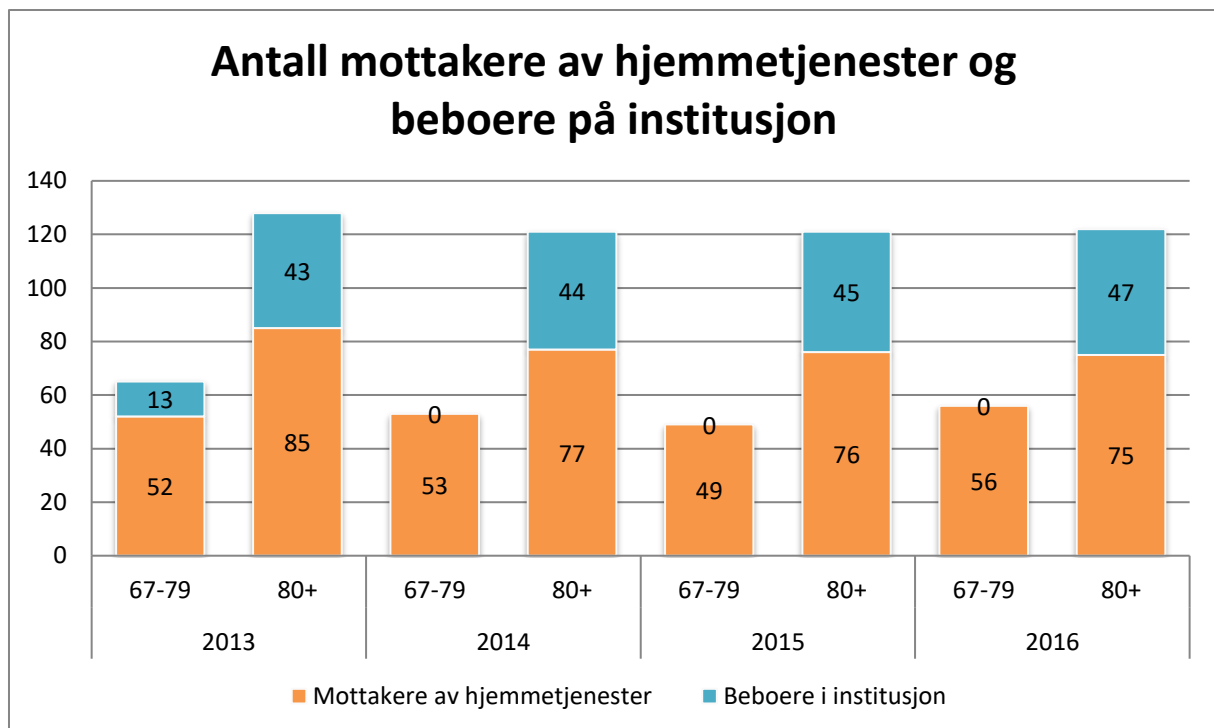

Figur 32 Andel innbyggere 80 år + som er beboere på institusjon

Nordreisa kommune ligger høyere enn alle i sammenligningen når det gjelder andel innbyggere over 80 år som er beboere på institusjon. Tallene har økt jevnt for hvert år. Nordreisa kommune ligger høyere enn snittet i både kommunegruppe 3, Troms og landet.

Nordreisa kommune har flere institusjonsplasser i forhold til innbyggere over 80 år enn snittet både i kommunegruppen, Troms og landet. Samtidig har Nordreisa en mindre andel beboere på institusjon av de over 80 år.

Andelen sykehjemsplasser har vært stabil de siste årene.

Figur 33 Antall mottakere av hjemmetjenester og beboere på institusjon Nordreisa kommune

Figur 33 viser antall personer som mottar hjemmetjenester og antall beboere på institusjoner fordelt på aldersgruppen 67-79 år og gruppen 80 år + og eldre. I tallgrunnlagene for 2014, 2015 og 2016 er det noen mangler, og gjør at tall på beboere i aldersgruppen 67-79 på institusjon er feil. Andelen beboere på institusjon i aldersgruppen 80+ er stabil, mens andelen av mottakere av hjemmetjenester går litt ned i denne gruppen.

Distriktsmedisinsk Senter

- Nordreisa kommune i samarbeid med nabokommunene skal sikre og videreutvikle dagens tilbud ved Distriktsmedisinsk senter i samarbeid med UNN.
- Nordreisa skal ha et faglig og likeverdig tilbud av spesialisthelsetjenester rettet mot innbyggernes behov.

Distriktsmedisinsk senter (DMS) drives i samhandling og samarbeid med UNN HF. Desentraliserte spesialisthelsetjenester er et ledd i arbeidet med å gi bedre tilgjengelige og likeverdige tjenester for befolkningen i området

KOSTRA:

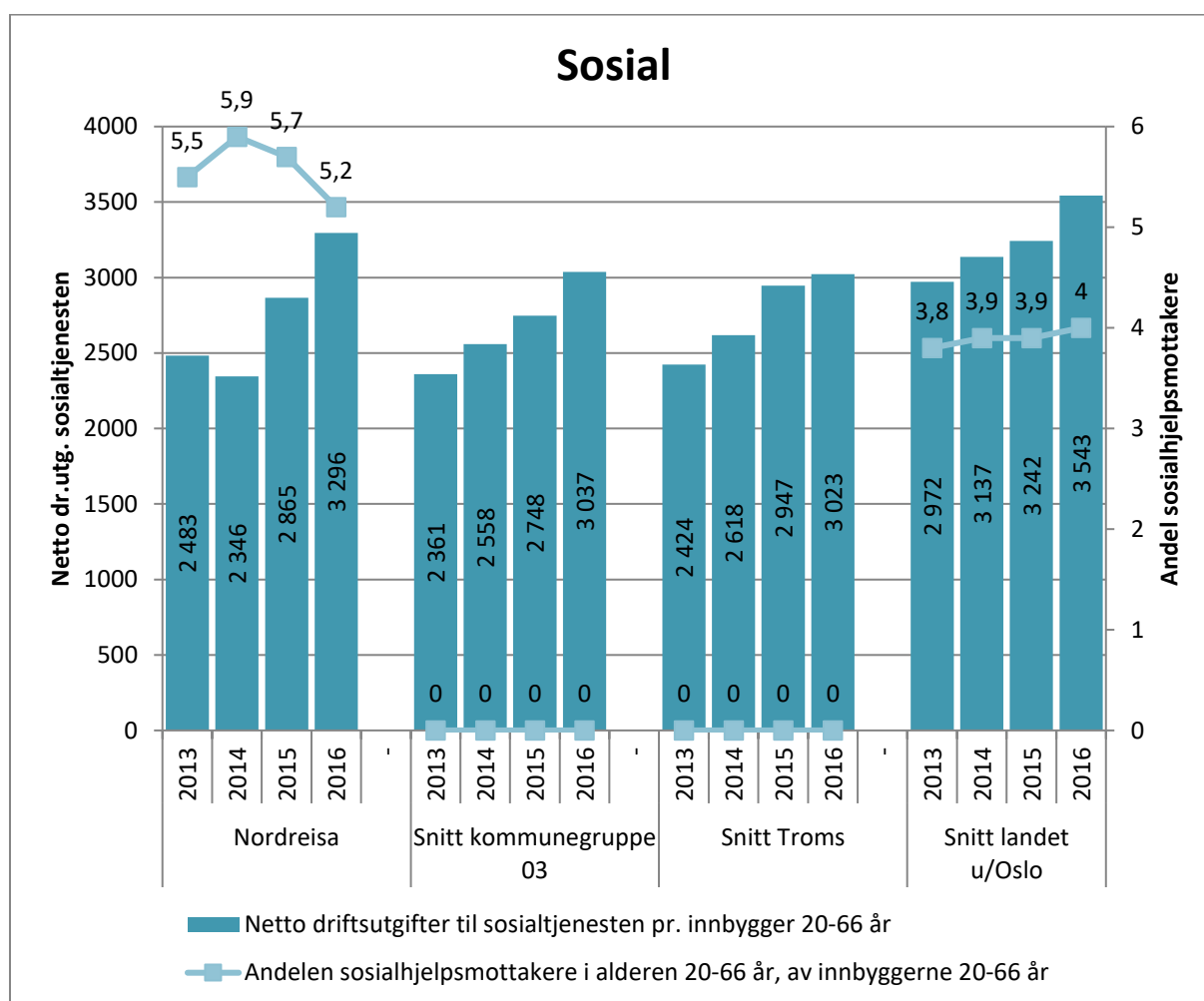
Det foreligger ingen KOSTRA tall for DMS, da inntekter og utgifter føres på KOSTRA funksjon 285 – Tjenester utenfor ordinært kommunalt ansvarsområde.

NAV sosial

- Nordreisa kommune skal fremme økonomisk og sosial trygghet, bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til økt likeverd og likestilling samt forebygge sosiale og helsemessige problemer.

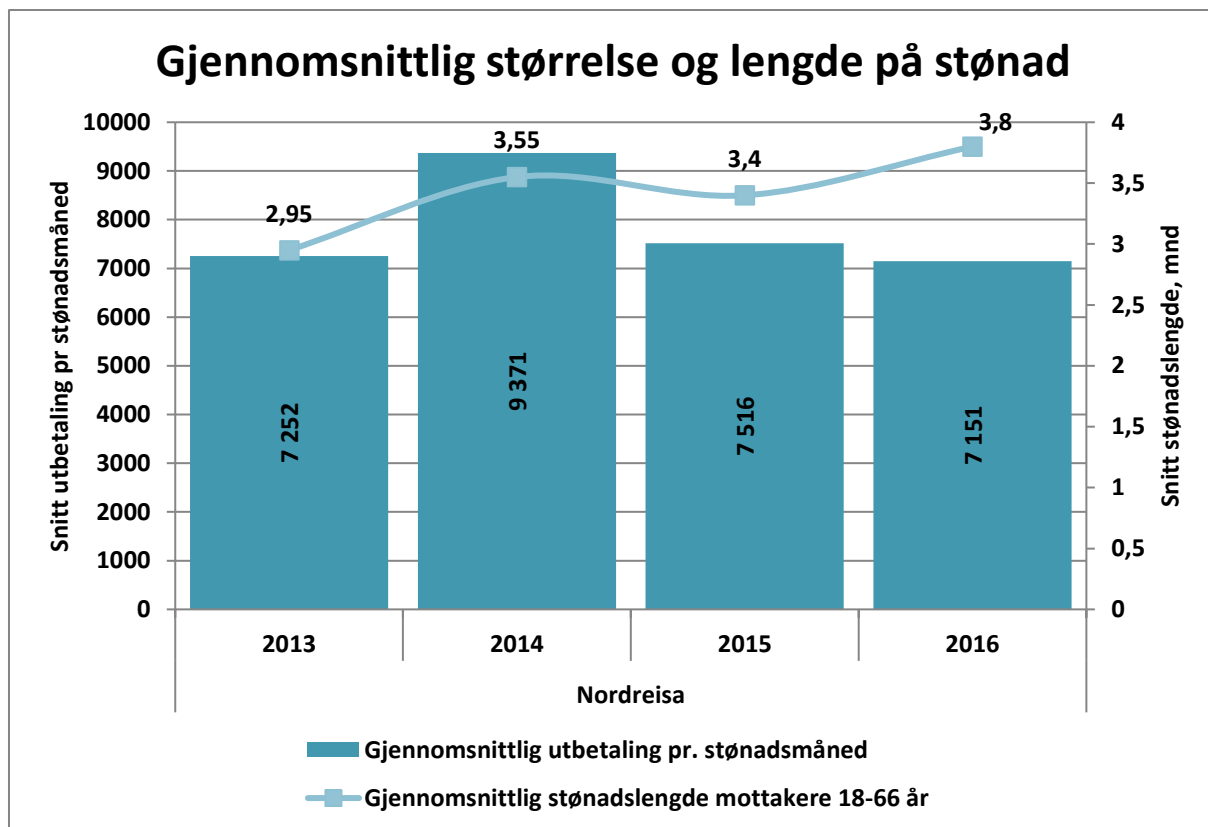
Utgiftsdrivere for sosialutgifter:

- Antall stønadsmottakere
- Stønadstørrelse
- Stønadslengde
- Antall stillinger/bemanning

Figur 34 Netto driftsutgifter sosialtjenesten

Figuren viser at Nordreisa kommune har hatt en økning av netto driftsutgift pr innbygger 20-66 år fra 2015 til 2016. Andelen sosialhjelpsmottakere går noe tilbake fra 2015 til 2016. Vi ser at Nordreisa ligger jevnt med landet u/Oslo, men noe under kommunegruppa og snittet for Troms når det gjelder utbetalinger. Når det gjelder andelen sosialhjelpsmottakere er denne langt over snittet i landet. Det foreligger ikke data fra kommunegruppe 3 og snittet i Troms.

Figur 35 Gjennomsnittlig stønadslengde og –størrelse

Den gjennomsnittlige utbetalingen pr stønadsmåned har gått noe tilbake fra 2015 til 2016, og ligger på ca samme nivå som i 2013. Stønadslengden har økt fra 2015 til 2016. Det finnes ikke sammenligningstall for kostragruppe, snittet i Troms eller for snittet i landet.

Sektor for drift og utvikling

- Sektoren består av;
 - Stab
 - Byggdrift
 - Anleggsdrift
 - Renhold
 - Utvikling

Rammen for sektoren:

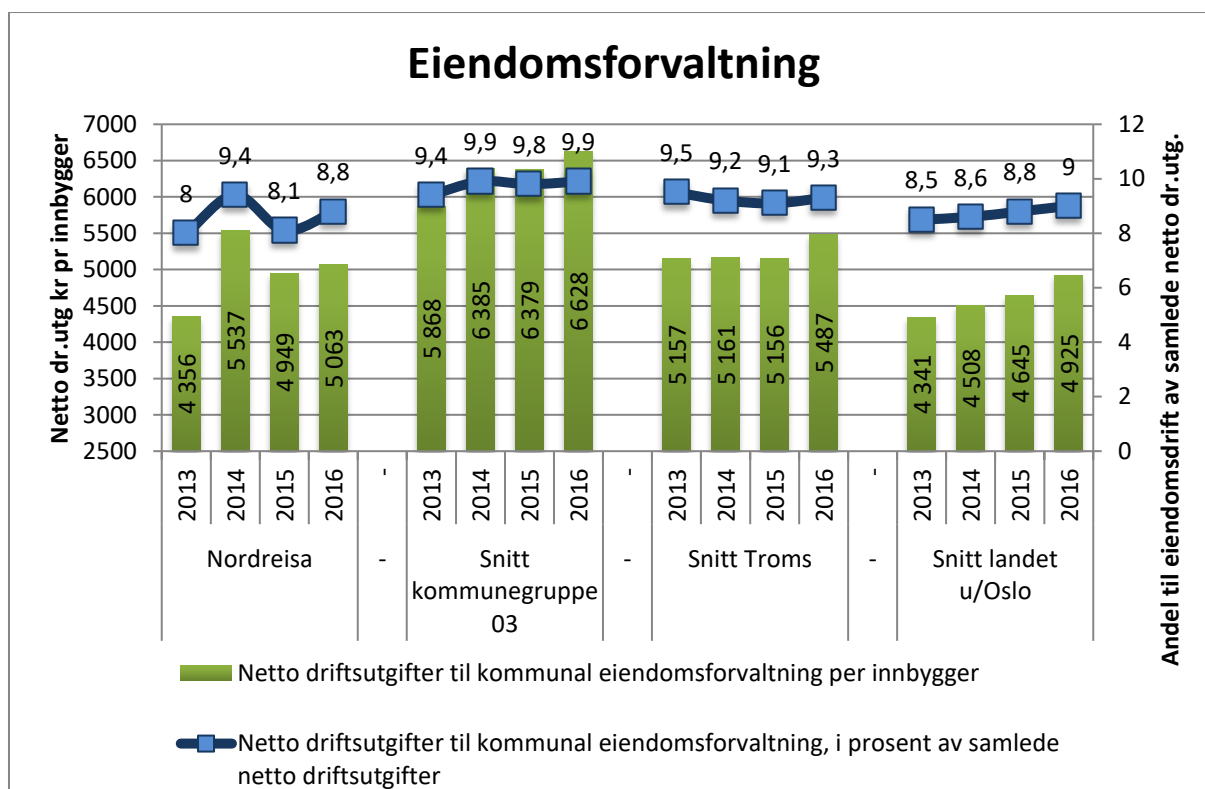
6 Sektor for drift og utvikling	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Ramme for 2017	36 850 218	36 850 218	36 850 218	36 850 218
Endringer i budsjettet for 2018				
Konsekvensjustert budsjett	4 064 258	4 064 258	4 064 258	4 064 258
Fra investering				
Sum tiltak	-578 245	-942 678	-1 148 208	-1 298 684
Ramme 2018	40 336 231	39 971 798	39 766 268	39 615 792

Tabell 18 Ramme for sektor for drift og utvikling

Byggedrift

- Nordreisa skal ha en forvaltnings-, drifts- og vedlikeholdspolitikk som ivaretar kommunens verdier tilpasset kommunens organisasjon og tjenestenivå.
- Nordreisa kommunes forvaltnings-, drifts- og vedlikeholdskostnader for kommunale bygg og infrastruktur skal være så lave som mulig, men uten at dette går på bekostningen av et godt, prevetomt vedlikehold.

KOSTRA:

Figur 36 Netto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning

Nordreisa kommune har en liten økning fra 2015 til 2016 på dette området. Nordreisa kommune ligger under snittet i kommunegruppen og snittet for Troms både når det gjelder per innbygger og i prosent av samlede netto driftsutgifter. Kommune ligger imidlertid under snittet for landet i prosent, men over snittet for landet pr innbygger.

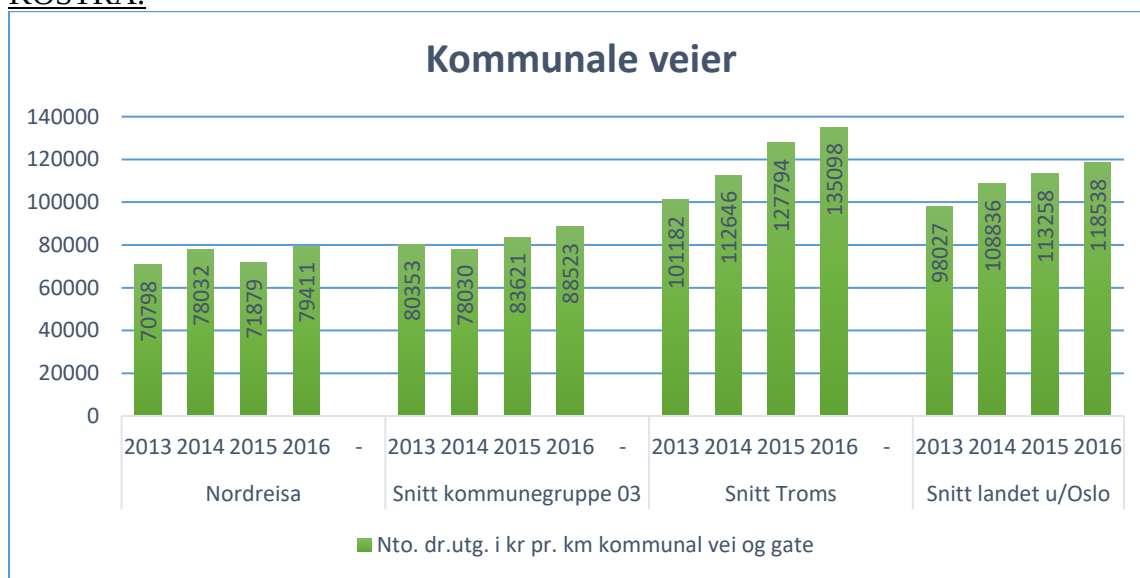
Kommunen forvalter i 2016 ca 37.200 m², en økning på 2.400 m² fra 2011. Antall årsverk til drift og vedlikehold har i samme periode blitt redusert med 1,4 årsverk. Totalarealet øker til ca 38.000 m² i 2017 når Guleng III tas i bruk.

Bygningsmassen har varierende alder fra Ungdommens hus fra tidlig 1900 tall til Haldi ferdig i 2015. Vedlikeholdsetterlepet er stort. Spesielt utvendig vedlikehold har et stort etterslep. Kommunen har i 2015-2017 gjennomført et EPC-prosjekt (energispareprosjekt) med mål om reduksjon av strømkostnader på 20 %.

Anleggsdrift

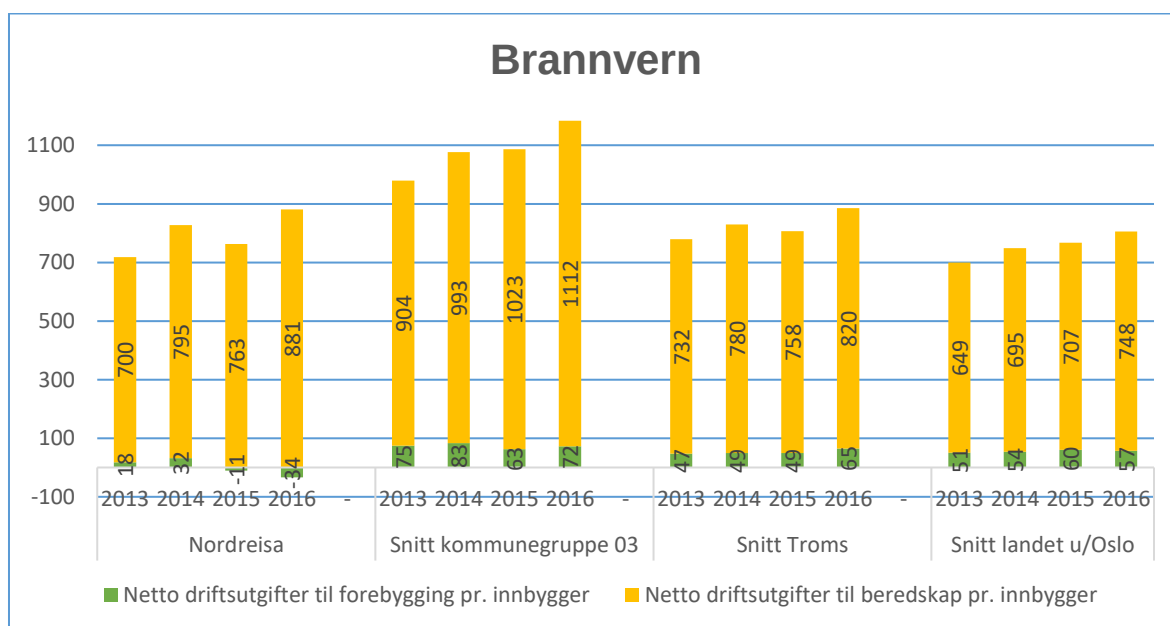
- Nordreisa skal ha en forvaltnings-, drifts- og vedlikeholdspolitikk som ivaretar kommunens verdier tilpasset kommunens organisasjon og tjenestenivå.
- Nordreisa kommunes forvaltnings-, drifts- og vedlikeholdskostnader for kommunale veier og infrastruktur skal være så lave som mulig, men uten at dette går på bekostningen av et godt, preventivt vedlikehold.

KOSTRA:

Figur 37 Netto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate

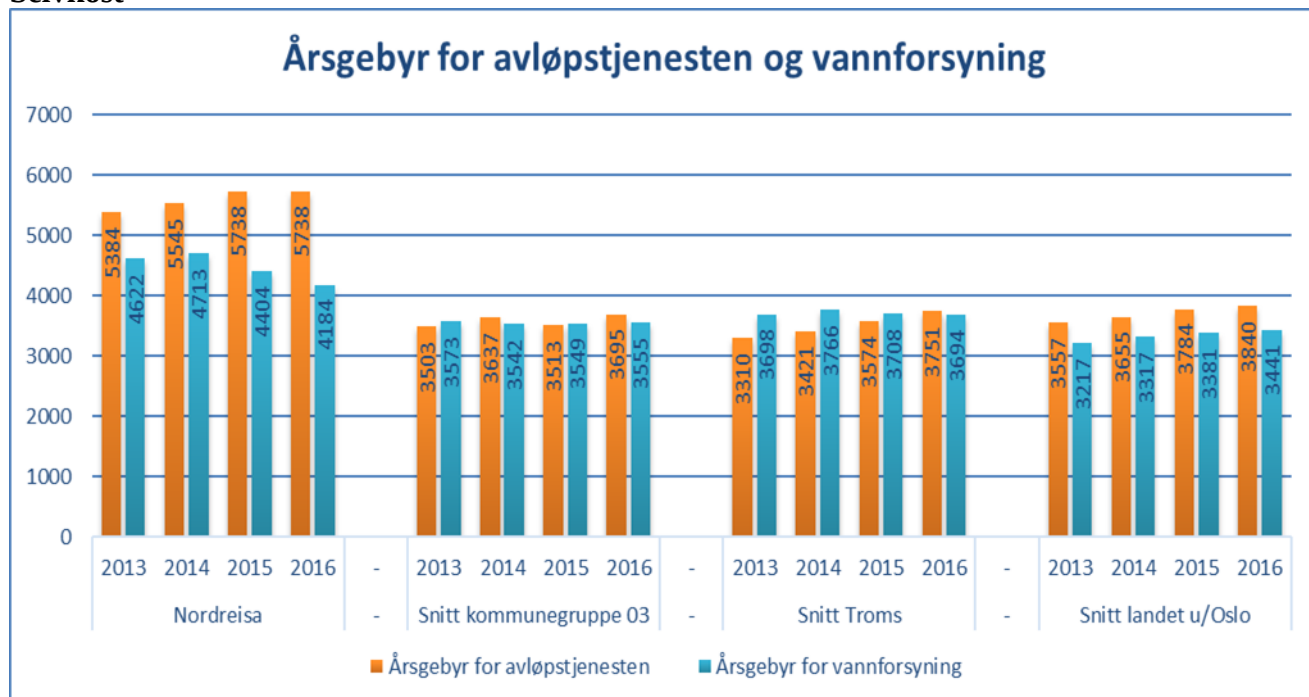
Figuren viser forbruk i kroner pr km vei. Som en ser så bruker Nordreisa kommune svært lite pr km vei sammenlignet med snittet for kommunegruppe, snittet for Troms fylke, og snittet for landet u/Oslo. Dette medfører at kommunen i dag har mange grus- og asfaltveier som trenger opprustning. Det er også stort behov for utskiftning av veilys til mer strømbesparende LED lys.

Figur 38 Netto driftsutgifter forebygging og beredskap

Figuren viser at Nordreisa kommune bruker mindre på forebygging enn snittet for kommunegruppe 03, snittet for Troms og landet u/Oslo. Nordreisa ligger jevnt med snittet for Troms og landet på beredskap, men under snittet for kommunegruppe 03.

Selvkost

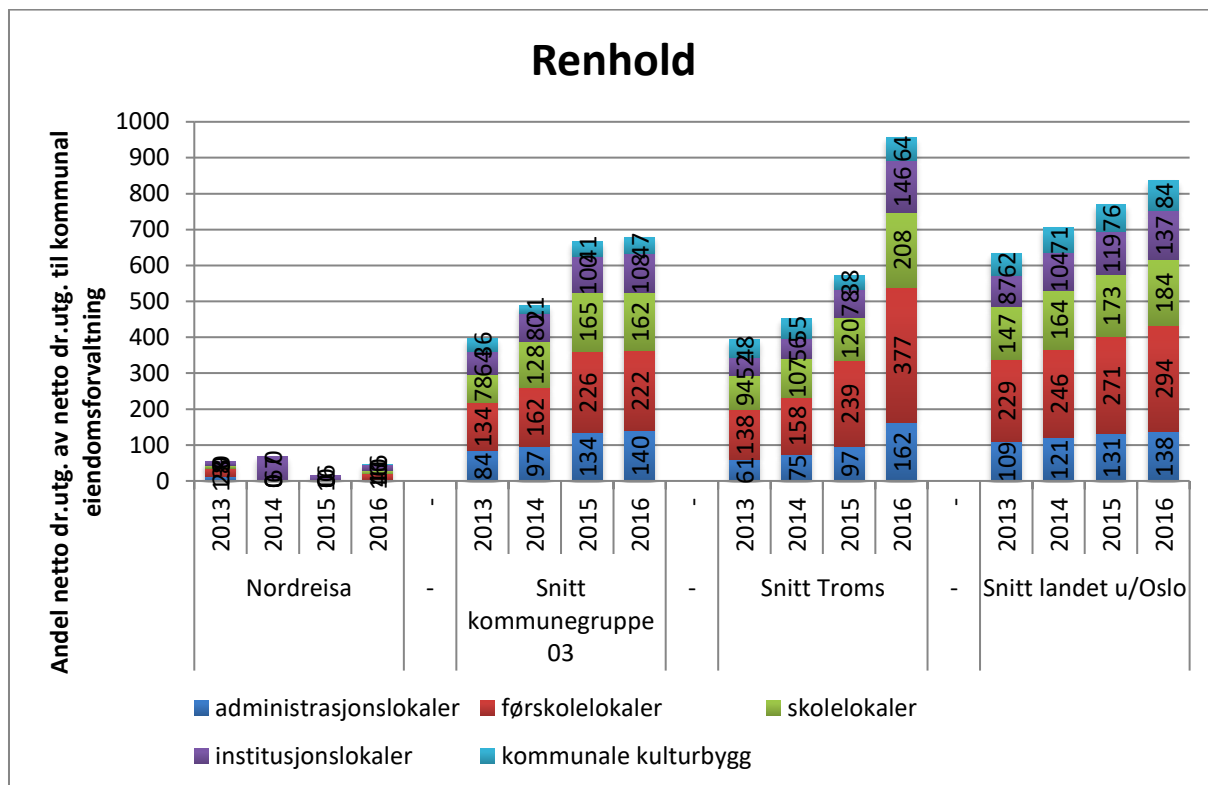
Figur 39 Årsgebyr for avløpstjenesten og vannforsyning

Årsgebyr for vannforsyning gikk ned fra 2015 til 2016. Hovedgrunnen til det ligger i reduserte rentekostnader. Denne utviklingen fortsetter i 2017.

Det har de senere år blitt investert mange millioner i nye vann- og avløpssystemer. Dette har bidratt til å øke kvaliteten og forsyningssikkerheten, men også medført høye avgifter for befolkningen. Det vil hele tiden være utbedringer og oppgraderinger av vann og avløpssystemet, men bør holdes innenfor et rimelig nivå slik at avgiftene for befolkningen ikke blir for høy.

Sammenligning av vann og avløp i KOSTRA er vanskelig, da tallene sier lite og ingenting om kvaliteten på anleggene. Nordreisa er imidlertid med i bedreVANN. Der måles kvaliteten i vann- og avløpstjenestene. Det er også vanskelig å måle kostnad i ulike kommuner opp mot hverandre da kostnader for vannforsyning og avløpstjenesten er avhengig av lokale forhold som bosettingsmønster og befolkningstetthet, topografi, vannkilders beliggenhet og kvalitet, resipienter etc.

Renhold

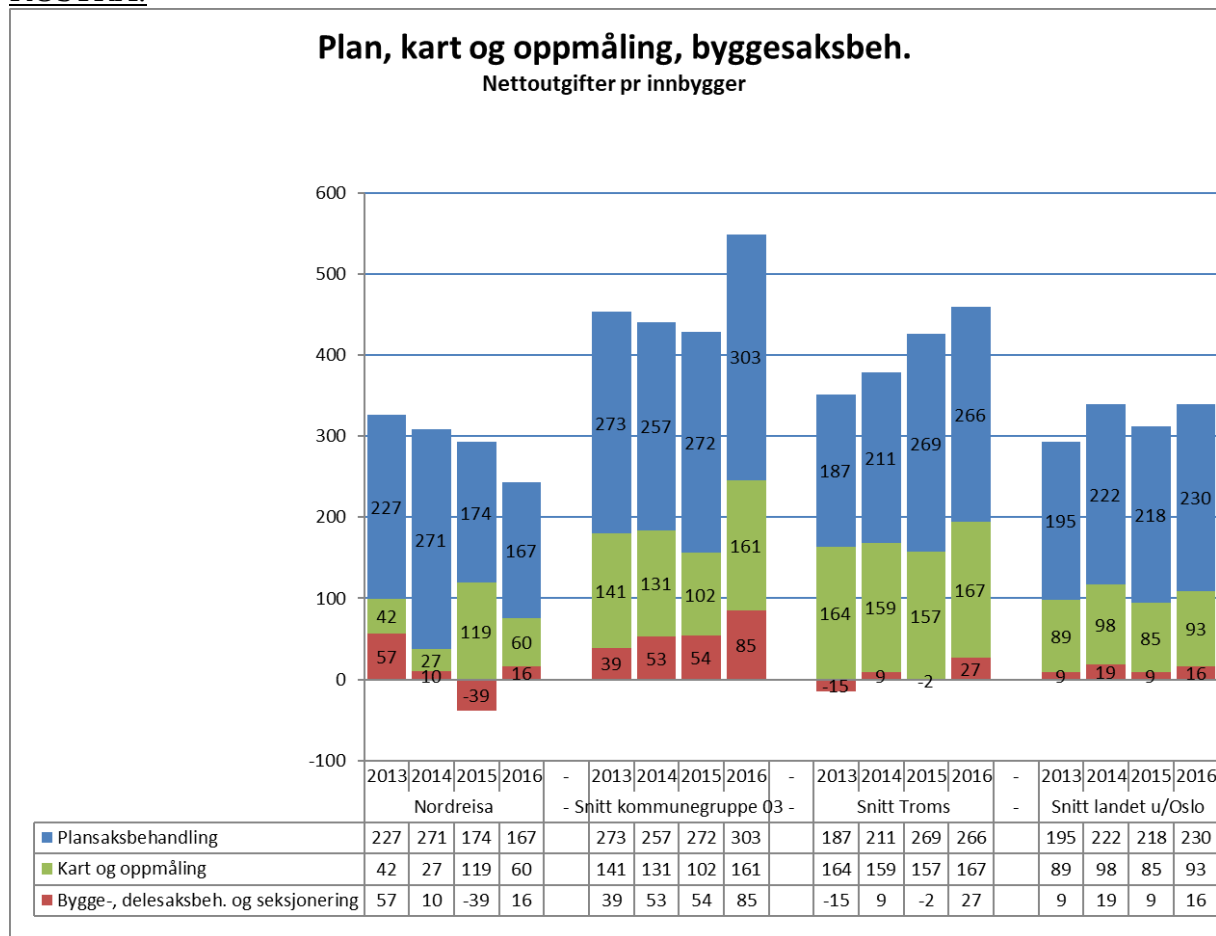
Figur 40 Andel netto driftsutg. av netto driftsutg. til kommunal eiendomsforvaltning pr. innbygger

Figuren er ikke sammenlignbar for Nordreisa kommune mot andre sammenlignbare grupper, da kommunens innrapportering ikke er helt korrekt.

Utvikling

- Nordreisa skal ha et næringsliv som er preget av nyskapning, bærekraft og vekst. I dette legger kommunen opp til å være en ja-kommune som i sin forvaltning av arealer gir forutsigbarhet og gode rammevilkår for utvikling. Kommunen skal aktivt være en døråpner opp mot investorer og øvrig virkemiddelapparat.
- Viktige næringer og satsningsområder er handel og service, industri, anlegg og transport, petroleum- og maritim sektor, nasjonalparksatsning, nyetablering og innovasjon, jordbruk, skogbruk, fiskeri og havbruk, og reindrift.
- Nordreisa skal ha en naturressurs- og miljøpolitikk som er bærekraftig og sikrer natur og miljø for fremtidige generasjoner.

KOSTRA:

Figur 41 Nettoutgifter pr innbygger til plan, kart og oppmåling, og byggesaksbeh.

Figuren viser oss at Nordreisa ligger jevnt eller noe under alle sammenlignbare grupper på plan, kart og oppmåling, og byggesaksbehandling.

Tiltak i økonomiplan 2018-2021

Driftstiltak

1 Sektor for administrasjon	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Ramme for 2017	27 067 137	27 067 137	27 067 137	27 067 137
Endringer i budsjettet for 2018				
Konsekvensjustert budsjett	1 898 266	1 898 266	1 898 266	1 898 266
Sum tiltak	-88 489	-307 282	-374 278	-423 328
Ramme 2018	28 876 914	28 658 121	28 591 125	28 542 075

2 Sektor for oppvekst og kultur	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Ramme for 2017	125 799 980	125 799 980	125 799 980	125 799 980
Endringer i budsjettet for 2018				
Konsekvensjustert budsjett	8 714 217	8 714 217	8 714 217	8 714 217
Sum tiltak	-952 194	-1 552 303	-1 890 749	-2 138 536
Ramme 2018	133 562 003	132 961 894	132 623 448	132 375 661

3 Sektor for helse og omsorg	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Ramme for 2017	120 396 639	120 396 639	120 396 639	120 396 639
Endringer i budsjettet for 2018				
Konsekvensjustert budsjett	9 606 299	9 606 299	9 606 299	9 606 299
Sum tiltak	-1 517 478	-2 473 852	-3 013 222	-3 408 113
Ramme 2018	128 485 460	127 529 086	126 989 716	126 594 825

5 Selvkost	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Ramme for 2017	0	0	0	0
Endringer i budsjettet for 2018				
Konsekvensjustert budsjett	91 594	91 594	91 594	91 594
Sum tiltak	0	0	0	0
Ramme 2018	91 594	91 594	91 594	91 594

6 Sektor for drift og utvikling	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Ramme for 2017	36 850 218	36 850 218	36 850 218	36 850 218
Endringer i budsjettet for 2018				
Konsekvensjustert budsjett	4 064 258	4 064 258	4 064 258	4 064 258
Fra investering				
Sum tiltak	-578 245	-942 678	-1 148 208	-1 298 684
Ramme 2018	40 336 231	39 971 798	39 766 268	39 615 792

7 Skatter og rammetilskudd	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Ramme for 2017	-331 022 000	-331 022 000	-331 022 000	-331 022 000
Endringer i budsjettet for 2018				
Konsekvensjustert budsjett	-13 545 100	-12 826 100	-12 326 100	-11 826 100
Sum tiltak	0	0	0	0
Ramme 2018	-344 567 100	-343 848 100	-343 348 100	-342 848 100

8 Renter, avdrag og avsetninger	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Ramme for 2017	20 878 026	20 878 026	20 878 026	20 878 026
Endringer i budsjettet for 2018				
Konsekvensjustert budsjett	-9 397 925	-9 397 925	-9 397 925	-9 397 925
Sum tiltak				
Fra investering	1 704 797	3 125 506	3 775 848	4 118 052
Ramme 2018	13 184 898	14 605 607	15 255 949	15 598 153

0 Prosjekter og interkommunale selskap	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Ramme for 2017	30 000	30 000	30 000	30 000
Endringer i budsjettet for 2018				
Konsekvensjustert budsjett	0	0	0	0
Tiltak	0	0	0	0
Ramme 2018	30 000	30 000	30 000	30 000

Investeringsstiltak

Tall i hele kroner	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Samlet
Egenkapitalinnskudd KLP	1 800 000	2 000 000	2 200 000	2 400 000	8 400 000
Ombygging gamle kinosal	250 000				250 000
Avdrag videreformidlingslån	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000	24 000 000
Startlån		5 000 000	5 000 000	5 000 000	15 000 000
Høgegga barnehage - utbygging	7 800 000	6 000 000			13 800 000
Grunnkjøp	3 000 000				3 000 000
Digital innbygger	500 000	500 000	500 000		1 500 000
Velferdsteknologi	500 000				500 000
Nordreisa idrettshall - tak	200 000				200 000
Medisinkabinett	1 200 000				1 200 000
Point - renovering	300 000				300 000
Garasje liftbil		1 700 000			1 700 000
Liftbil (høyberedskap)		1 500 000			1 500 000
Sonjatun helsesenter - ny brannsentral	290 000				290 000
Sonjatun helsesenter - vindu/etterisolering	500 000				500 000
Samfunnshuset - ombygging	200 000				200 000
GPS oppmåling	200 000				200 000
Låsesystem tre bygg	340 000				340 000
Prosjektering ny svømmehall	500 000				500 000
Rotsundelv skole - nytt taktekke	250 000				250 000
Inventar kundemottak Rådhus	100 000				100 000
IKT utstyr	840 000	200 000	200 000	200 000	1 440 000
Veilys - pålegg om målt forbruk	1 000 000				1 000 000
Hovedplan vann	5 450 000	5 750 000	8 150 000	9 050 000	28 400 000
Hovedplan avløp	800 000				800 000
VAR investeringer	640 000	500 000	500 000	1 200 000	2 840 000
	32 660 000	29 150 000	22 550 000	23 850 000	108 210 000

Tall i hele kroner	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Samlet
Opptak av lån	-24 360 000	-20 650 000	-13 850 000	-15 450 000	-74 310 000
Ubrukte lånemidler					0
Salg av tomter	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-4 000 000
Refusjon fra staten på heldøgnsbem. omsorgsboliger					0
Overført fra investering	-800 000	-1 000 000	-1 200 000	-1 400 000	-4 400 000
Avdragsinntekter Startlån	-6 000 000	-6 000 000	-6 000 000	-6 000 000	-24 000 000
Bruk av ubundne investeringsfond	-500 000	-500 000	-500 000		-1 500 000
	-32 660 000	-29 150 000	-22 550 000	-23 850 000	-108 210 000

Budsjettskjemaer og oversikter

Budsjettskjema 1A

	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Tall i hele kroner	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Skatt på inntekt og formue	-104 420 468	-100 400 000	-106 841 000	-106 841 000	-106 841 000	-106 841 000
Ordinært rammetilskudd	-187 207 147	-192 799 000	-193 761 000	-193 761 000	-193 761 000	-193 761 000
Skatt på eiendom	-15 675 899	-15 704 000	-17 100 000	-16 600 000	-16 100 000	-15 600 000
Andre generelle statstilskudd	-1 945 926	-1 923 000	-1 452 000	-1 205 000	-1 205 000	-1 205 000
Frie disponible inntekter	-309 249 440	-310 826 000	-319 154 000	-318 407 000	-317 907 000	-317 407 000
Renteinntekter og utbytte	-2 281 975	-2 050 000	-2 050 000	-2 050 000	-2 050 000	-2 050 000
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	11 579 466	13 783 374	10 906 802	11 175 518	11 272 530	11 344 736
Avdrag på lån	16 108 828	18 825 578	20 047 573	20 999 566	21 352 896	21 422 894
Netto finansinntekter-, utgifter	25 406 319	30 558 952	28 904 375	30 125 084	30 575 426	30 717 630
Til dekning av tidligere års regnskapsmessig merforbruk	7 884 831	4 863 162	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	3 307 014	3 798 602	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000
Til bundne avsetninger	4 357 280	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	-	0	0	0	0	0
Bruk av bundne avsetninger	-2 934 035	-478 200	0	0	0	0
Netto avsetninger	12 615 090	8 183 562	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000
Overført til investering	0	0	800 000	1 000 000	1 200 000	1 400 000
Til fordeling drift	-271 228 031	-272 083 484	-286 449 625	-284 281 916	-283 131 574	-282 289 370
Sum fordelt til drift	248 418 139	272 083 484	286 449 625	284 281 916	283 131 574	282 289 370
Regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk	-22 809 892	-	-	-	-	-

Budsjettskjema 1B

	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Tall i hele kroner	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1 Sektor for administrasjon	24 898 366	27 067 137	28 876 914	28 658 121	28 591 125	28 542 075
2 Sektor for oppvekst og kultur	112 777 089	125 799 980	133 562 003	132 961 894	132 623 448	132 375 661
3 Sektor for helse og omsorg	114 460 604	120 396 639	128 485 460	127 529 086	126 989 716	126 594 825
5 Selvkost	-1 255 257	478 200	91 594	91 594	91 594	91 594
6 Sektor for drift og utvikling	35 711 349	36 850 218	40 336 231	39 971 798	39 766 268	39 615 792
7 Skatter og rammetilskudd	-20 275 263	-20 196 000	-25 413 100	-25 441 100	-25 441 100	-25 441 100
8 Renter, avdrag og avsetninger	-17 323 968	-18 342 690	-19 519 477	-19 519 477	-19 519 477	-19 519 477
0 Prosjekter og interkommunale selskap	-574 781	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
	248 418 139	272 083 484	286 449 625	284 281 916	283 131 574	282 289 370

Økonomisk oversikt drift

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Tall i hele kroner						
DRIFTSINNTEKTER						
Brukerbetalinger	-17 800 314	-17 503 386	-17 250 386	-17 250 386	-17 250 386	-17 250 386
Andre salgs- og leieinntekter	-30 799 787	-27 577 786	-28 858 950	-28 858 950	-28 858 950	-28 858 950
Overføringer med krav til motytelser	-88 837 929	-55 524 253	-58 102 645	-58 102 645	-58 102 645	-58 102 645
Rammetilskudd	-183 846 147	-190 308 000	-191 687 000	-191 687 000	-191 687 000	-191 687 000
Andre statlige overføringer	-20 109 142	-22 565 000	-27 263 100	-27 016 100	-27 016 100	-27 016 100
Andre overføringer	-4 395 068	-2 691 000	-2 274 000	-2 274 000	-2 274 000	-2 274 000
Skatt på inntekt og formue	-104 420 468	-100 400 000	-106 841 000	-106 841 000	-106 841 000	-106 841 000
Eiendomsskatt	-15 675 899	-15 704 000	-17 100 000	-16 600 000	-16 100 000	-15 600 000
Sum driftsinntekter	-465 884 754	-432 273 425	-449 377 081	-448 630 081	-448 130 081	-447 630 081
DRIFTSUTGIFTER						
Lønnsutgifter	249 973 909	248 269 611	264 097 918	262 058 209	260 907 867	260 065 663
Sosiale utgifter	33 038 364	33 706 919	34 719 495	34 719 495	34 719 495	34 719 495
Kjøp av varer og tjenester som inngår i tjenesteprodukt	54 994 558	51 059 576	55 285 275	55 285 275	55 285 275	55 285 275
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteprodukt	43 653 429	43 803 119	49 662 481	49 662 481	49 662 481	49 662 481
Overføringer	23 560 054	16 676 684	13 781 737	13 653 737	13 653 737	13 653 737
Avskrivninger	16 266 352	19 000 000	19 000 000	19 000 000	19 000 000	19 000 000
Fordelte utgifter	-157 111	0	0	0	0	0
Sum driftsutgifter	421 329 555	412 515 909	436 546 906	434 379 197	433 228 855	432 386 651
Brutto driftsresultat	-44 555 199	-19 757 516	-12 830 175	-14 250 884	-14 901 226	-15 243 430
EKSTERNE FINANSINNTEKTER						
Renteinntekter og utbytte	-2 281 975	-2 050 000	-2 050 000	-2 050 000	-2 050 000	-2 050 000
Mottatte avdrag på utlån	-9750	0	0	0	0	0
Sum eksterne finansinntekter	-2 291 725	-2 050 000	-2 050 000	-2 050 000	-2 050 000	-2 050 000
EKSTERNE FINANSUTGIFTER						
Renteutgifter og låneomkostninger	11 579 466	13 783 374	10 906 802	11 175 518	11 272 530	11 344 736
Avdrag på lån	16 108 828	18 825 578	20 047 573	20 999 566	21 352 896	21 422 894
Utlån	0	0	0	0	0	0
Sum eksterne finansutgifter	27 688 294	32 608 952	30 954 375	32 175 084	32 625 426	32 767 630
Resultat eksterne finans- og finansieringstransaksjoner	25 396 569	30 558 952	28 904 375	30 125 084	30 575 426	30 717 630
Motpost avskrivninger	-16 266 352	-19 000 000	-19 000 000	-19 000 000	-19 000 000	-19 000 000
Netto driftsresultat	-35 424 982	-8 198 564	-2 925 800	-3 125 800	-3 325 800	-3 525 800
BRUK AV AVSETNINGER						
Bruk av tidligere års regnskapsmessig midreforbruk	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	-2 934 035	-478 200	-889 200	-889 200	-889 200	-889 200
Bruk av avsetninger	-2 934 035	-478 200	-889 200	-889 200	-889 200	-889 200
AVSETNINGER						
Overføringer fra driftsregnskapet	0	0	800 000	1 000 000	1 200 000	1 400 000
Dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk	7884831	4 863 162	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	3307014	3 798 602	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000
Avsetninger til bundne driftsfond	4 357 280	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Sum avsetninger	15 549 125	8 676 764	3 815 000	4 015 000	4 215 000	4 415 000
Regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk	-22 809 892	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 2A

	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Tall i hele kroner	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Investering i anleggsmidler	49 119 465	15 919 832	26 203 481	16 150 000	9 350 000	10 450 000
Utlån og forskutteringer	5 130 550	5 000 000	0	5 000 000	5 000 000	5 000 000
Kjøp av aksjer og andeler	1 507 370	1 400 000	1 800 000	2 000 000	2 200 000	2 400 000
Avdrag på lån	12 325 258	5 900 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000
Inndekning av tidligere års udekket	1 287 115	0	0	0	0	0
Avsetninger	8 563 228	0	0	0	0	0
Årets finansieringsbehov	77 932 986	28 219 832	34 003 481	29 150 000	22 550 000	23 850 000
FINANSIERING						
Bruk av lånemidler	-36 905 183	-18 109 832	-25 703 481	-20 650 000	-13 850 000	-15 450 000
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-7 401 999	-1 400 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Tilskudd til investeringer	-1 838 563	0	0	0	0	0
Kompensasjon merverdiavgift	-8 663 717	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-15 912 143	-5 900 000	-6 000 000	-6 000 000	-6 000 000	-6 000 000
Andre inntekter	-414 577	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	-71 136 182	-25 409 832	-32 703 481	-27 650 000	-20 850 000	-22 450 000
Overført fra driftsregnskapet			-800 000	-1 000 000	-1 200 000	-1 400 000
Bruk av avsetninger	-6 796 804	-2 810 000	-500 000	-500 000	-500 000	0
Sum finansiering	-77 932 986	-28 219 832	-34 003 481	-29 150 000	-22 550 000	-23 850 000
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 2B

	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Tall i hele kroner	2016	2017	2018	2019	2020	2021
908 Guleng III	27 386 513					
911 Hålti II	5 075 437					
926 Kjøp av grunn	1 287 831	1 750 000	3 000 000			
931 Bruk av tunellmasser	728 183					
932 Uteområdet Storslett skole	1 402 694					
937 EPC - kontrakter	7 606 344					
938 IKT-utstyr	-101 737		840 000	200 000	200 000	200 000
961 Nytt takdekke	110 740	500 000	250 000			
963 Ombygging Leonard Isaksensveg	65 740	5 000 000				
964 Ny vei til Moan skole	1 318 830	3 000 000				
965 Moan skole - utbygging	481 027					
971 Idrettshallen utbedring	984 087		200 000			
972 Saga skistadion	1 845 035					
978 Forprosjektering ny kirkegård		200 000				
978 Heldøgnsbem. omsorgsbolig for eldre		1 184 832				
9XX Ombygging kommunehuset		500 000	100 000			
9XX Prosjektering ny svømmehall		500 000	500 000			
9XX Ombygging glasstak Storslett skole		500 000				
9XX Ombygging Oksfjord skole		1 000 000				
9XX Velferdsteknologi		500 000	500 000			
9XX Ombygging skole/barnehage forhindre overgrep		105 000				
9XX Innkjøp av kjøretøy, byggdrift		450 000				
9XX Høgegga barnehage - utbygging			7 800 000	6 000 000		
9XX Ombygging gamle kinosal			250 000			
9XX Prosjektledelse			1 343 481			
9XX Sonjatun helsesenter - vindu/etteriso.			500 000			
9XX Sonjatun helsesenter - ny brannsentral			290 000			
9XX Ny liftbil (høyberedskap)				1 500 000		
9XX Garasje liftbil				1 700 000		
9XX Point - renovering			300 000			
9XX Medisinkabinett			1 200 000			
9XX Digital innbygger			500 000	500 000	500 000	
9XX Låsesystem tre bygg			340 000			
9XX GPS oppmåling			200 000			
9XX Samfunnshuset - ombygging			200 000			
9XX Veilys - pålegg om målt forbruk			1 000 000			
9XX Hovedplan avløp			800 000			
9XX Hovedplan vann			5 450 000	5 750 000	8 150 000	9 050 000
9XX VAR investeringer	928 719	730 000	640 000	500 000	500 000	1 200 000
Investering i anleggsmidler	49 119 443	15 919 832	26 203 481	16 150 000	9 350 000	10 450 000

Økonomisk oversikt investering

	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
Tall i hele kroner	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Salg av driftsmidler og fast eiendom	-7 393 499	-1 400 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Andre salgsinntekter	-414 230					
Overføringer med krav til motytelser	-5 261 770					
Kompensasjon merverdiavgift	-8 663 717					
Statlige overføringer	-1 831 935					
Andre overføringer	-6 628					
Renteinntekter og utbytte	-347					
Sum inntekter	-23 572 126	-1 400 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Lønnsutgifter	1 113 423	1 078 312	1 121 841			
Sosiale utgifter	200 207	106 520	221 640			
Kjøp av varer og tjenester som inngår i tjenesteproduksjon	39 142 118	14 735 000	24 860 000	16 150 000	9 350 000	10 450 000
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon						
Overføringer	8 663 717					
Renteutgifter og omkostninger						
Sum utgifter	49 119 465	15 919 832	26 203 481	16 150 000	9 350 000	10 450 000
Avdrag på lån	12 325 258	5 900 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000
Utlån	5 130 550	5 000 000	0	5 000 000	5 000 000	5 000 000
Kjøp av aksjer og andeler	1 507 370	1 400 000	1 800 000	2 000 000	2 200 000	2 400 000
Dekning av tidligere års udekket	1 287 115					
Avsetninger til ubundne investeringsfond	3 434 334					
Avsetninger til bundne investeringsfond	5 128 894					
Sum finans- og finansieringstransaksjoner	28 813 521	12 300 000	7 800 000	13 000 000	13 200 000	13 400 000
Bruk av lån	-36 905 183	-18 109 832	-25 703 481	-20 650 000	-13 850 000	-15 450 000
Mottatte avdrag på utlån	-10 650 374	-5 900 000	-6 000 000	-6 000 000	-6 000 000	-6 000 000
Salg av aksjer og andeler	-8 500					
Bruk av tidligere års udisponert						
Overføring fra driftsregnskap			-800 000	-1 000 000	-1 200 000	-1 400 000
Bruk av disposisjonsfond			-500 000	-500 000	-500 000	
Bruk av ubundne investeringsfond	-6 796 803					
Bruk av bundne fond		-2 810 000				
Sum finansiering	-54 360 860	-26 819 832	-33 003 481	-28 150 000	-21 550 000	-22 850 000
Udekket / Udisponert	0	0	0	0	0	0